

W OBRONIE
CHRZEŚCIJAN s. 17

SPÓR WOKÓŁ
TAJWANU s. 34

RELIGIA
I ETYKA s. 4

KMICICOWIE
Z JASNEJ GÓRY s. 20

21.08.2022
nr 34 (877)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Po co celibat?

s. 10

**Celibat zakłada
poszanowanie
małżeństwa.**

**Tylko wyrzeczenie
się dla Boga czegoś
cennego ma wartość.**

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2022

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2022: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

nazwa odbiorcy		W Y D . D I E C . W A R . - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7																									
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6																									
i.k.		nr rachunku odbiorcy																									
1 7		1 2 4 0 1 0 9 5													1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3												
		W													PLN												
kwota słownie																											
nazwa zleceniodawcy																											
nazwa zleceniodawcy cd.																											
tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a																									
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s																									
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata:																									

nazwa odbiorcy		W Y D . D I E C . W A R . - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7																									
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6																									
i.k.		nr rachunku odbiorcy																									
1 7		1 2 4 0 1 0 9 5													1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3												
		W													PLN												
kwota słownie																											
nazwa zleceniodawcy																											
nazwa zleceniodawcy cd.																											
tytułem		P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a																									
tytułem cd.		I d z i e m y n a o k r e s																									
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata:																									

ks. Henryk Zieliński

Trudne świadectwo

Zawsze podobały mi się kobiety. I nadal się podobają. Świecenia kapłańskie w tej akurat sprawie niczego nie zmieniły. Niewiele jednak brakowało, żebym z tego właśnie powodu święceń w ogóle nie przyjął.

Z perspektywy czasu i trudnych doświadczeń, przez które przechodzi Kościół w ostatnich latach, widzę coraz więcej mankamentów w seminaryjnej formacji do życia w celibacie. Za dużo w tej formacji pozostawiano osobistej inwencji oraz gorliwości ojców duchownych, za bardzo bagatelizowano sprawy ludzkiej seksualności i za często do kapłańskiej czystości podchodzono na zasadzie: „będziesz się modlił i jakoś to będzie”. W swojej głupocie i naiwności zazdrościłem tym kolegom, których w seminarium nie odwiedzały żadne koleżanki, a co najwyżej koledzy. Władze seminaryjne wyraźnie ich faworyzowały jako „lepszyc”, bardziej uformowanych, z którymi w kapłaństwie nie będzie problemu. Czułem się od nich jakoś „gorszy”, „mniej duchowiony”.

Przed święceniami byłem w wielkim rozdarcu, czy w mojej sytuacji powinienem do święceń przystąpić. Celibat obowiązuje bowiem kandydatów do kapłaństwa już od przyjęcia diakonatu. Prosiłem więc Boga o znak: jeśli ja się do tego nie nadaję, to niech mnie z seminarium wyrzucą. Niemało robiłem, aby tak właśnie się stało. Jako lekturę na rekolekcje przed święceniami wziąłem wydaną parę miesięcy wcześniej po polsku adhortację św. Jana Pawła II „Familiaris consortio”. Czytałem ją prowokacyjnie podczas konferencji rekolekcyjnych, siedząc w pierwszych ławach w kaplicy. Aż doszedłem do punktu 16. wspomnianej adhortacji, którego treść przekonała mnie, że celibat jest właśnie dla mnie. Dalej nie musiałem czytać.

O jakie słowa chodzi? O te właśnie: „Dziewictwo i celibat dla Królestwa Bożego nie tylko nie stoją w sprzeczności z godnością małżeństwa, ale je zakładają i potwierdzają. Małżeństwo i dziewictwo to dwa sposoby wyrażenia i przeżywania jedynej Tajemnicy Przymierza Boga ze swym ludem”. I najważniejsze zdanie: „Bez poszanowania małżeństwa nie może także istnieć dziewictwo konsekrowane; jeżeli płciowość ludzka nie jest traktowana jako wielka war-

tość dana przez Stwórcę, traci sens wyrzeczenie się jej dla Królestwa Niebieskiego”.

Celibat nie może być formą ucieczki przed wyzwaniami, które niesie życie małżeńskie i rodzinne. Tym bardziej nie może być parawanem dla skrywania niedojrzałej osobowości czy seksualnych dewiacji. Musi być ofiarą wyrwaną z serca, które nieraz będzie jeszcze krwawić, bo tylko ofiara z tego,

co człowiek uznaje za piękne i wartościowe, ma sens przed Bogiem. Dlatego trzeba bardzo ukochać Chrystusa, z którym człowiek ma się zjednoczyć (utożsamić) w sakramencie kapłaństwa, aby chcieć dla Niego poświęcić to, co Bóg dał mężczyźnie jako bodajże najcenniejszy dar: pragnienie kochania kobiety całym sobą, bycia przez nią kochanym na wyłączność i wspólnie z nią przekazywania życia swoim dzieciom. Nie neguję społeczno-eklezyjnych argumentów za celibatem, które prezentują w tym numerze ks. dr Marek Dziewiecki (s. 10) i prof. Kazimierz Dadak (s. 12). Zwracam jednak uwagę, że motywacja życia w celibacie jest o wiele głębsza. Celibat wiele kosztuje i musi kosztować. Bynajmniej nie piszę tego, żeby wzbudzać współczucie czy podziw. Bo wierność w małżeństwie też kosztuje. W naszych czasach kosztuje coraz więcej.

Świadomie podjęta bezżenność dla Królestwa Bożego jest potwierdzeniem realnej wiary w istnienie tego Królestwa, które kapłan głosi innym ludziom i w imię którego pełni swoją posługę (por. Mt 19, 22). Jest również zapowiedzią powszechnego zmartwychwstania i życia wiecznego w Królestwie Chrystusa, w którym mężczyźni i kobiety „ani żenić się nie będą, ani za mąż wychodzić, ale będą jak aniołowie w niebie” (por. Mk 12, 25). Głoszenie tego niezemskiego Królestwa wymaga od jego głosicieli nadzwyczajnego, wręcz heroicznego świadectwa. Bo bez niego dlaczego ludzie mieliby nam wierzyć?

W pierwszych wiekach chrześcijaństwo potwierdzali swoją wiarę męczeństwem. To czyniło ją wiarygodną. Czy w naszych rozerotyzowanych czasach, kiedy realne męczeństwo jest rzadkością, a „prawo do seksu” stało się ważniejsze nawet od prawa do życia, autentyczna rezygnacja dla Boga z seksu nie ma w sobie czegoś z heroicznego świadectwa, obok którego trudno przejść obojętnie? Zdaje się, że dobrze rozumieją to ci, którzy nie dzieląc naszej wiary, używają rozmaitych argumentów, żebyśmy z tego trudnego świadectwa zrezygnowali. Wtedy byłibyśmy zwykłymi funkcjonariuszami kultu, a nie świadkami Królestwa i Miłości, które nie są z tego świata.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

21.08.2022 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

Po co celibat? – rozmowa z ks. dr. Markiem Dziewieckim s. 10

Skończyć z celibatem? s. 12

MOJA WIARA

Boża ekonomia s. 8

Kmicicowie z Jasnej Góry s. 20

Koniec Kościoła, jaki znamy s. 42

NA CZASIE:

Religia i etyka – rozmowa z prof. UKSW Witoldem Starnawskim s. 4

W obronie chrześcijan – rozmowa z poseł Anną Marią Siarkowską s. 17

Ostatnia droga pasażerki – śp. Zofia Posmysz-Piasecka s. 19

Amerykańsko-chińska pułapka Tukidydesa – spór wokół Tajwanu s. 34

Wspólnotowe wakacje s. 54

NA WAKACJE

Duchowni z podręczników: Piotr Wawrzyniak – król czynu s. 36

Cudowne Podkarpacie: Bolesna Matka z Jarosławia s. 38

WARTO WIEDZIEĆ

Zostań bohaterem!... dla własnych dzieci s. 23

Na czym smażyć? s. 43

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl. E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

fot. xhz

tylko sprawa buntu wobec religii czy element kryzysu wieku młodzięnczego. To są przejawy głębszego kryzysu cywilizacyjnego, powierzchowności dominującej kultury, skupiania się na tym, co można osiągnąć szybko, komfortowo. Problemy, które odkrywają religia czy etyka i nie pozwalają o nich zapomnieć, są odsuwane w cień, „na później”. Ale przecież nie znikają. Powinnością ludzi, którzy decydują o sprawach wychowania młodzieży, jest wyciągać wnioski; pomagać wychodzić z chaosu i dawać narzędzia, aby mogli samodzielnie wkraczać w dorosłe życie. Ważna jest umiejętność krytycznego myślenia i odkrywania prawdy, bez krytykanctwa i cynizmu. Każdy człowiek ostatecznie sam o sobie zdecyduje, ale ważne, aby młodego człowieka nie pozostawiać samotnego. Warto dać mu wsparcie i pomoc. Czy zechce z tego skorzystać, to już będzie jego decyzja.

Religia i etyka

Z dr. hab. **Witoldem Starnawskim**, kierownikiem kwalifikacyjnych studiów podyplomowych z etyki dla nauczycieli na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, rozmawia Nina Baumann

Od przyszłego roku uczniowie będą musieli zdecydować, czy chcą uczestniczyć w lekcjach religii czy etyki. Czy Pana zdaniem to właściwa zmiana?

Religia i etyka powinny być w szkole, ale nie powinien to być wybór „albo, albo”, wtedy bowiem niepotrzebnie skonfliktowałyby to je ze sobą. Przypominałoby to wybór pomiędzy ojcem a matką. W gruncie rzeczy mają one bardzo wiele wspólnego, dotyczą zagadnień egzystencjalnych, spraw, które są ważne dla każdego człowieka. Problemy moralne przeżywa każdy, a młodzi ludzie odczuwają ich ciężar znacznie intensywniej. Ważne, żeby mogli podejmować decyzje samodzielnie, rozumnie, nie pod wpływem emocji lub jakichś zewnętrznych czynników, niekiedy manipulacji. Uczniów trzeba przygotować do samodzielnego myślenia. Potrzebują oni jednak narzędzi, aby rozpoznawać to, co ważne, umieć stawiać właściwe pytania i samodzielnie szukać odpowiedzi.

Religia i etyka powinny być w szkole, ale nie powinien to być wybór „albo, albo”. Przypominałoby to wybór pomiędzy ojcem a matką.

znaje i doświadcza, więc problemy moralne są polem dialogu. Można i trzeba o nich rozmawiać, dyskutować, bo rozum i wiara to dwa źródła poznawania rzeczywistości, które powinny się wspierać, a nie konkurować ze sobą – tak jak pisze o tym Jan Paweł II w encyklice „Fides et ratio”.

Nie wolno nikogo zmuszać do wiary i praktyk religijnych, ale każdy wykształcony człowiek powinien mieć podstawowy zasób wiedzy religijnej i moralnej, choćby po to, by nie opowiadał bzdur

i nie kompromitował się publicznie. W naszej cywilizacji to jest podstawowy warunek pełnego wykształcenia.

Do tej pory religia w szkołach przeżywała kryzys. Dołożenie kolejnego przedmiotu nie spotka się raczej z wielkim entuzjazmem wśród uczniów...

Zapewne, jak zawsze, będą sprzeciwy. Krytycy są zawsze najgłośniejsi. To nie jest

Wkrótce na nauczycieli etyki będzie duże zapotrzebowanie. Mają oni jeszcze rok, aby się doksztalcić. Na UKSW rozpocznie się wkrótce II edycja studiów podyplomowych z etyki dla nauczycieli. Co oferują?

Pierwsza edycja już się odbyła, wzięli w niej udział nauczyciele wielu przedmiotów, poczynając od języka polskiego, matematyki i religii, a nawet przedmiotów technicznych i przyrodniczych. Jest jeden ważny warunek – wrażliwość moralna i chęć jej kształtowania. Są to studia trzyletnie finansowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. To bardzo istotna inicjatywa. Zgłosić się na studia może każdy, kto jest czynnym nauczycielem. Rekrutacja rusza już 3 września. To ważna informacja, bo chętnych jest bardzo wielu, a miejsc mało. Poza spełnieniem kryteriów formalnych i przedstawieniem swojej motywacji liczy się kolejność zgłoszeń. Każda uczelnia ma swoją specyfikę, nasza wpisana jest w nazwę: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Nie chcemy przeciwstawiać sobie etyki i religii, dostrzegamy ich różnice i chcemy pokazywać, że obydwie są sobie potrzebne.

A więc zarówno etyka, jak i religia powinny być obowiązkowe?

Religia opiera się na wierze, etyka sięga do naturalnych źródeł poznania: rozumu i doświadczenia. A każdy człowiek po-

KWALIFIKACYJNE STUDIA PODYPLOMOWE Z ETYKI DLA NAUCZycIELI

Studia prowadzone są przez Studium Pedagogizacji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego: e-mail sp@uksw.edu.pl, tel. 22 561 88 57.

Szczegółowe informacje dotyczące rekrutacji można znaleźć na stronie uksw.edu.pl/pl/studia-podyplomowe-etyka-dla-nauczycieli oraz na stronie internetowej rekrutacji kandydatów (IRK) – oferta.UKSW.edu.pl.

Przed katedrą
w Kolonii

fot. xhz

Głos rozsądku

Niemieccy katolicy świecy w liście otwartym do przewodniczącego episkopatu tego kraju bp. Georga Bätzinga wzywają do rezygnacji z tzw. drogi synodalnej. Apelują także o zakończenie współpracy z Irme Stetter-Karp, przewodniczącą Komitetu Centralnego Katolików Niemiec (ZdK), która wchodzi w skład czteroosobowego prezydium synodu, a ostatnio domagała się „ogólnokrajowego świadczenia aborcji”.

Autorzy listu krytykują „drogę synodalną”, a zwłaszcza nieuwzględnienie wskazań Ojca Świętego, który wezwał, by nie koncentrować się na reformach strukturalnych, organizacyjnych i administracyjnych, pomijając punkty zasadnicze, w tym ewan-

gelizację, które rzeczywiście wymagają uwagi.

Sygnatariusze dokumentu ubolewają, że godna pożałowania kwestia wykorzystywania seksualnego małoletnich przez osoby duchowne została użyta jako pretekst do przebudowy Kościoła „w taki sposób, że gdyby nie Rzym i Kościół powszechny, my jako rzymscy katolicy już byśmy się w nim nie rozpoznawali”. Przypominają niemieckim biskupom, że „wszyscy przyrzekli przy swoich święceniach zachować czystym i nienaruszonym skarb wiary, który zgodnie z tradycją od czasów apostołskich zawsze i wszędzie strzeżony jest w Kościele”. Pod listem podpisało się wielu niemieckich intelektualistów, profesorów i dziennikarzy./red./KAI

Piotr Kościński

Oczywiście, takie zachowanie wpłynęło też na postawę samych Ukraińców. Trzeba przy tym pamiętać, że jeszcze przed rosyjską inwazją byli przychylnie nastawieni do Polski. Nie mogą tego pojąć ci, którzy Ukrainę postrzegają przez pryzmat rzezi wołyńskiej, za-

rat historia dawniejsza wciąż nas różni.

Fenomenem jest natomiast poprawa stosunków polsko-litewskich. Trzeba pamiętać, że za czasów ZSRR Polska dla wielu Litwinów była „oknem na świat” – na przykład uczyli się polskiego, by móc czytać polską prasę. Ale w niepodległej Litwie nie było to już potrzebne; co więcej, królowała telewizja rosyjska, a polską ograniczano.

Antypolskie nastawienie Litwinów datuje się od czasów przedwojennych, bo tamta Litwa powstawała niejako w opozycji do Polski. Nie uznawała zajęcia przez Polskę Wilna, zakazywała Polakom wjazdu. Owszem, wbrew naciłom Berlina nie wzięła udziału w niemieckiej agresji we wrześniu 1939 r., ale już w październiku przyjęła od ZSRR Wilno jako „prezent”. Jednak przez lata sytuacja zmieniała się na lepsze, choć litewscy

nacjonaliści stanowczo sprzeciwiali się np. wprowadzeniu polskiej pisowni nazwisk czy polskich nazw zamieszkałych przez Polaków miejscowości.

Z badań przeprowadzonych przez MSZ w Wilnie wynika, że dziś Litwini uważają Polskę za kraj, z którym współpraca jest szczególnie wskazana. Tak stwierdziło 70 proc. respondentów. Na dalszym miejscu są Łotwa i Niemcy. Widać ogromną

zmianę. Polska telewizja jest od niedawna dostępna niemal w całym kraju, a litewscy Polacy nie muszą już „lituanizować” swoich nazwisk. Przedstawiciele władz Polski i Litwy są w stałym kontakcie, a stosunki między naszymi krajami są najlepsze od odzyskania przez Litwę niepodległości. Oczywiście, tu również „pomogła” rosyjska agresja. Ważne, by ogromnej szansy, jaką stworzyły nowe relacje polsko-litewskie (i polsko-ukraińskie), nie zaprzepaścić.

Zyskał przyjaciół

Rosyjska agresja na Ukrainę zmieniła bardzo wiele. Także stosunek niektórych państw i ich społeczeństw do Polski.

W skali całej Europy tę zmianę spowodowało przede wszystkim zachowanie Polaków wobec uchodźców z Ukrainy. Zdjęcia z granicy obiegły wszystkie telewizje: setki wolontariuszy pomagających kobietom i dzieciom uciekającym z kraju ogarniętego wojną. Okazało się, że potrafimy być życzliwie nastawieni do setek tysięcy uchodźców, potrafimy przyciągnąć miliony ludzi do swoich własnych domów.

pominając, że Wołyn to dziś 5 proc. ludności tego kraju. Setki tysięcy ludzi przyjeżdżających do Polski do pracy wracały nie tylko z pieniędzmi, ale i dobrymi opiniami o Polakach.

Teraz ta pozytywna opinia jeszcze się umocniła. I nie ma się co dziwić, że prezydent Andrzej Duda jest najwyższ ocenianym politykiem zagranicznym – w przeszłości podobne oceny, choć z innych powodów, miał Aleksander Kwaśniewski. Można by rzec, że relacje polsko-ukraińskie są najlepsze w naszej najnowszej historii, choć aku-

W SKRÓCIE

■ **Światowa Rada Kościołów na Ukrainie.** Delegacja Światowej Rady Kościołów odwiedziła Ukrainę. Celem podróży było wyrażenie solidarności Kościołów chrześcijańskich z mieszkańcami tego kraju, a także zapewnienie udziału Kościołów z Ukrainy w zbliżającym się zgromadzeniu generalnym Rady w Karlsruhe. Delegacja pod przewodnictwem sekretarza generalnego ŚRK ks. Ioana Saucy spotkała się z Ukraińską Radą Kościołów i Organizacji Religijnych, a także ze zwierzchnikiem Prawosławnego Kościoła Ukrainy metropolitą Epifanusem oraz Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego (Patriarchatu Moskiewskiego) metropolitą Onufrym.

■ **Trump skarży się na FBI.** Były prezydent USA Donald Trump oświadczył, że jego dom na Florydzie został przeszukany przez FBI, a agenci zniszczyli sejf. Zapewne sprawa związana jest ze śledztwem w sprawie niewłaściwego postępowania Trumpa z oficjalnymi dokumentami. Prezydenci amerykańscy są zobowiązani do przekazywania wszystkich swoich listów, dokumentów roboczych i e-maili do archiwum państwowego, czego eksprezydent nie uczynił.

■ **Zeroemisyjna bazylika.** Do 2025 r. kompleks bazyliki św. Piotra stanie się zeroemisyjny i nie będzie powodować zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Projekt „zrównoważenia środowiskowego” tej największej świątyni Kościoła katolickiego przygotowuje komitet naukowy pod przewodnictwem Waltera Ganapiniego, byłego szefa włoskiego oddziału Greenpeace i honorowego członka komitetu naukowego Europejskiej Agencji Środowiska. Swą pracę Ganapini będzie wykonywał społecznie. W 2017 r. zajmował się podobnym projektem w klasztorze św. Franciszka w Asyżu.

■ **Kobiety w więzieniach.** Hongkong zajmuje niechlubne pierwsze miejsce na świecie pod względem liczby więzionych kobiet. Obecnie jest ich tam 8434, co stanowi około jednej czwartej ogółu więźniów. Drugi na tej liście jest Katar z 15 procentami. Dane te ujawnił niedawno „World Prison Brief” – portal Uniwersytetu Londyńskiego. Większość uwięzionych w Hongkongu kobiet to „mrówki”, przewożące narkotyki z Ameryki Południowej – najczęściej katoliczki, którymi z urzędu zajmuje się kapelan katolicki.

fol. PAP/EPN/Holl Simanjuntak

GÓRY ŚMIECI W INDONEZJI

Każdego roku do oceanów na świecie wyrzuca się około 8 mln ton odpadów z tworzyw sztucznych, co odpowiada jednej śmieciarce z plastikiem wyrzucanej do morza co minutę każdego dnia. Ponad połowa pochodzi z pięciu krajów azjatyckich: Chin, Indonezji, Filipin, Tajlandii i Wietnamu. Są to najszybciej rozwijające się gospodarki w Azji, gdzie większość światowego plastiku jest produkowana, zużywana i następnie

wyrzucana. Sama tylko Indonezja produkuje rocznie 6,8 mln ton odpadów z tworzyw sztucznych, z których 10 proc. trafia do morza. Jeśli ten problem nie zostanie szybko rozwiązany, przewiduje się, że do 2025 r. ilość odpadów z tworzyw sztucznych spływających do morza z Indonezji sięgnie 780 tys. ton. Na zdjęciu: nietatwo jest przejść przez odpady na brzegu rzeki Aceh w Banda Aceh w Indonezji.

MANEWRY WOJSKOWE NA TAJWANIE

W odpowiedzi na prowadzone przez Chińską Republikę Ludową ćwiczenia wojskowe Tajwan – czyli Republika Chin – przeprowadził własne manewry. Jednak oficjalni przedstawiciele władz w Tajpei twierdzą, że były one zaplanowane dawno i nie mają nic wspólnego z ćwiczeniami ChRL. Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza koncentrowała się na działaniach symulujących blokadę wrogich portów, operacjach przeciwko okrętom podwodnym i ćwiczeniu desantu. Wszystkie one odbywały się na morzu wokół wyspy Taj-

fol. PAP/EPN/Ritchie B. Tong

wan. Natomiast armia Tajwanu – Armia Republiki Chin – szkoliła się w obronie przeciwko wrogim atakom.

PALESTYŃSKIE DZIECI PRACUJĄ

Według Palestyńskiego Centralnego Biura Statystycznego (PCBS) rośnie liczba dzieci i młodzieży w wieku 10–17 lat, które zamiast uczęszczać do szkoły, zmuszone są pracować – za pieniądze (zazwyczaj skromne) lub nawet

za darmo, wspomagając swoje rodziny. Na Zachodnim Brzegu to aż 2,5 proc., a w Strefie Gazy 0,9 proc. Pracują głównie chłopcy. Na zdjęciu: mały Palestyńczyk pcha wózek na ulicy w mieście Hebron na Zachodnim Brzegu.

fol. PAP/EPN/Al Hashlamohbed

fot. PAP/EPA/Shahzaib Akber

MONSUN CORAZ GROŹNIEJSZY

Według danych Krajowego Zarządu ds. Katastrof w Pakistanie od początku okresu monsunu (połowa czerwca br.) w całym kraju zginęło 357 osób, a 408 zostało rannych. W Beludżystanie, ubogiej południowo-zachodniej prowincji kraju, jest ponad 100 ofiar, w tym 47 dzieci. Dr Sardar Sarfaraz, główny meteorolog Karaczi, twier-

dzi, że ulewy w całym kraju były o około 200 proc. większe niż przeciętnie, a południowe rejony Pakistanu odczuły je najbardziej. Jak podkreśla, w przypadku Karaczi „opady pobiły wszystkie rekordy”. Na zdjęciu: ludzie przedzierają się przez zalany obszar po ulewnych deszczach monsunowych w Karaczi.

ŚWIĘTO NIEPODLEGŁOŚCI W EKWADORZE

fot. PAP/EPA/José Jacome

W Ekwadorze świętowano kolejną rocznicę rozpoczęcia walk o niepodległość. Dzień ten nazywany jest w języku hiszpańskim „Día del Primer Grito de Independencia de Quito”, czyli „Dzień pierwszego krzyku niepodległości

ści Quito” (stolicy tego kraju). W początkach XIX w. rozpoczęła się walka miejscowej ludności – Indian i Kreolów, czyli potomków osadników hiszpańskich – z władzą narzuconą przez Madryt. W 1809 r. wybuchło powstanie. Proklamowano wówczas niepodległość, której jednak nie udało się utrzymać. Była to pierwsza taka próba w Ameryce Łacińskiej; powstania, wzniecone przez Simona Bolívara i Jose de San Martina, doprowadziły ostatecznie do stworzenia niepodległych państw, a terytorium dzisiejszego Ekwadoru stało się niezależne w 1822 r. Na zdjęciu prezydent Ekwadoru Guillermo Lasso podczas uroczystości w Wyższej Szkole Wojskowej Eloy Alfaro w Quito.

PROTESTY W ARGENTYNIE

Na Plaza de Mayo w Buenos Aires protestowały tysiące ludzi, domagając się spotkania z ministrem gospodarki Sergiem Massą. Członkowie organizacji społecznych zrzeszonych w „Jednostce Piquetera” zbudowali namiotowe miasteczko. Argentyna, jak wiele innych krajów świata, przeżywa poważne

problemy gospodarcze. Protestujący domagają się m.in. podwyżki płacy minimalnej do równowartości 3,5 tys. zł i wprowadzenia specjalnego dodatku o wysokości ok. 700 zł dla emerytów i ubogich. Zażądali też stworzenia programu robót publicznych. Propozycje ministerstwa uznali za niewystarczające.

fot. PAP/EPA/Juan Ignacio Roncoroni

■ **Burmistrz Nagasaki ostrzega.** Podczas uroczystości upamiętniających 77. rocznicę zrzucenia amerykańskiej bomby atomowej na Nagasaki burmistrz tego miasta Tomihisa Taue ostrzegł przed możliwością użycia broni jądrowej w rosyjskiej wojnie na Ukrainie. Odkąd Moskwa zagroziła użyciem bomb atomowych, strach przed wojną nuklearną nie jest już „bezpodstawny”, ale jest to „namacalny i obecny kryzys” – przytoczyły słowa burmistrza media japońskie.

■ **Kłopoty Japonii z „Kościołem Zjednoczeniowym”.** Premier Japonii Fumio Kishida zdymisjonował ministrów związanych z Kościołem Zjednoczeniowym. Ten kontrowersyjny ruch religijny założony został w Korei przez Sun Myung Moona. Wiadomo, że zamordowany niedawno był japoński premier Shinzo Abe miał kontakty z „munistami”.

■ **Bomba w rzece.** Eksperci wojskowi przeprowadzili kontrolowaną eksplozję 450-kilogramowej bomby, którą odkryto we włoskiej rzece Pad w pobliżu północnej wioski Borgo Virgilio, niedaleko Mantui. Susza spowodowała spadek poziomu wód rzeki i ujawnienie bomby. Około 3 tys. osób zostało ewakuowanych, a ruch na linii kolejowej i pobliskiej drodze wstrzymano.

■ **Tymczasowa nacjonalizacja?** Były premier Wielkiej Brytanii Gordon Brown zaproponował, by firmy energetyczne, które nie mogą obniżyć cen za energię elektryczną, zostały tymczasowo przejęte pod kontrolę rządu. Jego zdaniem należy zachować się podobnie jak podczas kryzysu bankowego z 2009 r., kiedy niektóre banki zostały tymczasowo znacjonalizowane.

■ **Rosja wspiera terroryzm.** Sejm Łotwy przyjął uchwałę uznającą, że Rosja jest państwem sponsorującym terroryzm. W uchwale stwierdzono, że obecnie Moskwa prowadzi sprzeczne z prawem międzynarodowym działania zbrojne na Ukrainie. Sejm zaapelował do państw członkowskich UE, by nie wydawały wiz wjazdowych Rosjanom.

■ **Korea Północna wygrała z pandemią?** Przywódca Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej Kim Dzong Un ogłosił, że jego kraj wygrał z pandemią COVID-19. Tymczasem jego siostra Kim Jo Dzong poinformowała, że Kim Dzong Un właśnie wyzdrowiał z poważnej choroby – być może spowodowanej przez koronawirusa. Z braku testów władze informowały jedynie o przypadkach gorączki.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Boża ekonomia

Cchytry dwa razy traci – mówi polskie przysłowie. Ale jest też tak, że osoby skąpe wobec siebie samych są skąpe wobec innych, a w rezultacie wciąż im mało i nigdy nie są zadowolone z tego, co posiadają. A już najwięcej przejmują się finansami innych ci, którzy nikomu nic nie dają. Najbardziej wymownym przykładem są osoby pomstujące na Kościół, Watykan i księży z powodu ich rzekomych bogactw, chociaż same nigdy nie dały na tacę ani grosza. Bo zazwyczaj mają z Kościołem niewiele wspólnego. Takie osoby są najgłośniejsze w płomienistych dyskusjach dotyczących tego, jak by tu Kościółowi „ukrócić” jego „przywileje”. To niestety bardzo nieszczerliwie osoby, bo poniekąd zniewolone przez chęć posiadania. Wolny jest naprawdę ten, kto umie się dzielić, kto ma „lekką rękę”, gdy chodzi o potrzeby drugiego człowieka, swojej wspólnoty – czy to

kościelnej, czy innej. Ale tego trzeba się nauczyć.

Taka refleksja przyszła mi do głowy po tym, jak wprowadzono w mojej parafii ofiaromat, w którym można kartą dokonywać wpłat na cele kultu religijnego, Caritas i inne dzieła. Różne są reak-

cje na takie techniczne nowinki, ale akurat w mojej parafii został on wprowadzony na prośby wiernych. Moja parafia bowiem jest pod tym względem wyjątkowa. Parafianie dbają o kościół i całe otoczenie jak o własny dom. Bo to jest nasz drugi dom,

Piękne, ogrzewane, ale puste kościoły i puste seminaria z basenami to wezwanie, by nie stawiać na dochody, ale na wspólnotę wierzących.

a dla niektórych nawet pierwszy. Miejsce, w którym zawsze czeka na nas najlepszy Przyjaciel, miejsce, w którym czujemy się mile widziani, chciani, akceptowani, kochani. To się po prostu czuje. A kiedy ktoś czuje się jak w rodzinie, nie trzeba mu przypominać, aby włączył się w dbanie o utrzymanie tej rodziny. Czyni się to po prostu ochoczym sercem. Ale też dzięki temu, że dba się o własną wspólnotę parafialną także finansowo, człowiek uczy się odpowiedzialności za nią jako za coś swojego. Kiedy jednak człowiek nie czuje związku z parafią czy ogólnie z Kościołem, to trudno oczekiwać, aby dbał o jego stronę materialną.

Ukazał to dobitnie ostatni sondaż instytutu badania opinii publicznej INSA w Niemczech, gdzie aż 68 proc. katolików opowiedziało się za zniesieniem obowiązkowego podatku ko-

ścielnego. Członkowie inicjatywy „Nowy Początek”, składającej się z niemieckich katolików, którzy otwarcie krytykują tzw. drogę synodalną swojego Kościoła lokalnego, przyznają, że przyczyny takiego stanu rzeczy mogą być dwie: są to osoby „nieaktywne” we wspólnocie Kościoła, które tylko marginalnie korzystają z jego „usług”, oraz osoby wierzące, które mają wrażenie, że ich pieniądze są wykorzystywane na wiele rzeczy, ale nie na „Królestwo Boże”. Powinno to dać do myślenia wszystkim tym, którzy uważają parafię za dobrze lub źle prosperującą firmę budowlano-usługową, a nie duchową rodzinę, która ma razem wzrastać w wierze. Odnosząc się do tegoż sondażu, bp Gregor Hanke z Eichstätt stwierdził dla gazety „Bild”, że Kościół musi szukać sposobów alternatywnego finansowania, „ponieważ niemiecki kościelny system podatkowy raczej nie będzie wzorem na przyszłość”. Nie będzie, to pewne. Ale też przejście z tego systemu na system „za Bóg zapłać” też nie będzie łatwe dla żyjącego w takim zabezpieczeniu finansowym Kościoła lokalnego, jakim jest wspólnota katolicka w Niemczech. Zresztą, wspólnota kurcząca się w zastraszającym tempie. I nie ma co tu ubolewać nad tym, że Kościół będzie miał mniej pieniędzy, bo „Kościół musi być bogaty w wiarę, a nie bogaty w pieniądze”, jak napisali członkowie „Nowego Początku”.

Piękne, ogrzewane, ale puste kościoły i puste seminaria z basenami, które w międzyczasie stają się symbolem Zachodu, a powoli i naszych niektórych diecezji, to wezwanie, by nie stawiać na dochody, ale na wspólnotę wierzących, którzy nie pozwolą, aby ich świątynia i ich duszpasterze popadli w biedę. Bo Pan wzbudzi w sercach wiernych hojność i dobre chęci. Tak działa Boża ekonomia.

Głód w Jemenie

Mimo trwającego od czterech miesięcy rozejmu konsekwencją paroletniej wojny domowej w Jemenie jest potężna zapaść gospodarcza. Zapasy żywności mogą skończyć się w ciągu kilku miesięcy. „Odblokowanie portów Ukrainy to za mało, konieczna jest interwencja organów ONZ” – stwierdza Francesco Petrelli, doradca ds. polityki bezpieczeństwa żywnościowego agencji humanitarnej. Ceny i koszty importu pożywienia wymykają się obecnie spod kontroli. 7,5 mln ludzi jest zagrożonych głodem, z czego 2 mln ciężkim niedożywieniem. W sumie dwóm trzecim z 30 mln ludzi, w tym prawie 7 mln wewnętrznych przesiedleńców, brakuje jedzenia. Z powodu braku środków Światowy Program Żywnościowy zmniejszył pomoc dla 5 mln osób, które muszą teraz przeżyć na połowie niezbędnej dziennej racji żywnościowej, a kolejne 8 mln będzie musiało przeżyć na jednej czwartej./RV/red.

Papież w Libanie?

Papież Franciszek nadal planuje odwiedzić Liban – powiedział abp Joseph Spiteri, dotychczasowy nuncjusz apostolski, podczas pożegnalnej wizyty w siedzibie Ligi Maronickiej. Został on ostatnio mianowany nuncjuszem w Meksyku. Franciszek miał odwiedzić Liban w dniach 12–13 czerwca, jednak na początku maja Watykan poinformował władze w Bejrucie, że wizyta musi być odroczone, gdyż papież ma problemy z kolanem. Nowa data podróży nie została dotychczas ustalona./red./KAI

REKLAMA

Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny
Mińsk Mazowiecki, ul. Kościelna 1

Pielgrzymka do Gruzji i Armenii
w dniach 7–18.10.2022 r. (12 dni)

Cena 4450 zł
W programie:
Tbilisi – Gruzjińska Droga Wojenna – Kachetia – Ikalto – Gremi – Gori – Uplisciche – Wardzia – jezioro Sewan – Erywań – Eczmiadzyn – Mccheta

Blisze informacje i zapisy:
+48 606 830 700; +48 668 520 040
www.pielgrzymki-minsk-maz.pl

Dariusz Kowalczyk SJ

Dyktatura postępowych studentów

Coraz częściej zdarza się, że postępowe (czytaj: lewicowo-lewackie) organizacje studenckie tak uprzykrzają życie profesorom, z których poglądami się nie zgadzają, że ci nie widzą innego wyjścia niż pożegnanie się z uczelnią. Ostatnio taką decyzję podjął Clarence Thomas, sędzia Sądu Najwyższego USA, a zarazem od 21 lat wykładowca prawa konstytucyjnego na Uniwersytecie Georgetown w Waszyngtonie. Dodajmy, że jest katolikiem, choć to dzisiaj niekoniecznie musi coś konkretnego oznaczać, bo przecież prezydent Biden też podaje się za katolika. Thomas ma jednak poglądy konserwatywno-chrześcijańskie, a nie liberalno-lewicowe jak Biden. Był jednym z pięciu sędziów amerykańskiego Sądu Najwyższego, którzy zagłosowali za zniesieniem obowiązującej od 1973 r. ochrony prawa do usuwania ciąży do momentu, gdy płód osiągnie zdolność przeżycia poza łonem matki. Fakt ten rozsierdził „postępowych” studentów, którzy zaczęli wrzeszczeć, że dla kogoś takiego jak Thomas nie może być miejsca na uniwersytecie. Ich agresja wzrosła, kiedy sędzia zasugerował, że Sąd Najwyższy powinien ponownie przeanalizować niektóre inne wcześniejsze orzeczenia, w tym np. takie, które dotyczą tzw. małżeństw tej samej płci. Thomasowi nie pomogło, że jest Afroamerykaninem. Petycję przeciwko niemu podpisało ponad 11 tys. studentów.

Po raz kolejny potwierdziła się prawidłowość, że lu-

dzie o lewicowo-liberalnych poglądach, choć bez przerw mówią o potrzebie tolerancji, to sami są zdecydowanie nietolerancyjni. Czego zresztą w ogóle nie widzą, bo tolerancję pojmują po neomarksistowsku, czyli że trzeba tolerować poglądy le-

wicowo-rewolucyjne, a zwalczać wszystko, co im się sprzeciwia. Trzeba przyznać, że władze uczelni broniły Thomasa, choć zdystansowały się od jego poglądów w sprawie aborcji. Rektor Georgetown stwierdził, że „jak wszystkim wykładowcom na naszej uczelni sędziemu Thomasowi przysługuje wolność akademicka i wolność wypowiedzi”, a „debata jest kluczowym elementem misji akademickiej i edukacyjnej naszej uczelni”. Władze uczelni przypominały także, że na uniwersytecie nie ma żadnych przepisów, które miałyby chronić studentów „przed poglądami, które im się nie podobają, z którymi się nie zgadzają, ani nawet tymi, które uważają za obraźliwe”. Ale postępowe uczniaki nie zdołały pojąć tych argumentów. Tego rodzaju umysłowości nie są bowiem w stanie znieść, że ktoś zaburza wbity im do głów światopogląd. Płaczą, tupią, krzyczą, a i do rękoczynów są zdolni... Sędzia Thomas tego nie wytrzymał i zrezygnował z pracy na uczelni. Można przypuszczać, że na jego miejsce przyjdzie jakiś „demokrata”, dla którego zabicie człowieka w łonie matki najwyższym prawem człowieka jest.

Nasuwa się pytanie o kondycję takich uniwersytetów

jak Georgetown, który przecież na stronach internetowych przedstawia się jako „najstarszy w kraju katolicki i jezuicki uniwersytet”. Wiadomo jednak, że od lat jest on gniazdem coraz bardziej skracających na lewo „demokratów”, a katolicyzm,

do którego się przyznaje, to rozwodniony, genderowo-tęczowy, proaborcyjny, „bidenowski” zestaw poglądów. Natomiast przymiotnik „jezuicki” wciąż

Studenci niby-katolickiego uniwersytetu w Georgetown doprowadzili do rezygnacji wykładowcy głosującego przeciw prawu do aborcji.

kojarzy się Amerykanom pozytywnie jako gwarancja wysokiego poziomu nauczania, dlatego też uczelnie chętnie się nim posługują. Tyle że niewiele ma to

wspólnego z prawdziwie jezuicką misją prowadzenia ludzi do Jezusa Chrystusa i Jego Kościoła. W rezultacie na niby-jezuicko-katolickim uniwersytecie można wylecieć za poglądy antyaborcyjne, ale

bycie aborcjonistą niczym nie grozi. W tej sytuacji może byłoby bardziej uczciwie, gdyby takie uczelnie pozbyły się sztyldów „katolicki” i „jezuicki” i zastąpiły je innymi, bardziej zgodnymi z wyznawanymi i strzeżonymi na nich ideologiami. Na takie postawienie sprawy „bidenowski” katolik odpowiedziałby zapewne, że sztyld „katolicki” jest okej, a jeśli pojawiają się jakieś zgrzyty, to znak, że Kościół katolicki powinien się zmienić, by bardziej dostosować się do obowiązujących lewicowo-liberalnych idei.

W Polsce na uczelniach też mnożą się różne postępowe organizacje. W czasach PRL-u nie brakowało studentów w czerwonych krawacikach, gotowych w każdej chwili zademonstrować nieprawomyślnego profesora, który nie popierał marksizmu-leninizmu i chodził do kościoła. Dziś nie brakuje studentów z błyskawicami i tęczowymi flagami, którzy z nie mniejszym zaangażowaniem strzegą ideowej czystości.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

REKLAMA

Patron

Szlaki biblijne: Ziemia Święta, Jordania...

Szlaki apostołskie: Cypr, Malta, Hiszpania...

Szlaki sanktuariów: Fatima, Medjugorie, Lourdes...

Szlaki Świętych: Liban, Włochy...

Wypoczynek: Jordania - Morze Martwe, Egipt - rejs po Nilu

Pełna oferta dostępna na **www.patrontravel.pl**

ul. Zakroczyńska 1, 00-225 Warszawa, tel. 22 635 97 75, 22 720 19 83, biuro@patrontravel.pl

www.ziemiaswieta.pl www.patrontravel.pl www.pielgrzymki.info

zamów bezpłatny katalog

Dlaczego w przeszłości Kościół rzymskokatolicki zalecał wstrzemięźliwość seksualną nawet żonatym kapłanom?

Wynikało to z niezrozumienia, że współżycie kochających się małżonków jest czyste. Pierwsze polecenie Boga wobec Adama i Ewy brzmi: „bądźcie płodni i rozmnażajcie się”. Bóg poleca wyłącznie to, co czyste. Pragnienie dzieci to potwierdzenie wzajemnej miłości męża i żony, a współżycie dwojga kochających się małżonków to zachowanie szlachetne i święte. Oczywiście pod tym właśnie warunkiem, że wynika z wzajemnej miłości, a nie z kierowania się popędem. Gdyby w naszych czasach Kościół wyświęcał także żonatych mężczyzn, to nie polecałby im powstrzymywania się od współżycia przed sprawowaniem liturgii. Już bowiem rozumiemy, że miłość małżeńska jest święta w każdym przejawie, w tym także w bliskości seksualnej małżonków. Nadal natomiast nawet niektórzy księża mają trudności z rozumieniem sensu celibatu. Ja też miałem z tym problemy jako nastolatek, alumn i neoprezbiter. Teraz jestem wdzięczny Kościołowi za dar kapłaństwa połączonego z celibatem.

Czy zatem sensem celibatu jest czystość, a nie jedynie powstrzymywanie się od współżycia seksualnego?

że wcześniej nie pozwalał na zawieranie małżeństwa po przyjęciu święceń. Także gdy żonatemu kapłanowi zmarła żona, to nie mógł on zawrzeć nowego małżeństwa. Gdyby w przyszłości Kościół znów dopuścił do święceń żonatych mężczyzn, to i tak już wyświęceni duchowni nie mogliby się żenić.

Ktoś mógłby powiedzieć, że celibat to przejaw lekceważenia przez Kościół instytucji małżeństwa...

Przeciwnie! Celibat jest w służbie małżeństwa i rodziny. Sensem celibatu jest i to, że kapłan może wspierać od rana do wieczora małżonków i rodziców oraz ich dzieci, ale nie czyni tego kosztem własnej żony i własnych dzieci. Do celibatu zdolni są wyłącznie ci, którzy są zdolni także do małżeństwa. I tu, i tu potrzebna jest ofiarna, mądra i wierna miłość. Dojrzały kapłan do tego stopnia ceni małżeństwa i rodziny, że chce je wspierać kosztem rezygnacji z założenia własnej rodziny. Celibat jest dla mnie wielkim błogosławieństwem, bo dzięki niemu w sposób nieograniczony mogę towarzyszyć setkom rodzin, bez wyrzutów sumienia, że zaniedbuję przy tym swoją żonę i dzieci.

Do celibatu zdolni są wyłącznie ci, którzy są zdolni także do małżeństwa.

W tego typu sytuacji jako celibatariusz nie mam niepokojów sumienia, że ofiarnie pomagam wielu kobietom, właśnie dlatego, że nie czynię tego kosztem okazywania miłości mojej żonie i moim dzieciom. Bywa, że prowadzę długie rozmowy od świtu do późnej nocy, zwłaszcza w ramach zamkniętych rekolekcji. Jestem nieraz skrajnie zmęczony, ale spokojny, bo żona i dzieci nie czekają na mój powrót. Im bardziej kochający i ofiarny jest dany ksiądz, tym bardziej zaniedbywałby swoją rodzinę, gdyby nie był celibatariuszem. Mąż powinien kochać żonę bezwzględnie najbardziej ze wszystkich ludzi i mieć dla niej czas o każdej porze dnia i nocy, gdy ona tego potrzebuje. Pierwszym i początkowo jedynym powołaniem ludzi było małżeństwo. Dopiero wtedy, gdy pojawił się grzech, który zaczął coraz bardziej niszczyć rodzinę – potrzebni stali się duchowni. Kościół przeżyje bez kapłanów, ale bez rodzin nie przeżyje. Kapłaństwo nie jest dla kapłaństwa, lecz dla rodziny.

Czy to dobrze, jeśli celibat przychodzi księdzu z łatwością, czy jednak powinien być on wyrzeczeniem?

Po co celibat?

Z ks. dr. **Markiem Dziewieckim**, psychologiem oraz duszpasterzem małżeństw i rodzin, rozmawia Monika Odrobińska

Celibat nie jest automatycznie gwarancją czystości. Przewrotny byłby taki ksiądz, który wprowadziłby nie zawarłby małżeństwa, ale postępowalby w sposób wyuzdany seksualnie. Jeśli jakiś nieżonaty duchowny ma kochankę czy kochankę, to swoją posługę kapłańską sprawuje w sposób niegodny. Staje się krzywdicielem i gorszycielem. Z drugiej strony mamy żonatych księży – w Kościołach wschodnich czy wśród żonatych duchownych innych wyznań, którzy nawrócili się na katolicyzm. Jeśli kochają swoje żony, to żyją w czystości i godnie sprawują swoje posługi. Przez pierwsze tysiące lat historii Kościoła katolickiego było możliwe kapłaństwo także dla żonatych mężczyzn, jeśli związek małżeński zawarł przed święceniami. Od tysiąca lat Kościół rzymskokatolicki wyświęca wyłącznie kawalerów lub wdowców, ale tak-

Prawosławni i grekokatolicki duchowni, którzy mają rodziny, mogliby się obruszyć na słowa Księdza...

Nie lekceważę charyzmatu księży prawosławnych, a najbardziej podziwiam ich żony. Nie dziwi mnie zasada, że do święceń kapłańskich kandydaci potrzebują pisemnej zgody swojej małżonki. Proszę sobie wyobrazić taką sytuację: oto jest Pani żoną duchownego i zwierza się Pani sąsiadka. Opowiada o tym, że Pani mąż uratował jej życie, bo wsparł ją, gdy była w depresji w wyniku nieszcześliwego małżeństwa. Ta kobieta zwierza się Pani z tego, że Pani mąż okazał jej wiele cierpliwości i empatii i że dzięki jego wsparciu teraz chce się jej żyć. Na ile rozumiem kobietą wrażliwość, to wołałaby Pani być jedyną osobą, którą mąż aż tak bardzo wspiera.

Jako nastolatek marzyłem o żonie i dzieciach. Gdy myślałem o kapłaństwie, to rodził się we mnie bunt, że jest ono związane z celibatem. Gdy zostałem księdzem, odkryłem, że sensem celibatu jest miłość do małżonków i ich dzieci, bo oni potrzebują pomocy kapłana. Jeśli jakiś duchowny trwa w żalu o to, że nie ma własnej rodziny, to znaczy, że za mało kocha ludzi, których spotyka. A jeśli mało kocha, to jest skupiony na sobie, a nie na tych, do których Bóg go posyła. Dojrzały duchowo i psychicznie ksiądz nie przeżywa celibatu jako wyrzeczenia. Istotą chrześcijaństwa nie jest umartwienie, lecz miłość. Zanim Jezus pozwolił przybić się do krzyża, nie mówił do apostołów o wyrzeczeniach czy ekspiacji, lecz o miłości. Celibat i życie w czystości są po to, żebym mógł pogodnie kochać. Człowiek dojrzały

foto: arch. ks. Marka Dziewieckiego

– duchowny i świecki – wie, że miłość bez seksualności wystarczy do szczęścia, natomiast seksualność bez miłości prowadzi do dramatów.

Na celibat decydują się także świeccy, np. członkowie instytutów świeckich. Czy sens ich celibatu jest ten sam co w przypadku duchownych?

Osoby konsekrowane przeżywają celibat głównie jako efekt skupienia się na relacji z Bogiem i na relacji ze swoją wspólnotą. Tymczasem księża diecezjalni żyją w celibacie głównie po to, by naśladować Jezusa, który nie założył własnej rodziny, bo chciał być od świtu do nocy dla wszystkich. Obecnie coraz więcej osób nie zakłada rodziny. Tu trze-

ba odróżnić dwie sytuacje. Niektórzy są singlami z wyboru, bo chcą mieć wygodne, hedonistyczne życie. Takie powołanie nie istnieje. Nie mają natomiast winy moralnej osoby samotne, które potrafią kochać i poszukują małżonka,

ale na razie nie znalazły kogoś odpowiednio dojrzałego. Takie osoby z miłością angażują się w parafii i docierają do osób, które potrzebują ich wsparcia.

Chybione są więc porównania księży do singli?

Singiel to nie celibatariusz, lecz ten, kto nie zobowiązuje się do wielkiej miłości na zawsze. Ksiądz – podobnie jak małżonek – żyje jak singiel wtedy, gdy przestaje kochać. Moim problemem nie

jest samotność, lecz brak czasu na spokojną modlitwę i bycie choć trochę z samym sobą.

Czy w dzisiejszych, „zseksualizowanych” czasach trudniej jest zachować celibat?

Tak, bo demoralizatorzy chcą ze wszystkich ludzi uczynić niewolników seksu. Są oni jednak bezradni wobec tych, którzy kochają. Gdy jakiś ksiądz zwierza mi się z problemów seksualnych, to mówię mu: „za mało kochasz”. Kto kocha, ten nie stanie się niewolnikiem ani seksu, ani pieniędzy czy kariery. Podobnie w małżeństwie do zdrad dochodzi dlatego, że mąż czy żona za mało kocha. Jeśli ktoś z księży cudzołoży, masturbuje się czy wchodzi w związki homoseksualne, to gdyby miał żonę, czyniłby to samo. To nie celibat jest problemem, lecz brak miłości.

Czy warunkiem zachowania celibatu jest uporządkowana sfera seksualna?

Pierwszym warunkiem jest miłość, bo ona porządkuje wszystko w człowieku. Warunkiem drugim jest przestrzeganie pierwszych pięciu przykazań. Nad seksualnością panuje ten, kto Boga stawia na pierwszym miejscu, kto jest subtelny w słowach, kto umie w czysty sposób świętować, kto szanuje swoich bliskich, kto nie szkodzi sobie i innym na zdrowiu, czyli m.in. wyklucza antykoncepcję i aborcję.

Czy homoseksualny ksiądz łamie celibat, jeśli ma takie skłonności, ale im nie ulega?

Celibatu nie łamie. Będzie mu jednak ciężko być dobrym duszpasterzem. Księża homoseksualni mają bowiem zaburzoną więź zarówno z kobietami, jak i z mężczyznami. Nie będą autorytetem ani dla jednych, ani dla drugich.

Celibat często przywoływany jest w kontekście afer seksualnych w Kościele. Mówi się, że prowadzi on do homoseksualizmu czy pedofilii. Można mówić o takiej korelacji?

To równie nieuzasadnione jak twierdzenie, że przyczyną zdrad małżeńskich jest pozwolenie na współżycie w małżeństwie.

Problemy z czystością i odpowiedzialnością – w kapłaństwie i w małżeństwie – pojawiają się nie dlatego, że wolno czy nie wolno współżyć, lecz dlatego, że ktoś za mało kocha.

Teza, że zniesienie celibatu miałoby ograniczyć liczbę przypadków pedofilii, nie znajduje potwierdzenia w faktach. Wykorzystywanie seksualne to szerokie zjawiska społeczne i często związane z homoseksualizmem.

Kazimierz Dadak

Celibat do lamusa! Tako rzecz w swoim wydaniu z 15 lipca znakomity tygodnik „The Economist”. Z całym szacunkiem dla wiedzy Redakcji, można mieć obawy co do zasadności tego zalecenia.

Autor tekstu zauważa, że skoro papież Franciszek daje wiernym możliwość zabierania głosu w sprawach Kościoła, to laikat powinien opowiedzieć się za takim rozwiązaniem, by pozbyć się kłopotów związanych z pedofilią wśród kleru. Skoro mamy zachęcić ze strony tak autorytatywnego źródła, to pozwalamy sobie wziąć udział w tej debacie.

TYLKO LIBIDO?

Wniosek, że zniesienie celibatu zażegna występowanie takiego zjawiska, jak pedofilia, byłby zasadny, gdyby istniały dowody, że żonaty mężczyzna nie może być pedofilem. Niestety, nie ma podstaw do takiego wniosku – pedofilami bywają i mężowie, i stateczni ojcowie. Co więcej, w wielkim stopniu pedofilia dotyczy stosunków płciowych pomiędzy osobami tej samej płci. Stąd małżeństwo księży nie rozwiązuje tu niczego, co najwyżej popycha osobę o skłonnościach homoseksualnych w kierunku biseksualności. Z punktu widzenia teorii i praktyki katolickiej byłby to krok wstecz, a nie postęp.

Redaktorzy „The Economist” dają katolikom Kościoła wschodniego za wzorzec do naśladowania. Owszem, w tych ostatnich celibat nie obowiązuje, ale tylko księży diecezjalnych (zwanych także świeckimi), natomiast dotyczy biskupów oraz kleru zakonnego. Zakony prowadzą podobną działalność duszpasterską (wyjątkiem są tu zakony kontemplacyjne) jak księży diecezjalni, czyli mają styczność z osobami świeckimi, w tym z nieletnimi, i jak

wiemy, zakonnicy też ulegają pokusom (nietety!). Zatem, jeśli przyjąć tok rozumowania brytyjskiego tygodnika, że pedofilia wśród kleru jest wyłącznie skutkiem celibatu, to jego zniesienie na modłę kościołów wschodnich może co najwyżej zmniejszyć rozmiary tego problemu, ale go nie zlikwiduje. Dlatego, aby argument „The Economist” doprowadzić do logicznego końca, konieczne byłoby całkowite zniesienie celibatu.

Całe rozumowanie „The Economist” zasadza się na założeniu, że pedofilia jest skutkiem niezaspokojenia libido. Założenie to

wschodnich, to wypada podkreślić, że te Kościoły zezwalają na wyświęcenie żonatego mężczyzny, ale nie na zawarcie małżeństwa przez osobę już wyświęconą. Dotyczy to nawet diakonów.

Ten fakt ma istotne implikacje – kleryk musi znaleźć wybrankę swego serca przed święceniami, czyli w stosunkowo młodym wieku. Wiele tak zawartych małżeństw sprawdza się w praktyce, ale, jak wykazują statystyki, nie wszystkie. Jak wyglądałaby zdolność księdza do ewangelizacji, gdyby jego życie było pasmem nieustannych kryzysów małżeńskich?

Skończyć z celibatem?

ma nikle podstawy, ponieważ pedofilia dotknęła tylko nieliczne Kościoły lokalne. Nie słychać o pedofilii wśród katolickiego kleru w Afryce czy Azji.

Nie jest prawdą, że w Kościołach wschodnich księży diecezjalnych nie obowiązuje celibat – ma to miejsce na przykład w USA. W USA hierarchia katolicka wymogła na Kościołach wschodnich będących w łączności z Rzymem i działających w tym kraju dobrowolne stosowanie celibatu. Dotyczy to na przykład Kościoła maronickiego, którego sytuację znam dość dobrze. Otóż w eparchii z siedzibą w Brooklynie (obejmuje obszar od Atlantyku po Missisipi) nie było ani jednego przypadku pedofilii, pomimo tego, że wszyscy księża żyli w celibacie. (Ostatnio papież Franciszek zwolnił maronitów z tego dobrowolnego ograniczenia i mają być wyświęceni żonaci mężczyźni).

Niezaprzeczalnym faktem jest, że wśród księży katolickich w USA i innych Kościołach lokalnych dotkniętych tym haniebnym kryzysem odsetek pedofilów był i jest niski. Mówiąc wprost, stawianie znaku równości pomiędzy celibatem i pedofilią nie znajduje potwierdzenia w faktach. Póki „The Economist” nie przedstawi naukowych dowodów na to, że jest inaczej, póty jego recepta jest niczym innym niż czystą spekulacją.

Z DESZCZU POD RYNNĘ?

Natomiast skończenie z celibatem miałyby ogromne skutki praktyczne. Gdyby Kościół katolicki przyjął model Kościołów

Mówiąc bez ogródek, „The Economist” proponuje, żeby kler katolicki zamienił jedno wyzwanie (wstrzemięźliwość seksualną) na cały szereg innych (kłopoty w małżeństwie, kłopoty z dziećmi itd.). Aby taka zamiana miała sens, musiałoby być spełnionych szeregu warunków, na czele z tym, że żonaci mężczyźni nie stają się pedofilami.

Wiemy, że ten najważniejszy warunek nie jest spełniony. Co do innych problemów, to „bilans strat i zysków” zależy od konkretnej osoby. Jak mówią Amerykanie, trawa zawsze wydaje się bardziej zielona po drugiej stronie płotu. Skoro obowiązuje celibat, to on wydaje się głównym kłopotem, jeśli przestanie obowiązywać, to na plan pierwszy wysuną się inne wyzwania.

PERSPEKTYWA KOŚCIOŁA

Prawdą jest to, co znajdujemy na łamach „The Economist” – że celibat to nie jest sprawa doktrynalna. Przez mniej więcej pierwsze tysiąclecie Kościoła Rzym nie wymagał bezwzględnie od księży celibatu, potem ta polityka została zmieniona. Owa decyzja nie była zachcianką jednego papieża, bo gdyby tak było, to jego następca łatwo mógłby to zmienić. Decyzja miała właśnie podłoże w praktyce, stan małżeński nie sprzyjał działalności duszpasterskiej.

Kościół w trakcie swego istnienia przechodził okresy wielkich prześladowań, a w wielu regionach świata ten stan rzeczy ma miejsce i dziś. Zupełnie inaczej wyglądałoby wywieranie nacisku na kler przez prześladow-

fol. xhz

ców w sytuacji, gdy duchowny jest jednocześnie mężem i ojcem, a zupełnie inaczej, gdy jest samotny. Jak wyglądałaby sytuacja w Polsce w „minionej epoce”, gdyby księża byli żonaci i musieli się troszczyć o żony i dzieci?

Zatem Kościół katolicki musi rozpatrywać tę sprawę z dalekosiężnej perspektywy i z punktu widzenia wszystkich kościołów lokalnych. Kryzys związany z pedofilią kleru osiągnął jedynie drobną część Kościołów lokalnych, natomiast zniesienie celibatu musiałoby dotknąć jego całość.

Celibat dobrze służył Kościołowi przez ostatnie tysiąc lat. Niemniej stanowisko w tym zakresie może ulec zmianie, ale powodem takiej decyzji chyba nie będą ciężkie skandale w kilku regionach.

TIMEO DANAOS

„The Economist” nie jest przyjazny kulturze życia, na przykład jego redakcja twar- do stoi na stanowisku pro-aborcyjnym. Skąd zatem troska o dobro Kościoła?

Podtytuł wspomnianego artykułu, że „pozwo- liłoby to rekrutować księży, którzy nie wykorzystują dzieci”, wydaje się wskazywać główny cel publi- kacji – wałkowanie spra- wy pedofilii w Kościele. Podtytuł jednoznacznie implikuje, że obecnie katolicki stan du- chowny jest magnesem dla zbrodniaków.

Każdy przypadek pedofilii wśród księży ka- tolickich jest godny najwyższego potępienia i wszelkie konsekwencje wobec sprawców tych przestępstw muszą być wyciągnięte. Niemniej

należy podkreślić, że przypadki wykorzystywa- nia seksualnego nieletnich w dużo większym stopniu dotknęły inne zawody i instytucje.

Na przykład w stosunku do męskiej gałęzi amerykańskiego skautingu (Boys Scouts of America – BSA) wytoczono ponad 82 tys. pozwów sądowych w sprawach o wykorzysta- nie seksualne nieletnich, podczas gdy wobec księży katolickich wytoczono około 17 tys. ta- kich spraw. Przypadków zapewne będzie wię- cej, ponieważ BSA nadal odmawia udostęp- nienia pełnej listy osób, które oni sami uznali za niegodne uczestniczenia w ich działalności z powodu podejrzeń o pedofilię.

Te dziesiątki tysięcy przypadków pedo- filii w BSA dotyczyły mężczyzn, którzy nie mieli obowiązku życia w celibacie. Media głównego nurtu nie wypuklają faktu, że chodziło o czyny homoseksualne – BSA jest organizacją skupiającą wyłącznie oso- by płci męskiej. Czy zatem zjawisko pe- dofilii dotyczy tylko Ko- ściół i osób bezzennych?

Największym sponsorem BSA był Kościół mormonów i jego członkowie byli zamie- szani w ten skandal. O pedo- filii wśród członków innych wyznań, którzy jak mormo- ni nie wymagają od pastorów celibatu, praktycznie się nie mówi. Zatem cały argument na rzecz zniesienia celibatu – bo miałoby to zaradzić pedofilii w Kościele – ma wątpliwy podstaw.

Stąd, trawestując słynne zdanie z „Ene- idy” Wergiliusza: „Timeo Danaos et dona ferentes” (Obawiam się Greków, nawet gdy niosą dary), strzeżmy się darów (w tym

przypadku dobrych rad) płynących ze źródeł mało nam przyjaznych.

WNIOSKI DLA POLSKI

O ile recepta znakomitego tygodnika wydaje się mało przydatna, jeśli nie wręcz szkodliwa, o tyle trzeba podkreślić, że spra- wy podniesionej przez „The Economist” nie wolno zamykać pod dywan. Kościół, także polski, stoi wobec wielkiego wyzwania i im prędzej wypracuje skuteczne metody zwal- czania nie tylko pedofilii, ale i pozostałych form wykorzystywania seksualnego (innymi sprawami tu się nie zajmujemy), tym lepiej.

Sygnały, jakie na przykład doszły ostatnio z Białegostoku, potwierdzają zdanie, które można już było sobie wyrobić po obejrzeniu filmu „Boże Ciało” – że brak jest sprawnego nadzoru. Fakt, że jakiś szalbierz przez długie miesiące był w stanie udawać księdza, zdu- miewa w najwyższym stopniu. Wiadomo, że ów oszust był dopuszczony do odprawiania Mszy świętych także w innych kościołach. Jak było możliwe, że osoby odpowiedzial- ne za parafie i miejsca kultu nie zwróciły na to uwagi?

Konieczne jest również podjęcie kroków prewencyjnych, czyli dogłębne badanie kan- dydatów do stanu duchownego przez psy- chologów i psychiatrów i monitorowanie zachowania wyświęconych księży. Nieste- ty, założenie, że każdy kandydat do stanu duchownego i każdy pełniący swe obo- wiązkę kapłan jest automatycznie kandyda- tem na ołtarze, nie znajduje potwierdzenia w faktach.

Autor jest emerytowanym profesorem ekonomii w Hollins University w stanie Wirginia w USA

W SKRÓCIE

■ **Śpiewajmy suplikacje.** Abp Wacław Depo, metropolita częstochowski, wzywa do modlitwy suplikacjami w związku z wojną za naszą wschodnią granicą. – Proszę, by w tym niespokojnym czasie powrócić do śpiewania suplikacji przynajmniej podczas Mszy świętych niedzielnych i w dni uroczystości, tuż przed końcowym błogosławieństwem, o ile to możliwe, klęcząc. Te kilka wersów modlitwy to piękna katecheza i przede wszystkim nasze pokorne błagania w sprawach bardzo poważnych i bardzo aktualnych – apeluje abp Depo.

■ **Syntezy synodalne.** Jak na pytania synodalne odpowiadano w poszczególnych diecezjach? Na stronie synod.org.pl można przeczytać zestawienie wniosków z etapu diecezjalnego synodu o synodalności. Syntezy upubliczniły 32 diecezje.

■ **Aborcja bez poparcia.** W przestrzeni medialnej krąży opinia o rzekomo znacznym poparciu w Polsce postulatów aborcji na życzenie. W rzeczywistości od 1992 do 2005 r. poparcie to utrzymywało się na podobnym poziomie, a w roku 2006 spadło do 16 proc. Z kolei w 2007 r. wzrosło do 23 proc., po czym nastąpił spadek i od tego czasu osiągało poziom poniżej 18 proc. Natomiast aborcję, kiedy dziecko jest upośledzone, popiera 64 proc. Polaków.

■ **Przemyśl dla uchodźców.** Setka dzieci z okupowanego Chersonia, w tym 35 dzieci pracowników Służby Więziennej z Ukrainy, przebywała na tygodniowym turnusie zorganizowanym w Bukowsku przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej. Wśród opiekunów było pięć pracowników więzień Ukrainy. W kolejnych turnusach w Bukowsku (14–21 i 21–28 sierpnia) dzięki pomocy Caritas bierze udział kolejnych 75 dzieci pracowników więziennictwa Ukrainy. Podczas wojny niektóre więzienia zostały ewakuowane, co bardzo obciążało personel. W wielu zakładach karnych z powodu powtarzających się ataków bombowych dyżury przedłużały się. Nowym i trudnym zadaniem jest przetrzymywanie rosyjskich jeńców wojennych.

■ **Wirtualnie po bazylice.** Ciesząc się popularnością, otwarte na początku wakacji Muzeum Archeologiczne w Wiślicy, w podziemiach bazyliki kolegiackiej, można m.in. zwiedzić wirtualnie i obejrzeć jego największe atrakcje, jak np. słynną w Europie Płytę Orantów.

■ **Potrzebni medycy.** Hospicjum Królowej Apostołów w Radomiu pilnie poszukuje lekarzy i pielęgniarek do opieki nad chorymi. – Jeśli macie możliwość wzięcia choć jednego dyżuru lub nawet pół dyżuru w miesiącu, to będzie to dla nas i chorych ogromna pomoc – apeluje ks. Marek Kujański, założyciel hospicjum.

fol. PAP/Darek Delmanowicz

WNIEBOWZIĘCIE W KALWARII

Procesja z figurą Matki Bożej Zaśniętej rozpoczęła Wielki Odpust Wniebowzięcia NMP w sanktuarium w Kalwarii Pałacowskiej nieopodal Przemysła. Kulminacją uroczystości jest suma odpustowa z procesją eucharystyczną 15 sierpnia. Co roku wydarzenie gromadzi tłumy wiernych, nie tylko z regionu.

Sanktuarium Męki Pańskiej i Matki Bożej Kalwaryjskiej, będące pod opieką ojców franciszkanów, znajduje się w najbliższej na północ wysuniętej części Karpat Wschodnich na wysokości 465 m. Znajdują się tam również 42 kaplice rozsiane po wzgórzach.

STUDIA

NAD TOTALITARYZMEM

Uniwersytet SWPS oraz Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście w Muzeum Auschwitz rozpoczynają rekrutację na studia podyplomowe „Korzenie totalitaryzmu XX wieku: Auschwitz – Holokaust – Ludobójstwa”.

Adresatami studiów są przede wszystkim nauczyciele historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, religii lub etyki, ale także przewodnicy, edukatorzy, pracownicy muzeów i miejsc pamięci, którzy w ramach swojej

fol. auschwitz.org

pracy zawodowej korzystają z wiedzy dotyczącej historii II wojny światowej, Holokaustu oraz ludobójstw. Studia będą realizowane w języku polskim i angielskim.

fol. Muzeum Historii Kielc

NIE TYLKO
POGROM

„Kielce – Keltz. Historia społeczności żydowskiej” to tytuł wystawy w Muzeum Historii Kielc, prezentującej 80-letnie dzieje społeczności żydowskiej w Kielcach, poczynając od uzyskania przez Żydów oficjalnego prawa osiedlania się w mieście w 1862 r. do likwidacji kieleckiego getta w 1942 r.

Fotografie i komentarze przybliżą kielczanom ówczesną codzienność nieobecnych już sąsiadów, żyjących w większości w obrębie własnej społeczności i tradycji, ale stanowiących zarazem ponad jedną trzecią ludności miasta i mających niemały wpływ na jego rozwój. Wystawa ma też przywrócić w świadomości kielczan słabo rozpoznawalne dzisiaj w tkance miejskiej relikty żydowskiej obecności.

fot. PAP/Piotr Polak

SZLAKIEM PIERWSZEJ KADROWEJ

Od 6 do 12 sierpnia uczestnicy LVII Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej pod wodzą komendanta Dionizego Krawczyńskiego pokonali trasę Kraków – Kielce. W miejscu, z którego 108 lat temu wyruszyła kadrówka, i w miejscu, do którego dotarła, odbyły się patriotyczne uroczystości z udziałem przedstawicieli władz państwowych, samorządowych i wojskowych. W krypcie pod Wieżą Srebrnych Dzwonów złożono kwiaty przy trumnie ze szczątkami marszałka Piłsudskiego oraz na grobie prezydenta Lecha Kaczyńskiego, honorowego protektora marszu w latach 2006–2009.

Na 12 sierpnia zaplanowano powitanie „Kadrówki” i ceremonię złożenia kwiatów m.in. przez szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jana Józefa Kasprzyka – wieloletniego komendanta „Kadrówek”, obecnie honorowego komendanta marszu. Marsz gromadzi co roku młodzież ze Związku Strzeleckiego „Strzelec”, harcerzy, uczniów szkół noszących imię Piłsudskiego, żołnierzy z jednostek Wojska Polskiego dziedziczących tradycje legionowe, a także kawalerzystów ze stowarzyszeń kultywujących tradycje ułańskie II RP.

fot. PAP/Cezary Michalowski

URATOWALI BLIŹNIAKI

Katia zbiegła ze zbombardowanej miejscowości z okolic Doniecka. W łódzkiej Instytucie Centrum Zdrowia Matki Polki

przeszła zabiegi, które uratowały życie jej bliźnięt jeszcze w okresie prenatalnym. Polscy lekarze wykryli u nich syndrom podkradania, polegający na przecieku krwi od jednego z płodów do drugiego. W takim przypadku zarówno „dawca”, jak i „biorca” są poszkodowani, a nieleczony syndrom nieuchronnie prowadzi do poronienia. Ratunkiem są jedynie zabiegi wewnątrzmaciczne, które w Polsce wykonuje kilka ośrodków. Na Ukrainie kobieta najprawdopodobniej nie donosiłaby ciąży. Po pobycie na Oddziale Neonatologii ICZMP chłopcy mieli być wypisani ze szpitala.

POCZTA Z WOT

Poczta Polska zawarła z Wojskami Obrony Terytorialnej porozumienie na rzecz wzmocnienia zdolności obronnych państwa. – Pocztywcy zyskają możliwość odbycia praktycznych szkoleń pod okiem instruktorów – powiedział Tomasz Zdzikot, prezes Poczty Polskiej. Generał broni Wiesław Kukula, dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej, dodał: – Wielu żołnierzy WOT to pracownicy Poczty Polskiej, ma ona również terytorialny charakter. Zawierając porozumienie, rozpoczynamy proces przysposabiania obronnego pracowników, a w konsekwencji rozwijamy pierwszą linię obrony państwa – jego odporność. Od maja w Poczcie Polskiej funkcjonuje specjalny program „Ramię w Ramię z WOT”,

fot. www.poczta-polska.pl

stwarzający pracownikom atrakcyjne warunki do łączenia pracy ze służbą na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa. Od lipca Poczta Polska wprowadziła też program „Powitanie z bronią”, dedykowany pracownikom, którzy chcieliby zdobyć podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie posługiwania się bronią.

■ **Ekokatastrofa.** W związku z masowym śnięciem ryb zarząd województwa dolnośląskiego podjął w trybie pilnym uchwałę o całkowitym zakazie połowu ryb na całym dolnośląskim odcinku Odry do 30 września. Władze województwa dolnośląskiego apelują też do mieszkańców regionu o niewchodzenie do rzeki, niekąpanie się w niej oraz nie dopuszczanie do wchodzenia do wody przez zwierzęta. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu bada sprawę śniętych ryb w Odrze od chwili otrzymania pierwszego zgłoszenia pod koniec lipca. Śnięte ryby zaobserwowano m.in. w okolicach Oławy i Wrocławia. Wędkarze wyłowili ich co najmniej kilka ton. Mówią o katastrofie ekologicznej, która przetrzebi pogłowię ryb w tej rzece na wiele lat. Uchwała została podjęta na wniosek Państwowego Gospodarstwa Wodnego – Wody Polskie oraz Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii – podało w czwartek biuro prasowe Dolnośląskiego Urzędu Marszałkowskiego.

■ **Spotkanie ludzi gór.** Na szczycie Karkonoszy Śnieżce w dniu wspomnienia św. Wawrzyńca miało miejsce kolejne, już 41. spotkanie ludzi związanych z górami. Należą do nich ratownicy i przewodnicy górscy, pracownicy Karkonoskiego Parku Narodowego, pogranicznicy i osoby związane z dziejami Karkonoszy, zarówno z polskiej, jak i czeskiej strony granicy. Przybyłych powitał proboszcz parafii w Karpaczu, której podlega znajdująca się na szczycie Śnieżki kaplica poświęcona św. Wawrzyńcowi, ks. Paweł Oskwarek. Tegorocznej modlitwie przewodniczył biskup Hradec Kralove Jan Vokál.

■ **Kosmiczna TVP.** Telewizja Polska zamierza uruchomić na terenie swojej siedziby głównej muzeum telewizyjno-filmowe przypominające kształtem spodek kosmiczny. Ma ono powstać przy nowej hali zdjęciowej, której budowa ruszyła w styczniu. Hala ma zostać oddana do użytku w 2024 r., będzie kosztować ok. 150 mln zł. Natomiast siedziba muzeum, zaprojektowana przez pracownię PIG Architektury, ma składać się z trzech kondygnacji: jednej podziemnej i dwóch nadgruntem, o wysokości 5,5 m każda. W budynku zaprojektowano trzy duże hale wystawowe.

■ **Czytanie w Biedronce.** Sieć Biedronka nie przesadza, czy wykorzysta uruchomioną Dziecięcą Bibliotekę, obejmującą ponad sto tytułów, żeby otwierać swoje sklepy także w niedziele niehandlowe. Podkreśla natomiast, że to jej kolejny krok w zakresie promocji czytelnictwa.

Jacek Karnowski

Za wolność ich i naszą

Przyzwyczajaliśmy się do wojny na Ukrainie. Doniesienia z frontów coraz częściej schodzą z pierwszych stron gazet i z czołówek telewizyjnych wiadomości. Ostatnio przesłoniły je nawet śnięte ryby w Odrze. I nawet trudno się dziwić temu przesunięciu społecznej uwagi; taka jest przecież natura człowieka, który szuka stabilizacji w każdych warunkach. Ta elastyczność, zdolność do przystosowania się, jest zresztą wielkim atutem człowieka, pozwalającym mu żyć w różnych warunkach geograficznych i społecznych.

Do wojny, w pewien sposób, „przyzwyczajili się” również Ukraińcy, próbujący żyć w miarę normalnie w cieniu śmierci bliskich na froncie, przy stale grożącym ostrzale. Na Ukrainie nie ma przecież miejsca, które można by uznać za w pełni bezpieczne. Rakiety spadają także na miasta położone daleko od żołnierskich okopów. W przypadku naszych sąsiadów zdolność powrotu do codzienności pomimo toczącej się wojny jest w istocie formą walki. Rosji chodzi o to, by państwo ukraińskie załamało się, by stało się gospodarczą pustynią.

Z tym naszym „przyzwyczajaniem się do wojny” powinniśmy jednak, w miarę możliwości, walczyć. Normalny bieg życia nie może oznaczać porzucenia sprawy, która rozstrzyga również o naszych losach. W istocie dopiero teraz widzimy, w jak wielkim byliśmy niebezpieczeństwie. Rosja szykowała się do wielkiego uderzenia i odzyskania pozycji supermocarstwa rządzącego połową Europy i mającego prawo weta w odniesieniu do po-

zostałej części. Pierwszym etapem miało być opanowanie Ukrainy, później pojawiłoby się żądanie usunięcia sił NATO z Polski i państw bałtyckich, co – w razie powodzenia – sprawdziłoby te kraje do roli faktycznych wasali Moskwy. W tle były bardzo bliskie powiązania

z Niemcami. Drżące ręce niemieckich polityków, które zobaczyliśmy po wybuchu wojny, mówiły wiele o stopniu wzajemnego sprzężenia polityki Moskwy i Berlina. Do dziś nie mamy pewności, czy ten plan podziału Europy przy jednoczesnym wypchnięciu Amerykanów z kontynentu został ostatecznie porzucony, czy też tylko zawieszony. Dlatego wojna za naszą wschodnią granicą jest także wojną, która decyduje o losach całego regionu.

Jednostajność komunikatów nie powinna przesłaniać nam sprawy zasadniczej: Ukraina krok po kroku przejmie inicjatywę i zaczyna powoli zmierzać ku zwycięstwu. Zbombardowanie położonego na Krymie lotniska Saky oznacza spektakularne upokorzenie sił rosyjskich. Ukraińcy byli w stanie tak zmodyfikować własne rakiety przeciwokrętowe Neptun, że okazały się zdolne do zniszczenia dużego ośrodka wojskowego z kilkunastoma nowoczesnymi samolotami. Wśród wypoczywających bądź mieszkających na półwyspie Rosjan pojawiła się panika. Uderzenie na Krym podkreśla, że celem Kijowa pozostaje odzyskanie kontroli nad całym terytorium państwa. Amerykanie, którzy zabraniają Ukraincom uderzania na cele w Rosji, bojąc się eskalacji wojny, w tym przypadku nie wyrazili sprzeciwu.

Najważniejszą zmianę na frontach przyniosły amerykańskie systemy rakietowe HIMARS. Ukraina dostała

kilkanaście wyrzutni, ale to wystarczyło. To broń tak precyzyjna, że trafia w obiekt wielkości monety. Obrońcy mogą teraz uderzać głęboko za linie okopów, a więc „za kołnierz”, niszcząc składy amunicji, centra dowodzenia, system transportowy. Siły okupanta zostają pozbawione sprawnego zaplecza i zwyczajnie „duszą się”. Nawet niewielka porcja amerykańskiego sprzętu potwierdziła, że Stany Zjednoczone wciąż dysponują olbrzymią przewagą technologiczną. Na marginesie, Polska chce kupić 500 wyrzutni HIMARS, co pokazuje rozmach naszego programu zbrojeniowego. W sumie już niedługo może się okazać, że tak jak Rosjanie musieli zrezy-

gnować z ataku na Kijów, tak będą musieli cofnąć się za linię Dniepru. Eksperci podkre-

ślają, że Siły Zbrojne Ukrainy wykazują się dużą kreatywnością na polu walki, jak przystało na armię broniącą własnej ziemi. Na tym tle wojska Putina to źle dowodzona, zdemoralizowana masa rekrutów, która dysponuje coraz gorszym sprzętem, wyciąganym z posowieckich magazynów.

Oczywiście, Ukraina też krwawi, płaci ogromną cenę w każdej dziedzinie. Być może w którymś momencie będzie musiała zacząć rozmowy, choć powinna być to tylko jej własna, niewymuszona przez Zachód decyzja. Jeśli jednak wcześniej Kijów zdoła odbić część terytorium, i dalej będzie modernizował i rozbudowywał własną armię, to Kreml znajdzie się pod ścianą i będzie musiał pójść na ustępstwa. Także dlatego, że sankcje gospodarcze jednak działają, co pokazują eksperckie raporty (szybko topnieją rosyjskie rezerwy walutowe). Tędy właśnie – poprzez ukraińskie sukcesy na polu walki – wiedzie najkrótsza droga do pokoju.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Wsparcie okna

Kilka dni po tym, jak s. Macieja zamieściła w mediach społecznościowych prośbę o wsparcie w związku z coraz częstszym okradaniem i dewastacjami okna życia, do klasztoru przy ul. Rydygiera 22/28 we Wrocławiu przychodzą darczyńcy, którzy przynoszą potrzebne rzeczy, pytają, jak mogą pomóc. Inni telefonują, obiecują przynieść niezbędne sprzęty. Można zasilić też konto Fundacji Evangelium Vitae.

Cena picia

Zgodnie z raportem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Radomia wartość alkoholu sprzedanego na terenie tego miasta w 2021 r. wyniosła ponad 260 mln zł. Liczba mandatów za picie w miejscach publicznych wzrosła od 2020 r. o 30 proc. O 22 proc. wzrosła też liczba kolizji pod wpływem alkoholu. Spadła ilość wypadków drogowych z udziałem pijanych kierowców, ale wzrosła – o 260 proc. – liczba zatrzymanych pijanych kierowców.

Według badań Polacy są w stanie wydać na alkohol ok. 40 mld zł. To równowartość dwóch trzecich wydatków polskiego budżetu na obronność – dużo więcej niż w Polsce wydaje się na naukę i szkolnictwo wyższe.

Poszukiwanie autora

Pracownicy firmy remontowej, wymieniając ogrzewanie bloku Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, odkryli napis „Solidarność żyje”, który powstał w okresie stanu wojennego lub później. IPN będzie wnioskował o jego zabezpieczenie.

fot. arch. Anny Marii Siarkowskiej

świadczą już wierni w wielu państwach Europy Zachodniej.

Na czym polega luka w prawie?

Dzisiaj osobie, która np. celowo zakłóca nabożeństwo, trzeba udowodnić, że jej czyn był motywowany złośliwością. W takich sytuacjach wystarczało, by dana osoba powołała się na to, że nie zrobiła tego złośliwie, lecz jej zachowanie wynikało z wyznawanych przekonań, aby została uniewinniona.

Takich zachowań również nie ściga się dziś z urzędu, ale wyłącznie na wniosek. Aby pociągnąć do odpowiedzialności kogoś dokonującego profanacji miejsc kultu, świętych wizerunków, obrzędów czy dogmatów religijnych, należy znaleźć hero-

najczęściej kierowane przeciw dominującej większości, czyli chrześcijanom, to jednak założenia projektu będą skutecznie chronić także przedstawicieli innych religii.

Czy projekt ustawy uzyska poparcie większości parlamentarnej?

Jestem przekonana, że projekt znajdzie poparcie większości w polskim parlamencie. Wielu posłów PiS podpisało się już pod naszą propozycją, w tym minister edukacji prof. Przemysław Czarnek. I choć zmiana ustawy została przygotowana przez Solidarną Polskę, to jednak zależy nam, aby był to projekt obywatelski. Będzie on wówczas głosem społecznym, znacznie silniejszym, niż gdyby taki projekt złożyło kilku-

W obronie chrześcijan

Z **Anną Marią Siarkowską**, posłem na Sejm RP, rozmawia Patryk Lubryczyński

Dlaczego Solidarna Polska przygotowała projekt ustawy „W obronie wolności chrześcijan”?

W ostatnich latach obserwowaliśmy, jak przez Polskę przetaczają się fale agresji, przemocy i aktów wandalizmu wymierzone w chrześcijan. Z niepokojem odnotowywaliśmy, że coraz częściej dochodzi do ataków na kościoły, osoby duchowne, publicznie profanowane są wizerunki Matki Bożej, a dogmaty czy obrzędy religijne – wyszydzane. Zgłaszanie tych działań do prokuratury nic nie dawało, bo postępowania zazwyczaj umarzono. Sprawców nie udawało się skutecznie pociągnąć do odpowiedzialności, pozostawali bezkarni.

Z czego wynika ten stan rzeczy?

Powodem jest wadliwe prawo, które sprawia, że egzekwowanie przepisów karnych staje się niemożliwe. Przez lata żyliśmy w przeświadczeniu, że nasze prawo umożliwia karanie za profanację i znieważanie przedmiotów czy miejsc kultu, tymczasem praktyka sądowa ostatnich lat pokazała nam, że tak nie jest. Dziś w kodeksie karnym znajdują się nieprecyzyjne artykuły o obrazy uczuć religijnych i zakłócaniu obrzędów religijnych. Obecne prawodawstwo roznosi odpowiedzialność oraz nie uwzględnia niektórych nagannych zachowań. Czas to zmienić. Nie możemy dopuścić do sytuacji, w której będziemy się bali publicznie praktykować swoją wiarę. A tego do-

icznych wiernych, którzy skierują zawiadomienie do prokuratury i zgodzą się w niej zeznawać. A i to zazwyczaj nie wystarcza.

Znam przypadki, gdy strona pozwana znajdowała osoby, które zeznawały przed sądem, że także są katolikami, ale nie czują się obrażone danym zachowaniem. To najczęściej wystarczało, aby postępowanie zostało umorzone. Dlatego postulujemy likwidację przepisów, które wymagają udowodnienia złośliwości.

Rzecznik prasowy lubelskiej kurii odniósł się do projektu, zaznaczając, że „misją kapłanów powinno być apelowanie do ludzkich sumień, a nie domaganie się zaostrzenia kar dla ludzi, którzy dali się uwieść atmosferze nienawiści wobec Kościoła”.

W zmianie, którą proponujemy, nie ma mowy o zaostrzaniu kar. Była ona zresztą wcześniej konsultowana z przewodniczącym KEP abp. Stanisławem Gądeckim, który zwracał nam uwagę, że kluczowe jest doprecyzowanie przepisów, a nie podwyższanie kar. Być może rzecznik lubelskiej kurii kierował się doniesieniami medialnymi, ale samego projektu po prostu nie przeczytał. Pragnę

jednocześnie zaznaczyć, że stanowisko kurii lubelskiej jest raczej odosobnione. Wielu biskupów wsparło już naszą inicjatywę i jest przychylnie nastawionych do zaproponowanych rozwiązań prawnych. Co więcej, choć w Polsce akty agresji i wandalizmu są

nastu czy kilkudziesięciu posłów. Dlatego zbieramy obecnie podpisy poparcia obywateli pod projektem ustawy, aby następnie przedłożyć go marszałek sejmowi jako inicjatywę obywatelską. Projekty ustaw zgłoszone przez co najmniej 100 tys. obywateli są szybko procedowane – w ciągu trzech miesięcy od momentu złożenia do łaski marszałkowskiej.

W jaki sposób można wyrazić poparcie dla tego projektu?

Podpis poparcia pod projektem ustawy może złożyć każdy pełnoletni obywatel. Wystarczy, że wejdzie na stronę internetową www.wobroniechrzescijan.pl, ściągnie i wydrukuje formularz do zbierania podpisów poparcia, zbierze podpisy rodziny czy znajomych, a następnie odeśle na wskazany na stronie internetowej adres. Tam też znajduje się całość projektu ustawy wraz z uzasadnieniem. Może to uczynić również za pośrednictwem biur poselskich Solidarnej Polski. Jednocześnie przed niektórymi świątyniami nasi wolontariusze zbierają podpisy po Mszach świętych i nabożeństwach. Można wówczas i tam się podpisać.

Wzór karty podpisów można także znaleźć w niektórych tygodnikach katolickich. Wystarczy wówczas ją wyciąć, zebrać podpisy, a następnie odesłać na wskazany adres. Sposobów jest wiele, ale musimy pamiętać, że możemy podpisać się tylko raz. Warto to zrobić, bo potrzebujemy dobrego prawa teraz, kiedy na powstrzymanie przemocy skierowanej wobec osób wierzących jeszcze nie jest za późno.

Lista poparcia znajduje się na odwrocie strony.

Obecnie osobie, która celowo zakłóca nabożeństwo, trzeba udowodnić, że jej czyn był motywowany złośliwością.

Wykaz obywateli, którzy udzielają poparcia obywatelskiemu projektowi ustawy o zmianie ustawy - Kodeks Karny

L.p.	Imię (imiona) i nazwisko	Adres zamieszkania (miejscowość, ulica, nr domu, nr lokalu)	Nr ewidencyjny PESEL	Podpis	Adres e-mail*
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

* nieobowiązkowe

Podpisy zebrał/a [imię, nazwisko, adres]:
[telefon, e-mail]:

Administratorem danych osobowych jest Komitet Inicjatywy Ustawodawczej „W obronie chrześcijan” na rzecz ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ul. Narutowicza 6/11, 70-231 Szczecin
Podanie danych osobowych jest dobrowolne, jednakże ich niepodanie uniemożliwi udzielenie poparcia inicjatywie ustawodawczej Administratora. Dane osobowe przetwarzane są na podstawie ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli oraz art. 6 ust. 1 lit. c, e Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE w celu wniesienia obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej do Marszałka Sejmu RP, a także w celu prowadzenia kampanii informacyjnej, informowania o przebiegu zbierania podpisów, o dalszych losach inicjatywy ustawodawczej. Więcej informacji o przetwarzaniu Pani/Pana danych osobowych jest dostępnych na Karce Klauzuli Informacyjnej lub na stronie www.wobroniechrzescijan.pl
W każdym czasie przysługuje Państwu prawo do żądania dostępu do treści danych, ich poprawiania, sprostowania, ograniczenia przetwarzania oraz prawo do wniesienia skargi do organu nadzorczego (Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa). Dane osobowe zostaną usunięte, gdy staną się niepotrzebne do celów, do których zostały zgromadzone.
*Podanie adresu e-mail jest dobrowolne i nie ma wpływu na przebieg inicjatywy ustawodawczej, jednakże jego podanie oznacza zgodę na przetwarzanie i otrzymywanie materiałów i informacji.

„Strzeż go, donieś do wolności” – z tymi słowami współwięzień KL Auschwitz wręczył Zofii Posmysz medalik z głową Chrystusa i napisem „Oświęcim 1943”. Chowała go w odzieży, w bucie, w szczelinie pryczy, a w czasie rewizji – w ustach. Doniosła i zachowała do śmierci, która przyszła 8 sierpnia, kończąc jej 99-letnie życie.

więźniarka powtarzała jej: „wytrzymaj jeszcze kwadrans”, i tak do końca dnia.

Obozowe i poobozowe wspomnienia Zofia Posmysz zamknęła także w książkach „Znam katów z Belsen”, „Chrystus oświęcimski”, „Ten sam doktor M.”, „Do wolności, do śmierci, do życia”. Ale pisała nie tylko o wojnie. Ukończywszy w 1946 r. polonistykę na Uniwersytecie Warszaw-

Ostatnia droga pasażerki

Monika Odrobińska

Ta scena to kwintesencja jej życia, w którym ogromną rolę odegrały przeżycia wojenne oraz wiara. Jak twierdziła, z obozu nie wyszła nigdy; odebrał jej młodość, ale wzbogacił starość. Wierzyła też, że trzy obozowe lata przetrwała, by spełnić Boży plan wobec niej: mówić o ofiarach niemieckiego ludobójstwa.

Kilka lat po wojnie podczas delegacji w Paryżu usłyszała za sobą głos Niemki, łudząco podobny do głosu niemieckiej nadzorki z KL Auschwitz. Zamarła i myślała, co zrobić: poinformować policjanta, że stojąca za nią kobieta nosiła kiedyś mundur SS, czy powitać ją słowami: „Guten Tag, frau Aufseherin Anneliese Franz”. Odwróciwszy się, nie zobaczyła obozowej Aufseherin, ale ta myśl nie dawała jej spokoju. Na jej kanwie powstał scenariusz słuchowiska radiowego „Pasażerka z kabiny 45”, który zekranizował Andrzej Munk, potem książka „Pasażerka”, którą przetłumaczono na kilka języków.

W obozie chciała rzucić się na druty. Uczepiła się wówczas słów księdza katechety, który pod koniec szkoły powszechnej zachęcał uczennice do sakramentu pokuty i Komunii świętej w pierwsze piątki miesiąca przez dziewięć miesięcy. Miało to zagwarantować, że nie umrze się bez sakramentów. A w obozie nie było sakramentów.

Do KL Auschwitz Zofia Posmysz trafiła jako dziewiętnastolatka w 1942 r. za udział w tajnych kompletach, na których kontynuowała naukę przerwana w szkole handlowej. W więzieniu na Montelupich przez sześć tygodni doświadczała tak brutalnych przesłuchań, że wychodząc z niego „na transport”, cieszyła się, że nic gorszego jej nie spotka. Spotkało... Transport do-

fol. PAP/Jacek Bednarczyk

Wierzyła, że trzy obozowe lata przetrwała, by spełnić Boży plan wobec niej: mówić o ofiarach niemieckiego ludobójstwa.

wiół ją do Oświęcimia. W nim, a potem w Ravensbrück i Neustadt-Glewe doświadczała głodu, nieludzkiego zmęczenia, poniżenia, padła ofiarą eksperymentów pseudomedycznych. Opowiadała, że w obozie nie było przeszłości ani przyszłości, w nim spędzało się czas: na pracy i snuciu się, na wyczerpującej pracy, organizowaniu czegoś do jedzenia, próbach umycia się czy zdobycia miejsca w latrynie.

Nawet jednak w tak okrutnym miejscu doświadczyła ludzkich odruchów i sama starała się pomagać innym. Dzięki układowi w kuchni, gdzie była szrajberką, dożywiła kilkuletnich więźniów z bloku dziecięcego. Gdy pracując katorżniczo w kompanii karnej, była u kresu sił, współ-

skim, pracowała w „Głosie Ludu” jako korektorka oraz w Polskim Radiu, gdzie od 1960 r. współtworzyła słuchowisko „W Jezioranach”.

W dziale literackim radia poznała swojego przyszłego męża, Jana Piaseckiego. – To on prowadził ją na jej literackiej ścieżce – mówi bratanica pisarki Bogna Dziedziniewicz. – Ciocia marzyła o napisaniu sagi rodzinnej. Wraz z bratem zbierała materiały w rodzinnych stronach. Jednak wciąż odkładała to na później, bo najważniejsze były dla niej świadectwa obozowe, mające być przestrożą. Ale nie zadręczała nimi rodziny, o wielu rzeczach nie wiedzieliśmy. Wiem natomiast, że była niezwykle odpowiedzialna – zaraz po wojnie, na której straciła ojca, opiekowała się bratem i mamą, potem w jej imieniu przelewała fundusze na wiele szczytnych celów – głównie na Kościół i dzieci, których sama nie miała, a jak sądzę, pragnęła mieć.

Zofia Posmysz-Piasecka często odwiedzała Oświęcim, którego była honorową obywatelką, zwłaszcza tamtejszy Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży, gdzie dzieliła się swoim świadectwem. W 2006 r. była w grupie więźniów, których w KL Auschwitz powitał papież Benedykt XVI. Dwa lata przed śmiercią Andrzej Duda odznaczył ją Orderem Orła Białego.

Odeszła w oświęcimskim hospicjum. – Była u nas tylko miesiąc, ale znałam ją wcześniej – mówi dyrektor placówki Helena Wiśla. – Była piękną, elegancką, pogodną kobietą i dobrym człowiekiem. W innych także szukała dobra, obdarowała mnie kopią medalika Chrystusa Oświęcimskiego, co poczytuję sobie za zaszczyt. To był człowiek-anioł i tak jak anioł cichutko odeszła. Swoim życiem zdążyła jednak pokazać, że z nieludzkich warunków można wyjść człowiekiem.

Irena Świerdzewska

Stanowią elitarną grupę 72 mężczyzn różnych zawodów – są wśród nich lekarze, prawnicy, górnicy... Rycerze Orderu Jasnogórskiej Bogurodzicy szerzą cześć Maryi i sieją wiele dobra w Polsce i za granicą.

chrześcijańskich wartości, właściwej wizji rodziny, zasad etycznych w społeczeństwie, podtrzymywanie tradycji patriotycznych opartych na dziejach polskiego oręża i rycerstwa – podkreśla dr Goliszewski.

WIELKIE SERCA I UMYŚŁY

Rycerstwo Orderu Jasnogórskiej Bogurodzicy zawiązało się jako stowarzyszenie w marcu 1991 r. na Jasnej Górze. – Źródłem jego powstania trzeba dopatrywać się wcześniej, w latach 80., w okresie stanu wojennego w Polsce – mówi prof. Jerzy Jurkiewicz, jeden z pierwszych członków stowarzyszenia, pełniący funkcję koadiutora. – W tamtym czasie do Polski trafiały dary z wielu krajów Europy, szczególnie z Niemiec, gdzie organizatorem pomocy był przedsiębiorca Norbert Tittel, a w Szwajcarii prof. Karol Probst, neurochirurg. Transporty z lekami, żywnością i odzieżą trafiały od nich na Jasną Górę i do Gdańska do kościoła św. Brygidy. Zdarzało się, że przywożono także drukarki i tusz, służące do wydawania podziemnych pism. Przez cały stan wojenny paulini z ogromnym wysiłkiem, po-

fot. twitter/JasnaCoraNews

Kmicicowie z Jasnej Góry

Dr Jerzy Goliszewski, chirurg, od 15 lat jest Rycerzem Orderu Jasnogórskiej Bogurodzicy. Był ordynatorem oddziału chirurgii ogólnej w stołecznym Szpitalu Chirurgii Urazowej przy ul. Barskiej, na emeryturze wciąż pracuje zawodowo na pełnym etacie. Członkostwo w rycerstwie jeszcze bardziej umocniło jego relację z Jasną Górą, z którą związany jest od dzieciństwa. – Urodziłem się w Częstochowie, w czasie wojny jako dziecko z dziadkiem za rękę chodziłem na Jasną Górę, bo tata zginął w Starobielsku. Brat ciotecznej prababci, o. Eryk Lipiński, był generałem paulinów – opowiada o rodzinnych związkach z Jasną Górą dr Goliszewski. Do rycerstwa został zachęcony i zarekomendowany przez prof. Jerzego Jurkiewicza, neurochirurga, który był jednym z pierwszych członków stowarzyszenia. – Staramy się nieść ludziom wokół jeszcze większą pomoc, niż ta wynikająca z wykonywanych przez nas zawodów – mówi dr Goliszewski. Wachlarz pomysłów jest szeroki. – Koledzy ze Śląska organizują rajdy rowerowe do sanktuariów, w czym wspomagamy ich finansowo. Angażujemy się w sprawy naszych własnych parafii, choćby w takich drobiazgach, jak ufundowanie świecy paschalnej. Z żoną współfinansujemy budowę pomnika upamiętniającego powstania polskie przy kościele w Maciejowicach – mówi dr Goliszewski. – Sfera duchowa opiera się na wierze w Boga, umiłowaniu Kościoła, szczególnej miłości do Matki Bożej Częstochowskiej. Stąd wynika promowanie

święceniem i odwagą dystrybuowali pomoc – opowiada prof. Jurkiewicz. – Włączała się w te akcje spora grupa świeckich.

Na przełomie 1989 i 1990 r. powstała idea zagospodarowania tego potencjału wspólnoty niosącej dobro. Założycielami rycerstwa stali się o. Jan Adam Nalaskowski OSPPE i o. Ireneusz Pompa OSPPE oraz ks. prał. Marian Zielniok, ks. prał. Henryk Jankowski, Norbert Tittel z żoną Sylwią i Krystian Cyprys. Na czele rycerstwa stanął ówczesny generał paulinów o. Jan Nalaskowski. Przyjęło ono formułę stowarzyszenia związanego z Kościołem, a potem ukierunkowane zostało bezpośrednio na związek z Jasną Górą. W 1998 r. rycerstwo otrzymało statut, oparty bezpośrednio na charyzmie Jasnej Góry, w którym maryjny charakter wiąże się z wymiarem patriotycznym. Odwołuje się do tradycji polskiego oręża i rycerstwa. 23 października 1998 r. św. Jan Paweł II udzielił rycerstwu apostolskiego błogosławieństwa i przyjął je pod swój protektorat.

– Członkami mogą być mężczyźni powyżej 27. roku życia, praktykujący katolicy, spełniający wymogi statutowe, chcący zaangażować się w życie Kościoła także w wymiarze działań kulturalnych i charytatywnych, promujących wartości chrześcijańskie w rodzinie – mówi stojący na czele rycerstwa dziekan o. Sebastian

Matecki OSPPE. Istotny jest wymiar duchowy, prowadzenie życia sakramentalnego, świadectwo życia. Każdy odmawia codziennie modlitwę „Pod Twoją obronę”, w miarę możliwości uczestniczy w apelu jasnogórskim, inne formy modlitwy dobiera indywidualnie. Życie rycerza

ukierunkowane jest na maryjną pobożność, rycerskie zawołanie bowiem to „Odnówić wszystko w Chrystusie przez Maryję Jego Matkę”.

W przeciwieństwie do wielu innych formacji w strukturach Kościoła rycerstwo ma ograniczoną liczbę członków.

– 72 to liczba nawiązująca do wyznaczonych i posłanych przez Jezusa uczniów. Nie trzymamy się sztywno tego wyznacznika, ale oscylujemy wokół tej liczby – mówi o. Matecki.

– Wśród członków rycerstwa mamy profesorów zaangażowanych w wielu dziedzinach, m.in. medialnej, medycznej, prawniczej, ludzi o wielkich sercach i umysłach, którzy swoim zaangażowaniem mogą dużo wnieść w życie społeczeństwa i narodu – podkreśla o. Matecki. Obok Polaków w stowarzyszeniu są także mężczyźni z Niemiec, Szwajcarii, Hiszpanii, Włoch, Danii, Węgier i Francji.

JESTEM, PAMIĘTAM, CZUWAM

– Do rycerstwa zostałem zaproszony w 2011 r. Przyjąłem to zaproszenie jako wyróżnienie i jednocześnie jako zobowiązanie do

dalszego pogłębiania życia duchowego i uczestniczenia w rozwijaniu kultu oddawanego macierzyńskiemu pośrednictwu Bogarodzicy Maryi, Jasnogórskiej Matki Kościoła – mówi prof. Janusz Kawecki, członek Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, który jest jednocześnie rycerzem Zakonu Rycerskiego Grobu Świętego w Jerozolimie.

– Być rycerzem Orderu Pani Jasnogórskiej to znaczy być zawsze gotowym do działania na każde wezwanie swojej Hetmanki Królowej, odpowiadając: „Jestem, pamiętam, czuwam”. Odpowiedź taka musi wiązać się z czymś w obronie wartości, wiernością, odwagą i poświęceniem w obronie prawdy, a także z niesieniem pomocy potrzebującym i ubogim. Pewną formą realizacji tych zobowiązań przeze mnie jest udział w Towarzystwie Przyjaciół Trędowatych im. ojca Jana Beyzyma, działania na rzecz obrony życia człowieka od poczęcia do naturalnej śmierci przez udział w Polskim Stowarzyszeniu Obrońców Życia Człowieka, wspieranie Radia Maryja w służbie Panu Bogu, Kościołowi, Polsce i Polakom przez inicjatywy zespołu o tej nazwie. Proszę pozwolić, że na wymienieniu tych kilku aktywności poprzestanę. Uczestnicząc w ostatnich latach np. w pracach Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, mogłem podejmować działania, które można uznać również za konsekwencję formacji realizowanej w obydwu rycerstwach.

Przyjęcie do rycerstwa wymaga zarekomendowania przez osobę, która jest członkiem stowarzyszenia. – Przyjaźnię się z prof. Jerzym Jurkiewiczem, który zaproponował mi, bym przyłączył się do stowarzyszenia, co miało miejsce w 1995 r. – mówi prof. Jerzy Wojtczak-Szyszkowski, filolog i patrolog, emerytowany profesor Uniwersytetu Warszawskiego.

– Jako cel przyświeca nam rozwój kultu maryjnego, każdy z nas na gruncie zawodowym stara się wyrażać cześć dla Matki Bożej. Łacina jest językiem, którym często posługuję się z racji zawodowych. Napisałem dwa tomiki poezji po łacinie, w których są utwory poświęcone Matce Bożej. Teksty te posłużyły do nagrania utworów muzycznych, skomponowana została do nich muzyka. Utworem znanym nie tylko w Polsce jest „Luctus Mariae” – „Żalność Maryi”, do którego muzykę napisał wybitny kompozytor prof. Paweł Łukaszewski. Ten utwór to polski odpowiednik „Stabat Mater” – mówi prof. Wojtczak-Szyszkowski.

Co roku do rycerstwa przyjmowanych jest 2–4 nowych członków. – Przez lata mieliśmy wiele osobowości, jak choćby nieżyjący już prof. Andrzej Stelmachowski czy prof. Włodzisław Fijałkowski, ginekolog położnik, obrońca życia – mówi prof. Jerzy Jurkiewicz.

Przyjęcie nowego członka odbywa się w czasie inwestytury, która ma miejsce jesienią na Jasnej Górze. Obrzęd przyjęcia nowych członków oraz nadawania stopni rycerzom sprawowany jest w legendarnej Sali Rycerskiej, po Mszy świętej. Kandydat po złożeniu przysięgi otrzymuje biały płaszcz z niebieskim krzyżem i wizerunkiem Matki Bożej Częstochowskiej w centralnej jego części oraz krzyż na szyję i nakrycie głowy. Od tego czasu w takim stroju uczestniczy w uroczystościach 3 maja w święto Matki Bożej Królowej Polski, 8 maja w święto patrona Polski biskupa męczennika św. Stanisława, 26 sierpnia w święto Matki Bożej Częstochowskiej oraz w listopadzie każdego roku w uroczystościach inwestytury i dniach skupienia.

W hierarchii rycerstwa na czele stoi dziekan, jest to funkcja dożywotnia. Z uwagi na sędziwy wiek o. Jana Nalaskowskiego w tej roli zastę-

puje o. Sebastian Matecki. Rycerstwo ma ustanowioną spośród członków kapitułę, która jest ciałem doradczym dziekana. Wspólnotom zarówno w Polsce, jak i za granicą przewodniczą ustanowieni zwierzchnicy.

– Mamy być w swoich środowiskach rozpoznawalni jako katolicy. Bierzymy udział w wystąpieniach, wykładach, konferencjach, przygotowujemy publikacje na temat cywilizacji miłości, obrony życia poczętego, sprzeciwu wobec eutanazji, niszczenia rodziny. Podejmujemy setki różnych działań. Na przykład jeden z rycerzy zorganizował pielgrzymkę z Rumunii na Jasną Górę, drugi wybudował krzyż na rozstaju dróg, a kolejny zaangażował się w pomoc w budowie kościoła. Za konserwację obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej przez całe lata odpowiedzialny był wybitny specjalista, członek naszego rycerstwa. Jest w naszym gronie także konserwator, który uratował przed postępującym zniszczeniem inkunabuły i starodruki w bibliotece na Jasnej Górze – opowiada prof. Jurkiewicz.

– Z szacunkiem i wdzięcznością patrzymy na tych świeckich, dzięki którym dzieje się tak wiele dobra i którzy są wielkimi świadkami wiary w dzisiejszym świecie – podkreśla o. Sebastian Matecki.

REKLAMA

8 esejów na temat wielkich pytań o sens życia, wiarę i Boga

Fundacja Prodoteo

Książka dostępna na contragentiles.pl/ksiegarnia

Marek Jurek

Przyszłość zawsze nadchodzi

Władze Rzeczypospolitej są coraz bardziej zburzone unijnym bezprawiem i wstrzymywaniem wypłaty środków należnych Polsce w ramach planu odbudowy po covidowej kwarantannie. Doświadczenia globalnej kwarantanny warto przemyśleć, bo środki nadzwyczajne, nawet w sytuacji dramatycznego zagrożenia (które w tym wypadku było mocno przesadzone), zawsze kosztują, więc zawsze należy pytać, na co nas stać. Pamiętając, że w ostatecznym rachunku Polacy mogą liczyć jedynie na własne państwo. Nie można lekceważyć niebezpieczeństw, które każda epidemia (na przykład grypy) niesie dla poszczególnych ludzi. Znam osoby, które z powodu COVID-u straciły życie. Ale przeciwdziałając niebezpieczeństwom, nie należy wywoływać większych, tyle że odłożonych w czasie. Przyszłość zawsze należy brać pod uwagę, bo – jak uczy doświadczenie – zawsze pewnego dnia nadchodzi, nawet jeśli teraz jest bardzo daleko. Dlatego właśnie najważniejszą normą etyki społecznej jest dobro wspólne. Nie dlatego, by podważało dobra osób, ale dlatego że po pierwsze, jest ich gwarancją, a po drugie, obejmuje wszystkich.

Musimy sobie więc jasno odpowiedzieć, czy chcemy być narodem, czy chcemy dźwigać odpowiedzialność za wspólną przyszłość, czy nie. Nie zamraża się gospodarki, bo w wypadkach drogowych giną ludzie. Bezpieczeństwo ulic trzeba chronić przez kodeks drogowy i przestrzeganie jego przepisów, a nie

przez wyłączanie ruchu (choć z pewnością zmniejszyłoby to liczbę wypadków samochodowych). Odpowiedzialność społeczną, odpowiedzialność za innych należy traktować bardzo serio. Ale nie wypełnia się jej, wyłączając innym życie. Ale to tylko dygresja.

W wyniku globalnej kwarantanny ponieśliśmy wiele strat, a należnych pieniędzy nie dostajemy. Lenin mówił, że kapitaliści dla zysku sprzedadzą nawet sznur, na którym potem zostaną powieszani. Polska zgodziła się na mechanizm „praworządności za pieniądze”, zwany też „nadzorem demokracji”. Za podporządkowanie się „nadzorowi” i „praworządności” mieliśmy dostać pieniądze. Dla dożącego zysku zgodziliśmy się na anulowanie praw zawartych w art. 2 i 7 traktatu o Unii Europejskiej. Przepisy te mówią jasno, że państwa należące do Unii są demokratyczne, a kwestionować to można jedynie w wypadku, jeśli dwadzieścia jeden rządów państw UE stwierdzi formalnie, na szczycie międzyrządowym, ryzyko naruszenia zasad demokracji w jakimś państwie. Nigdy tego nie stwierdzono ani wobec Polski, ani wobec żadnego z państw UE. Ale teraz żaden taki werdykt nie jest już potrzebny. Urzędnicy Komisji Europejskiej dostali mandat do „nadzoru demokracji” i korzystając z niego, mogą jednostronnie zawieszać traktatowe prawa należne państwom. Zgoda na tę „praworządność za pieniądze” stanowiła więc nie tylko poniżenie Polski, ale i brutalne przekreślenie rządów prawa w Unii Europejskiej. Mówię o upadku unijnej praworządności nie w tym sensie, by twierdzić, że wcześniej władze Unii nigdy jej nie naruszały, ale w tym, że nigdy wcześniej nie czyniły tego tak otwarcie. A teraz już z tym mamy do czynienia.

Wakacje od wojny

Około trzystu dzieci z Syrii ma szansę choć na chwilę zapomnieć o dramatycznej codzienności ich kraju. Pomoc Kościołowi w Potrzebie sfinansowała najmłodszym wakacyjne wyjazdy.

każdego turnusu to 3 tys. dolarów.

Z wypoczynku korzystają te dzieci, które najbardziej ucierpiały w trwającej od jedenastu lat wojnie w Syrii. Stowarzyszenie jest gotowe, by rozszerzyć program,

fot. PKWP

Dzieci odpoczywają w trzech turach. W każdym tygodniowym wyjeździe udział bierze po sto osób. „Najmłodsi mają zagwarantowane wyżywienie, opiekę medyczną, niestety są im też potrzebne warsztaty terapeutyczne” – mówi ks. prof. Waldemar Cisto z polskiej sekcji PKWP. Dodaje, że koszt

jeśli pojawią się kolejne środki finansowe. „Jesteśmy zajęci głównie tematem Ukrainy, ale te obrazy, te tragedie, które docierają do nas z tego kraju, to wszystko było, ale daleko od nas. Przez to wydawało się nam, że nigdy to nie dotrze do nas. W Syrii ten dramat trwa już bardzo długo” – zaznacza ks. prof. Cisto.

Aresztowanie zamachowców

Władze nigeryjskiego stanu Ondo zatrzymały kolejnych podejrzanych o masakrę w tegoroczną uroczystość Zesłania Ducha Świętego. Aresztowani są związani z Państwem Islamskim Afryki Zachodniej, czyli nigeryjską gałęzią ISIS. Wskutek zorganizowanego przez nich ataku bombowego i strzelaniny w kościele św. Franciszka Ksawerego w Owo zginęło co najmniej 40 osób, a 80 zostało rannych.

Jednym z aresztowanych jest niejaki Idris Ojo. 37-latek uciekł niedawno z więzie-

nia w Kuje i należy do wysoko postawionych członków ISIS. Jak przyznał nigeryjski szef sztabu gen. Lucky Irabara, terrorysta planował więcej zamachów i w czasie gdy został schwytany, był w trakcie przygotowania kolejnego ataku.

Mordowanie i porywanie chrześcijan dla okupu jest w Nigerii smutną codziennością. Od początku roku uprowadzono ok. 20 księży, kilku straciło życie. W czerwcu miały miejsce masowe masakry w kościołach na północnym-zachodzie Nigerii./RV/red.

Bądź dobrym człowiekiem!

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje „Westerplatte”. Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. (...) Wreszcie – jakiś porządek praw i wartości, które trzeba „utrzymać” i „obronić”.

Jan Paweł II

Bądź sobą – to hasło jest wszędzie: piosenki, reklamy, filmiki na TikToku, reality show, hasła na koszulkach... I ma najróżniejsze odcienie:

Inspirujący: „Po prostu bądź sobą, a odpowiedni ludzie pojawią się w twoim życiu”.

Emfaticzny: „Uwierz w siebie, a będziesz nie do zatrzymania”.

Groźby: „Nawet nie myśl o przyciemnieniu swojego światła, aby ktoś inny czuł się komfortowo”.

Odpowiedzialny: „Bądź zmianą, którą chcesz zobaczyć w świecie”.

Realistyczny: „Bądź sobą. Nieważne, co mówią ludzie. Nawet gdybyś był doskonały, to i tak by cię osądzi”.

Szczerzy: „Bądź sobą, ale nie za bardzo...”.

Kultura popularna nieustannie zachęca młodych ludzi do bycia sobą, ale w jakim stopniu pozwala im potem na swobodne definiowanie siebie? W teorii media społecznościowe są doskonałą przestrzenią do wyrażania swojej oryginalności poprzez opi-

Rada „bądź sobą” zaczęła oznaczać coś tak odmiennego od klasycznego „Stań się tym, kim jesteś”.

nie, filmy, wiersze, opowiadania czy jakkolwiek inną osobistą twórczość. W praktyce jednak mamy obfitość imitacji; pozerstwo wszelkiej maści; *greenwashing* („zielone mydlenie oczu”), *pinkwashing* („różowe mydlenie oczu”), *wokewashing* (sytuacja, w której firma lub osoba wykorzystuje problem społeczny dla własnych korzyści); czy filtry i retusze Instagrama, które funkcjonują jako maski jaźni.

Rada „bądź sobą” zaczęła oznaczać coś tak odmiennego od klasycznego „Stań się tym, kim jesteś”. Jeśli fraza Pindara, poety lirycznego starożytnej Grecji, nakłaniała do poszukiwania najlepszej wersji siebie poprzez samopoznanie i ćwiczenie cnót, współczesne „bądź sobą” zamienia w niepodważalną prawdę ideę, że wszystko we mnie jest wartościowe tylko dlatego, że jest „moje”.

Tak rozumiane „bądź sobą” nie tylko zwalnia wszystkich z wymagającego zadania poszukiwania własnej poprawy moralnej, ale także nakłada na innych obowiązki niekwestionowania niczego, co dziś postrzegane jest jako przedłużenie własnej tożsamości: opinii, wartości, stylu życia. Jest to logiczne następstwo założenia: jeśli nie mam nic do poprawienia lub nauczenia się od innych, to nikt nie ma prawa sugerować zmian w moim sposobie myślenia i działania. I dotyczy to wszystkich – od rodziców, nauczycieli i przyjaciół, po wielkie księgi literatury i myśli. Takie rozumowanie oczywiście dalekie jest od biblijnego „Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz” (Rdz 1, 27).

Autorka jest duchownym Pralatury Opus Dei w Warszawie

Zostań bohaterem!

Anna Wardak

„Zostań bohaterem w swoim domu” – zachęcała ongiś reklama sieci marketów budowlanych. W sumie to niezły pomysł, także wychowawczo. „Dorastając, dzieci potrzebują bohaterów do naśladowania. [...] W większości przypadków dzieci formują swój charakter, naśladując osoby, które podziwiają” – pisze w książce „Ojciec – strażnik rodziny” James Stenson, wieloletni dyrektor szkół i bystry obserwator życia setek rodzin. I dalej: „Im bardziej dzieci podziwiają swoich rodziców, tym głębiej przejmują ich postawy, wartości i cechy charakteru”.

Super! Rodzice, niezależnie od światopoglądu, pragną, aby dzieci szły drogą, którą oni sami uznają za dobrą. Wychowanie to w dużej mierze przekazywanie wartości, czyli kształtowanie życiowych postaw dzieci zgodnie z tym, co sami uważamy za cenne. Dziś nie jest to proste, a konkurencja spora. Tylko rodzice maluchów, wpatrzonych w nich jak w tęczę, mogą się ludzi, że ten stan dany jest im na zawsze. Korzystają bowiem z bonusu w postaci autorytetu naturalnego, wynikającego z samego faktu bycia rodzicem (zrobię to, bo mama tak każe; wierzę, bo tata tak powiedział). Dzieci jednak prędko się orientują, że tata nie jest najsilniejszym szeryfem we wsi, a mama najpiękniejszą królową (no, tu dopuszcza się pewne wyjątki). Nadchodzi żmudny czas budowania autorytetu prestiżu.

Prestiż u dzieci, bycie bohaterem, którego warto naśladować i do którego przyjdą po radę wtedy, gdy nie będą już musiały tego robić... To wykuwa się dzień po dniu żmudną pracą... nad sobą; nad spójnością wewnętrzną, jednością między tym, co się myśli, mówi i robi, walką z własnymi wadami, niepozowaniem

Prestiż u dzieci, bycie bohaterem, którego warto naśladować, wykuwa się dzień po dniu żmudną pracą... nad sobą.

na rodzica nieomylnego, bo taka ściema szybko się wyda. Prawdziwym liderem, który jest dla dzieci ważnym punktem odniesienia (nawet jeśli na jakimś etapie idą w dokładnie odwrotnym kierunku), zostaje się przez przykład codziennej wytrwałej walki, by mimo wielu niepowodzeń nie poddawać się, naprawiać błę-

dy i na nowo walczyć o to, by być lepszym człowiekiem, matką, mężem, coraz mocniej kochać i lepiej służyć innym. Na koniec znów kilka słów ze Stensona: „Jeśli ojciec i matka są silnymi, pewnymi siebie liderami, dzieci będą kształtować swoje życie na ich obraz i podobieństwo” – silnymi nie tyle fizycznie, ile duchowo i moralnie, a pewnymi siebie przez jasność celu, do którego zmierzają, i swojej życiowej misji. „Jeśli jednak rodzice są słabi, jeśli nie są dla swoich dzieci przewodnikami, żyjąc życiem biernych konsumentów, bez misji do wypełnienia, dzieci będą naśladowały inne, bardziej dla nich atrakcyjne postacie [...]. Łykną wszystko, cokolwiek się im sprzeda”. Nie narażajmy naszych dzieci na takie niebezpieczeństwo – żyjmy tak, aby mogły podziwiać nas i naśladować.

Autorka jest doradcą rodzinnym, moderatorką Akademii Familijnej, mamą dziesięciorga dzieci

Pokusy ponad siły?

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Wierzę, że Bóg daje innym siły do zwyciężenia pokus, ale ja wciąż przegrywam. Rozumiem to, co pisał św. Paweł: „nie-szczęśny ja człowiek”. Czytam, rozumiem, ale zaraz po tym idę zgrzeszyć. Modlę się, a potem daję się grzechowi.

Wspomniany przez Pana św. Paweł obiecuje, że pokusy nie są ponad siły: „Wierny jest Bóg i nie pozwoli was kusić ponad to, co potraficie znieść, lecz zsyłając pokusę, równocześnie wskaże sposób jej pokonania” (1 Kor 10, 13). Żeby nie ulec pokusie, potrzeba dwóch rzeczy: nie chcieć jej ulec i skorzystać ze sposobów wskazanych przez Boga.

Po pierwsze – spowiedź. W pokusach warto z niej korzystać dużo częściej, zanim się zgrzeszy. Podczas spowiedzi otrzymujemy nie tylko przebaczenie grzechów. Dokonuje się tam także ujawnienie pokusy i oddanie walki duchowej interwencji Bożej. Św. Efreń, zaproszony do grzechu przez pewną kobietę, odpowiedział: „Jeśli chcesz, abym był towarzyszem twojego grzechu, pójdź ze mną na środek miasta”. Świadomość obecności i pomocy Bożej utrudnia grzech. Stąd chcący grzeszyć odchodzą od wiary albo ją osłabiają.

Po drugie – modlitwa. Działa zawsze, choć – jak Pan zauważył – nie kasuje automatycznie pokus. Duch jest bowiem zwrotny. Można się nawrócić zaraz po grzechu i zgrzeszyć nawet po gorącej i pokornej modlitwie. Stąd w walce z pokusami dobrze jest w ciągu dnia przyzywać obecność Bożą poprzez akty strzeliste. W brewiarzu modlitwę zaczyna się zawsze przepięknym aktem: „Boże, wejrzyj ku wspomnieniu memu. Panie, pośpiesz ku ratunkowi memu”. Pokusy się nie odsuwają, ale człowiek, który się modli i czyta Słowo Boże, widzi drogę. Św. Augustyn pisał, że ten, który przestaje się modlić i czytać Biblię, zamyka oczy. Nie wie, jak przejść przez pokusy. Medytacja Słowa Bożego daje moc. Choćby serca były twarde jak stal, to ogień natchnień Ducha świętego podczas modlitwy rozgrzewa je i powoli dają się kształtować. Przy wyjątkowo uciążliwych pokusach spróbujmy wzmocnić modlitwę postem. Biblia podpowiada także zasadę memento mori: „We wszystkich sprawach pamiętaj o swym kresie, a nigdy nie zgrzeszysz” (Syr 7, 36).

Oprócz pomocy Bożej warto korzystać z pomocy drugiego człowieka. Nie chodzi tylko o kierownictwo duchowe, wsparcie terapeutyczne, ale każdą pokorną prośbę do innego człowieka, mocno wierzącego, aby pomodlił się za nas: „Wyznawajcie zatem sobie nawzajem grzechy, módlcie się jeden za drugiego, byście odzyskali zdrowie (Jk 5, 16). Dotyczy to też wspólnot religijnych i modlitwy wstawienniczej. Wstawiennikami mogą być też święci i beatyfikowani.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Prawda jest niekochana

Publikacja przedstawia kulturę jako mechanizm sprawowania władzy, która przejawia się w obyczajach, edukacji, symbolach, zachowaniach, kształtujących zawsze kierunek rozwoju cywilizacji. Z treści przedziera się apel o uszlachetnienie i obiektywizowanie treści kulturowych jako najpilniejszy obowiązek życia wspólnotowego.

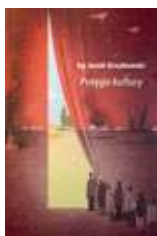
Każdy we własnej rodzinie lub wśród znajomych zapewne doświadczył kiedyś wrogości wobec osób o przeciwnych poglądach. Autor ukazuje m.in. źródła tego typu postaw w kulturze medialnej, która promuje przekaz odnoszący się do uczuć.

Współczesny człowiek często staje się niewolnikiem emocjonalnego reagowania. Nie podejmuje trudu krytycznego myślenia czy dyskusowania.

W takiej perspektywie zanika perspektywa poznania prawdy i dobra. Najważniejsze jest subiektywne poczucie spełnienia, które wyraża się w woluntarystycznym stwierdzeniu: ma być tak, jak ja chcę, czuję, pragnę, wyobrażam sobie.

Książka jest napisana językiem zrozumiałym, dzięki czemu nie jest skierowana jedynie do środowiska akademickiego.

To interesująca propozycja dla czytelników, których nurtuje problem przemian kulturowych. Podjęte zagadnienia ukazane są w szerokim kontekście filozoficznym i historycznym./plu

Bp Jacek Grzybowski
„Potęga kultury”
Wydawnictwo Jedność
Kielce 2022

Święty Sarmata

Od wieków polską tożsamość narodową określał sarmatyzm. Część intelektualistów przypisuje kulturze sarmackiej znaczenie pozytywne, inni negatywne. Nie inaczej jest z Sarmatą św. Andrzejem Bobolą, który do dziś budzi skrajne emocje, od zachwyty po niechęć.

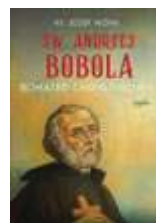
O świętym męczenniku powstało wiele publikacji, ale niniejsza pozycja jest szczególnie ze względu na osobę autora. Ks. Józef Niżnik jest wieloletnim proboszczem i kustoszem sanktuarium św. Andrzeja Boboli w Strachocinie, który miał kilkadziesiąt prywatnych objawień patrona Polski. Subiektywny sposób narracji sprawia, że lektura jest ciekawa, także dla osób dobrze znających żywot św. Andrzeja.

Ks. Niżnik polemizuje z niektórymi narosłymi od wieków

hipotezami na temat „Duszo-chwata”. Dzieli się opowieściami o własnych poszukiwaniach wiedzy o świętym oraz interpretacjami poszczególnych wydarzeń z życia jezuit. Treść książki została poszerzona o aktualne świadectwa wiernych, w których życiu obecny jest kult św. Andrzeja Boboli.

Znajdziemy też w niej przydatne modlitwy do męczennika oraz wiersze ku jego czci.

Czytelnik ma możliwość wzmocnić swoją wiarę w obcowanie świętych i życie zagrobowe, a książka przywraca nadzieję, że historia każdego człowieka może stać się świętą./plu

Ks. Józef Niżnik
„Święty Andrzej Bobola. Bohater Chrystusowy”
Esprit
Kraków 2022

Kościół św. Jakuba Apostoła

Wnętrze świątyni

Jakubowy Tarchomin

Patryk Lubryczyński

Kościół św. Jakuba Apostoła w Warszawie-Tarchominie jest najstarszym oryginalnym gotyckim zabytkiem w stolicy. W Roku Jakubowym pełni funkcję kościoła stacyjnego diecezji warszawsko-praskiej.

Świątynia znajduje się na Mazowieckiej Drodze Świętego Jakuba. Parafia często gości pątników. – W ostatnim czasie wędrowanie jakubowym szlakiem bardzo się ożywiło. Widuję w kruchcie zmęczonych drogą pielgrzymów, nierzadko podejmuję z nimi serdeczne i wartościowe rozmowy. Niektórzy chcą otrzymać pieczętkę na potwierdzenie, że tu byli – relacjonuje ks. Andrzej Kowalski, miejscowy proboszcz. Każdego 25. dnia miesiąca odprowadzany jest Msza święta ku czci patrona parafii. Tego dnia pojawiają się pielgrzymi oraz członkowie Konfraterni św. Apostoła Jakuba Starszego przy katedrze polowej Wojska Polskiego w Warszawie.

PERŁA OSSOLIŃSKICH

Kościół wzniesiono w pierwszej połowie XVI w. nieopodal głównych szlaków handlowych i przeprawy przez Wisłę. Budowę rozpoczęto najprawdopodobniej w 1518 r. Warto zobaczyć wnętrze świątyni, które zachwyca zabytkami pochodzącymi w większości z XVIII w. Do najcenniejszych elementów należy ołtarz główny z obrazem św. Jakuba Starszego, najprawdopodobniej autorstwa Szymona Czechowicza, z 1731 r., oraz wysokiej klasy rzeźbami św. Piotra i św. Pawła.

Świątynia, choć niewielkich rozmiarów – 10 m szerokości i 25 m długości – posiada kryptę. Na początku XVIII w. właścicielami Tarchomina została rodzina Ossolińskich, która z późnogotyckiego kościoła chciała uczynić kościół rodowy. W nawie głównej zlokalizowali żeliwną płytę z herbem Ossolińskich (Topór)

i napis „Aedificat proprias hic ascia moesta ruinas” („Tutaj na rumowisku zbudował gmach z wielkim trudem”). Pod płytą znajduje się zejście do krypty grobowej z pochowanymi tu w XVIII w. szczątkami pięcioletniego Ignacego Ossolińskiego oraz innych osób. Ekspozycja została udostępniona w 2019 r. przy wsparciu finansowym Stołecznego Konserwatora Zabytków m.st. Warszawy. Można ją zwiedzać indywidualnie w każdą niedzielę w godz. 8.00–19.00. Istnieje możliwość rejestracji wizyty grupowej za pośrednictwem formularza kontaktowego na stronie www.kryptaignacego.waw.pl.

Tarchomińska parafia żyje autentycznie Jakubowym charzmatem. Nie zapomina o swej chlubnej przeszłości i kształtuje teraźniejszość w trosce o dobro lokalnej społeczności.

ZAANGAŻOWANI PARAFIANIE

Tegoroczne święto patronalne z racji roku compostelańskiego miało dla wiernych szczególne znaczenie. W ogrodzie przy kościele parafianie przygotowali spotkanie integracyjne z atrakcjami dla dzieci. Mimo wakacji przybyło ok. 300 osób. W organizację odpustu zaangażowały się osoby w różnym wieku, co sprzyjało nawiązywaniu więzi międzypokoleniowych.

Prężnie działa w parafii Caritas, Oaza Dzieci Bożych, Domowy Kościół, Bielanki, Służba Liturgiczna, Parafialna Asysta Kościelna. Z Ruchu Światło-Życie wywodzi się wielu animatorów prowadzących kursy dla osób przygotowujących się do bierzmowania. – Młodzi ewangelizują młodych, to sposób na liczniejszą obecność młodzieży w Kościele. Żywe świadectwo osób niewiele starszych od bierzmowanych najbardziej pociąga – tłumaczy ksiądz proboszcz.

Tutejsi wierni aktywnie uczestniczą w parafialnych wydarzeniach. Parafia posiada bazę pomieszczeń, które stwarzają przestrzeń spotkania Boga i ludzi między sobą.

– W zeszłym roku wyremontowaliśmy kawiarenkę. Od tej pory służy ona poszczególnym wspólnotom – mówi parafianka Małgorzata Ziędalska. Od września planowane są w niej spotkania dla osób starszych, mające twórczo wypełnić czas seniorom. Sporym zainteresowaniem cieszy się również cotygodniowy dostępny dla wszystkich trening ping-ponga – w sali teatralnej – prowadzony przez pasjonata tej dyscypliny Pawła Ziędalskiego.

W duszpasterstwie parafialnym ks. Kowalski zwraca szczególną uwagę na osoby, które mogą czuć się na marginesie Kościoła. W drugą niedzielę miesiąca sprawowane są Msze święte dla wiernych z niepełnosprawnościami. Ważnym elementem jest także posługa dla ludzi żyjących w związkach niesakramentalnych. – Obserwuję u nich ogromną tęsknotę, aby przyjmować Komunię świętą. Regularnie uczestniczą w Eucharystiach oraz wspierają działalność wspólnot parafialnych. Staram się, aby nie byli etykietowani i czuli się częścią wspólnoty kościelnej – wyjaśnia duchowny.

Zaznacza, że więcej niż połowa parafian uczestniczących w niedzielnych Mszach świętych przystępuje do Komunii świętej. – Dobry skutki przynosi też wprowadzenie praktyki spowiedzi w dni powszednie 20 minut przed Mszą świętą i ewentualnie po niej. Poza niedzielą w trakcie Eucharystii nie spowiadamy – mówi ks. Kowalski.

W związku z rokiem jubileuszowym do 31 grudnia 2022 r. w świątyni można skorzystać z odpustu zupełnego.

Ks. Andrzej Kowalski

Parafia św. Jakuba Apostoła
ul. Mehoffera 4
www.sw-jakub.waw.pl
tel. 505 757 416
e-mail: parafia@swjakub.waw.pl

W SKRÓCIE

■ **Odprawy katechetyczne.** Tegoroczne odprawy katechetyczne w diecezji warszawsko-praskiej odbędą się 29 i 30 sierpnia w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie-Tarchominie, ul. Mehoffera 2. W każdym z dwóch dni realizowany jest program według schematu: rozpoczęcie Mszą świętą o godz. 9.30 w kościele św. Jakuba w Warszawie-Tarchominie, ul. Mehoffera 4. W programie: wykład ks. prof. dr. hab. Waldemara Chrostowskiego na temat „Nauczyciele wiary – w świetle Biblii”, ogłoszenia Wydziału Nauki Katolickiej, wystąpienie mazowieckiego kuratora oświaty, błogosławieństwo na nowy rok pracy. Natomiast w archidiecezji warszawskiej odprawy katechetyczne zaplanowane zostały na 3 września w Świątyni Opatrzności Bożej przy ul. Hłonda 1 w Warszawie. W programie: 10.00 – Eucharystia koncelebrowana pod przewodnictwem kard. Kazimierza Nycza, 11.15 – referat ks. prof. dr. hab. Mariana Zajęca, dziekana Wydziału Katechetyki Integralnej KUL, 12.00 – wystąpienie przedstawiciela mazowieckiego kuratora oświaty, 12.10 – ks. dr Łukasz Przybylski, dyrektor Wydziału Duszpasterstwa Dzieci i Młodzieży – omówienie pracy katechetycznej w nowym roku szkolnym, 12.40 – słowo pasterskie i błogosławieństwo katechetów przez metropolitę warszawskiego.

■ **Peregrynacja obrazu.** Od 20 do 27 sierpnia parafia Matki Bożej Częstochowskiej przy ul. Kościelnej 54 w Wołominie będzie gościć kopię obrazu NMP Matki Kościoła, patronki Służby Porządkowej Totus Tuus diecezji warszawsko-praskiej.

■ **Legionowski Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej.** W kościele św. Ducha przy ul. ks. J. Schabowskiego 2 w Legionowie odbędzie się 28 sierpnia koncert Kwartetu smyczkowego Prima Vista oraz Adama Sadowskiego, który zagra repertuar na organach. Patronat medialny nad festiwalem objął tygodnik „Idziemy”.

■ **Organy archikatedry.** Giulia Biagetti z Włoch 28 sierpnia o godz. 16.00 wykona utwory Padre Schiava da Lucca, Francesco Gambogi, Johanna Sebastiana Bacha, Josepha Bonneta. Archikatedra św. Jana Chrzciciela na Starówce, ul. Świętojańska 8. Wydarzenie pod patronatem medialnym tygodnika „Idziemy”.

■ **Przebudowa Zachodniego.** Przebudowa Dworca Warszawa Zachodnia wkracza w nowy etap. Część połączeń będzie skrócona, odwołana bądź przekierowana na dworzec Warszawa Gdańska. Utrudnienia potrwać od 22 sierpnia do 3 września.

„BIAŁO-CZERWONO-BIAŁY”

Wystawę plenerową „Biało-czerwono-biały” oglądać można do 4 września w galerii plenerowej Muzeum Łazienki Królewskie w Alejach Ujazdowskich 4 w Warszawie. Prezentuje ona prace nagrodzone i wyróżnione w konkursie na plakat nawiązujący do bezprecedensowej mobilizacji spo-

łeczeństwa białoruskiego na rzecz demokratycznych przemian, będącej następstwem sfałszowanych wyborów prezydenckich z 9 sierpnia. Elektroniczna wersja wystawy – do pobrania i wydruku – zostanie bezpłatnie udostępniona na stronie Narodowego Centrum Kultury.

KONCERTY W KAMIENICACH

Do 28 sierpnia trwa Festiwal Warsze-Muzik, który w ocalałych kamienicach dawnego getta warszawskiego prezentuje muzykę polskich kompozytorów. Wy-słuchać można utworów m.in. Mieczysława Wajnerberga, Andrzeja Czajkowskiego i Władysława Szpilmana. Harmonogram koncertów: 20 i 27 sierpnia godz. 18.00, Kamienica pod Zegarem, ul. Chłodna 20; 21 sierpnia godz. 18.00, pomnik Umschlagplatz, ul. Stawki 4; 28 sierpnia godz. 16.00, koncert finałowy, Teatr Studio im. S.I. Witkiewicza, plac Defilad 1. Z kolei 27 sierpnia o 16.00 odbędzie się spacer śladami Mieczysława Wajnerberga,

zbiórka: Filharmonia Narodowa, ul. Jasną 5. Uczestnicy otrzymają spacerowniki „Warszawa Wajnerberga”.

GARAŻÓWKA NA SZEMBEKU

Na pl. Szembeka organizowana jest wy-przedaż garażowa. Wśród tysiąca różno-ści kupić można ciekawe książki, zabawki czy ubrania. Najbliższa garażówka odbędzie się 20 sierpnia, a kolejne 10 września i 8 października. Zgłoszenia osób zainte-

resowanych sprzedażą należy kierować na e-mail: kontakt@doctorevent.pl lub pod nr tel. 602 498 066; dla kupujących wstęp wolny. Garażówka jest realizacją projek-tu z budżetu obywatelskiego „Targ dla mieszkańców”.

for. ks. Paweł Kłys

ŚWIĘTO NIE TYLKO WOJSKA

Łódzkie uroczystości Matki Bożej Zielonej rozpoczęły się uroczystą Eucharystią w intencji ojczyzny, której przewodniczył metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś. Podczas liturgii modlono się również za obrońców ojczyzny poległych na różnych frontach świata oraz tych, którzy dziś służą Najjaśniejszej Rzeczypospolitej. W 102. rocznicę Cudu nad Wisłą oraz w przypa-

dające tego dnia Święto Wojska Polskiego na placu katedralnym odbyły się uroczystości państwowe. Swoje przemówienie do zebranych wygłosił dr Tobiasz Bocheński, wojewoda łódzki. Przed Grobem Nieznanego Żołnierza odbyła się tradycyjna zmiana warty, apel pamięci, salwa honorowa oraz tradycyjne złożenie wieńców i kwiatów./ks. Paweł Kłys

for. ks. Paweł Kłys

TOMASZOWIACY U MATKI

Po czterech dniach drogi i przebyciu ponad 110 km pątnicy z Tomaszowa Mazowieckiego dotarli przed tron Królowej Polski na Jasnej Górze. W 206. Tomaszowskiej Pieszej Pielgrzymce uczestniczyło 620 pątników, którzy zanieśli do Maryi intencje swoje, swoich rodzin oraz intencje mieszkańców Tomaszowa Ma-

zowieckiego. Na szlaku pątniczym pielgrzymów odwiedził metropolita łódzki, który celebrował dla nich Mszę świętą i pobłogosławił ich na dalszą drogę do jasnogórskiego sanktuarium. Po dotarciu do Częstochowy tomaszowiacy uczestniczyli w odpuszczeniu Wniebowzięcia NMP./ks. Paweł Kłys

WYJĄTKOWA SOLANKA

Sporym zainteresowaniem cieszy się nowo powstała tężnia solankowa u zbiegu ul. Tęczowej i Bratniej w Wołominie. Używana w tężni oryginalna solanka z Zabłocia ma największą na świecie spośród solanek zawartość jodu, dochodzącą do 140 mg/litr. Tężnia została zrealizowana w ramach Społecznych Wniosków do Budżetu Gminy 2020.

for. Facebook.com

■ Festiwal u św. Andrzeja Boboli.

I Mokotowski Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej odbędzie się w parafii św. Andrzeja Boboli przy ul. Rakowieckiej 61 w Warszawie. 21 sierpnia o godz. 18.00 wystąpią wirtuoz organów młodego pokolenia Johannes Krahl z Lipska oraz Maciej Wota z Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Festiwal odbywa się pod honorowym patronatem kard. Kazimierza Nycza. Wstęp wolny.

■ **Świder dla mieszkańców.** W okolicach mostu dawnej kolejki wąskotorowej w Józefowie rozpoczęły się prace związane z projektem „Przywróć Świder Mieszkańcom”. Inwestycja przewiduje budowę parkingu na 70 miejsc, przestrzeni na foodtracki oraz części rekreacyjnej, gdzie powstanie pumphtrack, ławeczki parkowe dla seniorów i matek karmiących, stojaki na rowery, grill miejski, leżaki, wiaty z zadaszeniem, edukacyjny park wodny, hamaki miejskie oraz gabłota na książki typu „bookcrossing”. Przedsięwzięcie ma zostać zrealizowane do końca roku.

■ **80. rocznica zagłady.** Urząd Miasta Mińsk Mazowiecki zaprasza do udziału w obchodach 80. rocznicy zagłady mińskich Żydów. W programie 20 sierpnia: w godz. 8.30–13.30 „Ostatnia Droga Mińskich Żydów”, wyjazd do Muzeum Obozu Zagłady w Treblince (bez opłat, zapisy e-mail: tpmmaz@gmail.com). Wydarzenia w Mińsku Maz. w tym dniu to o godz. 21.00 „Świat przedwojennych Żydów” – multimedialny spektakl plenerowy (skwer Władysława Bartoszewskiego, ul. Dąbrówki 38). 21 sierpnia: spacer historycznymi granicami getta (start ul. Kąkowskiego), 17.00 oficjalne obchody na Cmentarzu Żydowskim, 18.00 spotkanie z potomkami mińskich Żydów (Miejska Biblioteka Publiczna, ul. Piłsudskiego 1A w Mińsku Maz., poczęstunek), 19.00 „Sanatorium pod klepsydrą” – Bester Quartet & Grażyna Auguścik, Dorota Miśkiewicz, Krzysztof Lenczowski (Tara Miejskiego Domu Kultury, ul. Warszawska 173).

■ **Rowerem po Legionowie.** Urząd Miasta Legionowa zachęca do udziału w konkursie Rowerem po Legionowie. Termin zgłoszeń upływa 31 sierpnia o godz. 16.00. Aby uczestniczyć w konkursie, należy przesłać ulubione zdjęcie z wyprawy rowerowej po Legionowie na adres: kultura@um.legionowo.pl (każdy może przesłać dwie fotografie). Zwycięzca otrzyma aparat fotograficzny Fujifilm Instax Mini 11. Wyróżnione zdjęcia nagrodzone zostaną zestawami upominków z miejskimi gadżetami.

Diecezjalne dożynki

Tegoroczne dziękczynienie za plony w diecezji warszawsko-praskiej odbędzie się 28 sierpnia w Latowiczu. Dożynki współorganizowane są przez miejscową gminę i parafię. – Ten wybór jest dla nas zaszczytem. Ostatnio dożynki diecezjalne świętowane były w Latowiczu mniej więcej przed dwudziestu laty – mówi ks. Bogusław Wnuk, miejscowy proboszcz. Choć niegdyś typowo rolnicza parafia dziś zmienia charakter, to tradycja jest tu silna. Z konkursów dożynkowych wieńców latowiczanie wracają z nagrodami. – W tym roku z naszej gminy wystawionych będzie osiem-dziesięć wieńców z poszczególnych sołectw – mówi Arkadiusz Reda, zastępca wójta gminy Latowicz. Pod-

czas dożynek w części artystycznej odbędzie się przegląd folkloru zespołów ludowych z terenu miejscowej gminy.

W centrum świętowania będzie dziękczynna Eucharystia za tegoroczne plony oraz w intencji rolników, której o godz. 12.00 w miejscowej świątyni będzie przewodniczył bp Romuald Kamiński. Dalsza część uroczystości odbędzie się na terenie przykościelnym. Delegacje z wieńcami dożynkowymi powinny zarejestrować się na miejscu w godz. 10.30–11.30. Warunki wzięcia udziału w konkursie wieńców będą zamieszczone na stronie internetowej gmina-latowicz.pl.

Żegnamy kapłana

fot. www.archwawa.pl

Ks. Grzegorz Radziszewski SDB jest jedną z dwunastu ofiar wypadku polskiego autokaru w Chorwacji. Duchowny trafił w ciężkim stanie do szpitala, jednak nie udało się go uratować. „Dziękując za wszelkie dobro, które śp. ks. Grzegorz spełnił na ziemi, prosimy Boga, aby przyjął Go do radości nieba” – napisali salezianie z inspektorii warszawskiej na stronie salezianie.waw.pl. „Niech Bóg (...) najbliższą rodzinę ukoi w bólu i umocni w nadziei, że rozłąka przemieni się w ponowne spotkanie, które już się nie skończy” – podpisał ks. Artur Sulik SDB, sekretarz Inspektorii Warszawskiej Księża Salezjanów.

Ks. Radziszewski był katechetą w I Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Skłodowskiej-Curie w Sokołowie Podlaskim. Kapłan był wcześniej kapłanem plockiego obwodu Związku Harcerstwa Polskiego. Harcerze pożegnali księdza na swoim profilu na Facebooku. „Ks. Grzegorz odszedł na wieczną wartę! Dziękujemy za Twoją służbę, za Twój uśmiech, za to, że byłeś z nami w dobrych i trudnych chwilach” – czytamy we wpisie. W momencie składania numeru informacje o uroczystościach pogrzebowych nie były jeszcze ustalone.

fot. www.facebook.com/MaxFestival

Max Festiwal

Max Festiwal w Niepokalanowie to rekolekcyjne spotkanie dla młodzieży, organizowane w duchu franciszkańskim i ducha św. Maksymiliana. Rekolekcyjne Spotkanie Młodych zapoczątkowane zostało w 2009 r. Tegoroczna edycja pod hasłem „Drzewo życia” odbędzie się w dniach 25–29 sierpnia. Organizatorem jest Prowincja Matki Bożej Niepokalanej Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Warszawie.

Gośćmi specjalnymi Max Festiwalu będą w tym roku: Bartosz Madej – finalista 12. edycji The Voice of Poland, Aleksandra Tolomanow – brązowa i srebrna medalistka mistrzostw Europy w kolarstwie torowym, Lech Dyblik – aktor filmowy, teatralny, telewizyjny, pieśniarz, o. Piotr Szczepański – redaktor naczelny „Rycerza Niepokalanej”, zespół Regau,

zespół Pokój i Dobro, grupa teatralna Niezależna. – Gdy młodzi pytają, dlaczego warto tu przyjeżdżać, jedna z odpowiedzi brzmi: to świetny sposób, aby dobrze zakończyć wakacje. Oczywiście jest jeszcze wiele innych powodów, ale nie sposób ich wszystkich wymienić. Jedno jest pewne: nikt, kto przyjeżdża na Max Festiwal, nie wyjeżdża taki sam. Niepokalana dokonuje w tym czasie prawdziwych cudów, wiemy o tym ze świadectw uczestników. Maryja jest pośredniczką wszelkich łask, które spływają do nas od Boga Ojca. Przyjeżdżając do Niepokalanowa, przyjeżdżasz do Niej – mówi o. Sylwester Gąglewski OFMConv, główny organizator festiwalu. Zgłoszenia są przyjmowane poprzez formularz znajdujący się na stronie www.maxfestiwal.pl.

f

Ilu kandydatów w tym roku zgłosiło się do seminarium?

Przyjętych jest czterech kandydatów, kolejnych czterech czeka na przejście dalszych etapów rekrutacji. Można więc mówić o ośmiu. To zadowalająca liczba w stosunku do liczby kleryków przychodzących do nas w ostatnich latach. Jeden z kandydatów pochodzi spoza naszej diecezji.

Czy są to osoby zgłaszające się bezpośrednio po maturze?

Od kilku lat mniej więcej połowa kandydatów jest bezpośrednio po maturze. Pozostali to ci, którzy ukończyli lub przerwali studia, często także mają już jakieś doświadczenie pracy zawodowej. Wśród tych, którzy przychodzą do nas, bardzo wielu było wcześniej w grupach formacyjnych lub w litur-

foto: arch. ks. T. Sztajerwald

Wstąpienie do seminarium nie oznacza, że trzeba ukończyć formację i przyjąć święcenia kapłańskie. Okres pobytu w seminarium jest czasem rozeznawania. Szczególnie służyć ma temu pierwszy rok formacji. Nawet ci, którzy rozeznali, że nie jest to ich miejsce, i wystąpili po kilku latach, oceniali, że był to dla nich bardzo dobry czas. Mogli uporządkować pewne sprawy w swojej formacji ludzkiej i duchowej. Jak mówili, byli wdzięczni Bogu za ten okres swojego życia.

Czy jest coś, co dyskwalifikuje kandydata do seminarium?

Ogólnie można powiedzieć, że są to przeszkody kanoniczne, z powodu których nie byłoby możliwe przyjęcie święceń kapłańskich. Na przykład nie moż-

Rozeznaj powołanie

Z ks. dr. **Tomaszem Sztajerwaldem**, rektorem Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej, rozmawia Irena Świerdzewska

gicznej służbie ołtarza. Często ich powołanie zrodziło się właśnie w tych wspólnotach.

Seminarium organizuje w ciągu roku dni otwarte i rekolekcje powołaniowe. Jak to się przekłada na odkrywanie powołania?

W tym roku mamy jednego kandydata, który brał udział w dniach otwartych w minionym roku akademickim. Wcześniej, z powodu pandemii, te inicjatywy były zawieszone. Dni otwarte cieszą się dużym zainteresowaniem. Będziemy chcieli podtrzymywać ich organizowanie. Poznanie, jak wygląda seminarium od środka, jak ono funkcjonuje, rozmowa z przełożonymi, wychowawcami i klerykami może pomóc zweryfikować, czy to miejsce „jest dla mnie czy też nie”. Nie powoduje to zobowiązań do wstąpienia w szeregi alumnów seminarium.

Jak wygląda sama rekrutacja do seminarium?

Rekrutacja jest kilkietapowa. Gdyby ktoś zdecydował się wstąpić do seminarium, to prosimy o wcześniejszy kontakt telefoniczny lub mailowy celem umówienia terminu spotkania. Na stronie internetowej seminarium w zakładce „Kandydaci” znajdują się potrzebne informacje i kontakt do kapłana odpowiadającego za rekrutację. Pierwszym etapem jest rozmowa z przeło-

żonym i spisanie ankiety rekrutacyjnej oraz złożenie niezbędnych dokumentów. Później odbywa się badanie psychologiczne, które jest drugim etapem rekrutacji. Po zamknięciu formalności decyzję o przyjęciu kandydata podejmuje biskup ordynariusz diecezji.

Co poradzić, kiedy pojawiają się wątpliwości: „Nie wiem, czy mam powołanie”?

Zawsze w takiej sytuacji zachęcamy, żeby umówić się na niezobowiązującą, spokojną rozmowę z przełożonym seminarium bądź ojcem duchownym. Zdarzało się, że po takiej rozmowie ktoś rozeznał, że jednak nie ma powołania do kapłaństwa, ale dzięki temu spotkaniu zyskał w końcu spokój wewnętrzny. Noszenie w sobie duchowych rozterek może warunkować czy blokować inne życiowe decyzje. Są osoby, które nie podejmują powołania ani do kapłaństwa, ani do małżeństwa, ponieważ boją się podjąć jakkolwiek decyzję. Niezobowiązująca rozmowa może im pomóc w rozwiązaniu wątpliwości. Zachęcam do korzystania z tej formy nie tylko w okresie rekrutacji, ale też w ciągu całego roku.

Jeśli rozmowa nie rozwiewa licznych wątpliwości, czy w takiej sytuacji należy starać się o przyjęcie do seminarium?

na do seminarium przyjąć kogoś, kto nie podjął w sposób wolny swojego wyboru, będąc np. zdeterminowanym przez kogoś z rodziny. Do tych przeszkód należy także niewłaściwa intencja czy istnienie pewnych zobowiązań, które mogłyby utrudniać formację. Jeśli są to sprawy mniej skomplikowane, zalecamy wtedy najpierw uregulować swoją sytuację życiową. Czasami może to być np. trudna sytuacja rodzinna związana z ciężką chorobą bliskiej osoby z rodziny, którą kandydat się opiekuje. Kandydat też powinien cechować się pewnymi przymiotami osobowymi, np. dobrym zdrowiem, stąd nie zawsze może być przyjęty ktoś, u kogo zdiagnozowano choroby psychiczne. Nikogo jednak nie odsyłamy bez słowa. Każdą sprawę rozpatrujemy indywidualnie.

Czy po zamknięciu wyznaczonego na 31 sierpnia czasu rekrutacji nie będzie już możliwości przyjęcia w bieżącym roku akademickim do seminarium?

Czas rekrutacji dla każdego kandydata trwa kilka tygodni, bo związany jest z przejściem wyżej wymienionych etapów rekrutacyjnych. Poza tym chodzi o ważne decyzje życiowe, dlatego zachęcam do wcześniejszego kontaktu, choćby celem porozmawiania, aby nie odkładać tego na ostatnią chwilę, jednak zapewniamy możliwość rozmowy i pomocy w rozeznaniu powołania w każdym okresie.

Tramwaj na Wilanów

Rusza budowa trasy tramwajowej do Wilanowa. Połączy tę dzielnicę z centrum stolicy, a przejazd zajmie 25 minut. Na całej trasie wprowadzona ma być tzw. zielona fala, czyli priorytet w sygnalizacji świetlnej. Obecnie taki system działa już na ponad 70 proc. skrzyżowań z ruchem tramwajowym w stolicy. Pierwsze składy przejadą nową linią mniej więcej za półtora roku.

Budowa trasy tramwajowej do Wilanowa oznacza również przebudowę ulic wzdłuż torów. Kierowcy na Dolnym Mokotowie będą mieli do dyspozycji dwa pasy. Trzeci pas, obecnie przeznaczony dla autobusów,

zostanie na odcinku od ul. Spacerowej do ul. Beethovena zastąpiony wspólnym pasem tramwajowo-autobusowym. Wzdłuż torów powstaną także drogi dla rowerów i nowe chodniki. Zamiast dotychczasowych czterech kładek nad ul. Sobieskiego pojawią się zabezpieczone sygnalizacją świetlną przejścia dla pieszych i przejazdy dla rowerzystów na poziomie jezdni.

W ramach prac konieczne będzie wycięcie części drzew, które kolidują z inwestycją – głównie w pasie oddzielającym jezdnie wzdłuż ul. Sobieskiego.

Aktualne informacje na temat zmian w transporcie pu-

fot. zm.waw.pl

blicznym w związku z budową będzie można znaleźć na stronie Warszawskiego Transportu Publicznego. Szczegółowe informacje o zmianach w orga-

nizacji ruchu umieszczane są na bieżąco także na stronach: infoullice.um.warszawa.pl oraz facebook.com/infoullice.

Na dawnym bazarze Rogatka na Pradze-Południe powstanie „Centrum Lokalne Kamionek”. Miejsce to służyć ma mieszkańcom do rekreacji, będzie także przywrócona jego dawna funkcja handlowa. Powstanie siedem pawilonów handlowych, w tym jeden wielofunkcyjny, dwupię-

Centrum na Kamionku

trowy, z przestrzenią na lokalne inicjatywy. W ramach terenów rekreacyjnych znaczną część zaplanowano pod plac zabaw z naturalną nawierzchnią, boisko do gry w boule, strefę street workout dla młodzieży. Powstać ma także ogół-

nodostępny ogród, a na wybrukowanym placu u wylotu ul. Kamionkowskiej, przy ul. Mińskiej, przewidziano scenę dla wydarzeń kulturalnych: koncertów, spektakli czy potańcówek. Wartość inwestycji wynosi ponad 5,5 mln zł.

Władze dzielnicy Praga-Południe tłumaczą, że inwestycja miała być zrealizowana w ubiegłym roku, co uniemożliwiły rosnące ceny materiałów i usług budowlanych. W tegorocznym budżecie zwiększono środki na ten cel.

REKLAMA

"Wakacyjna runda pytań"
Katarzyna Supeł-Zaboklicka
poniedziałek-piątek, godz. 16.15

"Rozmowa Radia Warszawa"
Ewa Pietrzak
poniedziałek - piątek, godz. 10.30

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Sala Tronowa

fot. Krzysztof Wojciewski / Muzeum Zamku Królewskiego

Zbiórka łącząca pokolenia

Trwa jubileusz 50-lecia odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. Zakończy się w 2024 r. Zamek prowadzi zbiórkę funduszy na odtworzenie dekoracji hafciarskiej w Sali Tronowej.

Mimo że od odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie minęło pół wieku, dotąd nie został on w pełni odrestaurowany. Trwają końcowe prace. Jednym z wyzwań, z którymi obecnie się zmagają, jest rekonstrukcja wystroju Sali Tronowej. Sala ta jest symbolem polskiej władzy państwowej, to właśnie w niej uwidaczniał się majestat I RP. Na specjalne zamówienie króla Stanisława Augusta w Lyonie wykonano dla niej wyjątkową dekorację: na zapleczku tronu wyhaftowano srebrem 86 orłów. Dekoracja stanowiła arcydzieło kunsztu hafciarskiego. Jednak najpierw zabory, a później II wojna światowa przyczyniły się do tego, że częściowo zaginęła, a częściowo została zniszczona.

Wiele lat po wojnie rozpoczęto poszukiwania orłów. Odnalazł się tylko jeden. Przechowywała go rodzina Poniekowskich ze Stanów Zjednoczonych. Włodzimierz Poniekowski kupił orła w Szwajcarii od jednego z niemieckich oficerów. Orzeł powrócił na zamek w 1991 r. Przekazał go w darze Zygmunt Nagórski, przedstawiciel Polonii amerykańskiej, który odkupił bezcenną pamiątkę od rodziny Poniekowskich. Ten jedyny oryginalny orzeł posłużył za wzór do odtworzenia wszystkich,

które dziś zdobią zaplecek. Los pozostałych jest nieznany.

Zamek Królewski realizuje obecnie projekt związany z ukończeniem dekoracji hafciarskiej Sali Tronowej. Jest to projekt niezwykłej wagi, wymagający nie tylko wysokich nakładów finansowych, ale przede wszystkim najwyższych umiejętności i kunsztu od zespołu Pracowni Konserwacji Tkanin Zamku Królewskiego.

Obecnie gromadzone są fundusze na odtworzenie w całości tej wyjątkowej dekoracji hafciarskiej. Towarzystwo Przyjaciół Zamku od stycznia ubiegłego roku prowadzi społeczną zbiórkę pieniędzy, do której zapra-

Orzeł z zapleczka tronu w Sali Tronowej – rekonstrukcja

fot. M. Niewiadomska / Muzeum Zamku Królewskiego

sza wszystkich Polaków w kraju i poza jego granicami oraz instytucje wspierające przed pięćdziesięciu laty dzieło odbudowy. Akcja ma stanowić punkt wyjścia dla dołącze-

Skarbonka ustawiona na placu Zamkowym w 1972 r.

fot. Krzysztof Wojciewski / Muzeum Zamku Królewskiego

nia młodego pokolenia do sztafety pokoleń rozpoczętej przez ich dziadków i rodziców, z ogromną szczodrością wspierających przed laty odbudowę Zamku Królewskiego. Zbiórka jest prowadzona w formie gotówkowej do historycznej skarbonki z czasów odbudowy, która została ustawiona na dziedzińcu zamku.

– Jest to zbiórka bardzo symboliczna, dokonywana do historycznej skarbonki – do tej samej, do której wpłaty były dokonywane w okresie odbudowywania zamku. Towarzystwo Przyjaciół Zamku raz do roku zlicza pieniądze i przekazuje je jako darowiznę Zamkowi Królewskiemu. Pieniądze trafiają na specjalne konto dedykowane jubileuszowi. To, co dotąd zebraliśmy, zostało przeliczone przez NBP i dostaliśmy informację, że zostało zebrane ok. 14 tys. Jest to niewielka kwota, dlatego też korzystamy z ogromnego wsparcia naszego partnera, Totalizatora Sportowego, który również przeznacza część środków na wspomnienie ukończenia dekoracji hafciarskiej zamku – mówi Agnieszka Jędrzejewska-Kurek z działu Projektów Naukowych i Muzealnych.

Jednakże organizatorzy podkreślają, że główną ideą projektu nie jest osiągnięcie wysokiego poziomu zbiórki funduszy, lecz nawiązanie do akcji, która była prowadzona w latach 70. Jednym z celów zbiórki jest przypomnienie tym, którzy wtedy wrzucali pieniądze do skarbonki, o wyjątkowej inicjatywie sprzed lat. Z kolei młode pokolenie organizatorów pragną zainteresować tym przedsięwzięciem oraz historią zamku. Efekty podjętych działań zostaną zaprezentowane w 2024 r.

Aleksandra Plichta

Mój profesor Wojtyła

Zachowanie dla przyszłych pokoleń unikatowych świadectw związanych z mniej znanym okresem życia przyszłego papieża Jana Pawła II, jakim była praca na uczelniach w Lublinie i Krakowie – taki jest cel archiwum społecznego „Mój profesor Wojtyła”.

W ramach tej inicjatywy Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego poszukuje pamiątek związanych z Karolem Wojtyłą jako profesorem – zdjęć, relacji, listów, wspomnień i dzienników, które w przyszłości zostaną zdigitalizowane i udostępnione na stronie muzeum i w mediach społecznościowych.

Ze względu na upływ czasu obecnie już jest ostatni moment na dotarcie do współpracowników oraz studentów Karola Wojtyły. „W ramach projektu zamierzamy spotkać się z jak największym gronem świadków historii, którzy odkryją przed

nami unikatowe zbiory osobiste. Dzięki zebranym materiałom związanym z Karolem Wojtyłą przybliżone zostanie nie tylko znaczenie naukowego dorobku, który stał się intelektualnym fundamentem państwa, ale też jego postać jako profesora i nauczyciela – informuje MJPIIiPW. Prośba kierowana jest również do kolejnych pokoleń, które pomogą zapoznać się z rodzinnymi archiwami.

Muzeum zaprasza do włączenia się w budowanie archiwum społecznego chętnych, którzy jako wolontariusze będą wsparciem na każdym etapie realizacji przedsięwzięcia. Projekt dofinansowano ze środków ministra kultury i dziedzictwa narodowego. Więcej informacji na stronie muzeum: www.mt514.pl/archiwumspoleczne oraz www.mt514.pl/moj-profesor-wojtyla.

fol. Marian Halasa, kard. Karol Wojtyła na KUL, 1970 r.

Traktat o aniołach

Pierwsze polskie tłumaczenie „Kwestii dyskusyjnej o stworzeniach duchowych” autorstwa św. Tomasza z Akwinu ukazało się niedawno w Wydawnictwie Marek Derewiecki. Dzieło wielkiego teologa przełożył na język polski Adam Rosłon, opatrując stosownymi przypisami. Całość wydania została sfinansowana przez kurię biskupią diecezji warszawsko-praskiej. Nie mała w tym zapewne zasługa bp. dr. hab. Jacka Grzybowski, filozofa, który także opatrzył publikację swoim wstępem.

„Mamy więc w końcu na naszym rynku wydawniczym tłumaczenie ważnego dzieła Akwinaty, w którym dokonuje on niezwykle dokładnych analiz tego, czym w swej metafizycznej strukturze jest byt anielski, jakie jest jego poznanie, wiedza, na czym polegają jego akty woli i tworzone przez niego relacje z Bogiem i innymi bytami. Znajdziemy tu również rozważania dotyczące specyfiki bytu duszy oddzielonej od ciała (*anima separata*), jej ontologicznego statusu, relacji do materii, możliwości poznawania bytów, aktów woli” – pisze we wstępie bp Grzybowski. Zauważa także szczególne zaangażowanie tłumacza, którego przypisy stanowią „niezwykle cenną pomoc dla Czytelnika w powiedzmy szczerze, trudnych wywodach Tomasza. (...) stanowią miejscami – ośmielam się powiedzieć – oddzielny traktat filozoficzny, w którym tłumacz podejmuje się nie tylko wyjaśniania skompilowanych metafizycznie fragmentów, ale wręcz recenzuje argumenty Tomasza, interpretuje ich wymowę, ukazuje ich traf-

ność bądź nieinkluzywność, przedstawia swój punkt widzenia”.

Święty Tomasz, któremu tradycja nadała tytuł „doktor anielski”, w swoim traktacie ukazuje nam rozumienie zarówno istoty stworzonych przez Boga aniołów, jak również ich relacji do Boga i do ludzi. Ma to praktyczne odniesienie do naszego życia. „Czytając Tomaszowy traktat o stworzeniach duchowych starajmy się zatem zrozumieć nie tylko filozoficzne uściślenia dotyczące anielskiego bytu, ale zwróćmy uwagę na nadprzyrodzony charakter ich posłannictwa. Aniołowie bowiem ostatecznie okażą się tymi, którzy na mocy sprawiedliwych wyroków Bożych wprowadzą nas do wspólnoty zbawionych lub skazą na wieczną samotność zatrącenia w potępieniu. Są to zatem ważni towarzysze naszych ludzkich dróg” – zachęca bp Grzybowski.

Jako pierwsi po to naukowe opracowanie dzieła św. Tomasza powinni sięgnąć wykładowcy oraz studenci teologii i filozofii. Warto, aby przeczytali je również ci, którym zdarza się wypowiadać o aniołach (również tych zbuntowanych), choćby na katechezie czy z ambony. **red.**

Św. Tomasz z Akwinu, Kwestia dyskusyjna o stworzeniach duchowych, tł. Adam Rosłon, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2022, 306 s.

Warsztaty w Kaliszu

Duszpasterstwo Środowisk Twórczych Diecezji Kaliskiej w dniach 9–11 września organizuje Warsztaty Muzyki Liturgicznej pod hasłem „Wybrani przez Boga” w Technikum im. św. Józefa w Kaliszu. Poprowadzą je wybitni kompozytorzy muzyki liturgicznej: Paweł Bębenek i Piotr Pałka.

Wydarzenie skierowane jest do członków schol, chórów parafialnych, organistów oraz wszystkich zainteresowanych śpiewem liturgicznym. Szczegóły: www.radiorodzina.kalisz.pl/warsztaty-muzyki-liturgicznej-we-wrzesniu-w-kaliszu; warsztaty.kalisz@gmail.com. **i**

Warszawa Singera

W dniach 27 sierpnia – 4 września odbędzie się 19. edycja Festiwalu Kultury Żydowskiej Warszawa Singera. W wielu miejscach stolicy odbędą się koncerty, spektakle, pokazy filmów, wystawy; w programie także spacerzy miejskie. Więcej na shalom.org.pl. **i**

Bocelli na PGE

Na Stadionie Narodowym w Warszawie 19 sierpnia wystąpi wybitny tenor Andrea Bocelli. **i**

Nie tylko Chopin

Koncert Bruce'a (Xiaoyu) Liu wraz z Royal Philharmonic Orchestra pod batutą Wasilija Petrenki zakończy XVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyczny „Chopin i jego Europa”.

for. pixabay

Wydarzenie organizowane przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina odbywa się w dniach 14–31 sierpnia w Warszawie. W programie jest ponad trzydzieści koncertów w wykonaniu wybitnych artystów. Jednym z nurtów festiwalu są recitale fortepianowe, na których wystąpi plejada znakomitych pianistów, m.in. uczestników ostatniego oraz wcześniejszych konkursów chopinowskich. Oprócz Bruce'a Liu wystąpią Maria Joao Pires, Cyprien Katsaris, Kate Liu, Jan Lisiecki i inni. Czekamy, jak co roku, duża dawka muzyki wokalne. Na inaugurację zaplanowano występ zespołu Europa Galante. Nie zabraknie pieśni Moniuszki (obchodzimy w tym roku 150. rocznicę jego śmierci) w wykonaniu Olgi Pasiecznik, Mariusza Godlewskiego i Dorothee Mields. Matthias Goerne i Leif Ove Andsnes zaprezentują „Winterreise” Franciszka Schuberta. Stali goście festiwalu to orkiestry dawnych instrumentów: {oh!} Orkiestra Historyczna, Collegium Vocale 1704 i Orkiestra XVIII Wieku, z programami łączącymi dzieła kompozytorów polskich i europejskich. Spośród odkryć zwraca uwagę „Miserere” Władysława Krogulskiego, przypomnianie zostanie „Koncert skrzypcowy” Augusta Duranowskiego. Ozdobą festiwalu, prócz koncertu finałowego, będzie występ Młodzieżowej Orkiestry Unii Europejskiej pod dyktando Gianandrei Nosedy.

Krzysztof Teodorowicz

for. Mickael Lefevre/BSPP

Na ratunek katedrze Mirosław Winiarczyk

Premiera filmu fabularnego o wielkim pożarze paryskiej katedry Notre-Dame, który miał miejsce 15 kwietnia 2019 r., przed Wielkanocą, jest bardzo ważnym wydarzeniem nie tylko dla publiczności katolickiej. Ten jeden z najważniejszych zabytków sakralnych chrześcijaństwa traktowany jest przede wszystkim jako znana na całym świecie perła kultury europejskiej, a nie tylko przepelniona relikwiami czynna katedra – matka wszystkich katedr. Wybitny reżyser Jean-Jacques Annaud, laureat Oscara, autor wielu głośnych utworów (m.in. „Imienia róży”, „Walki o ogień” i „Niedźwiadka”), skrupulatnie odtworzył przebieg dramatycznych wypadków tamtego feralnego dnia. Twórcy udało się dokonać nieprawdopodobnego wyczynu technicznego. Autor w sposób mistrzowski połączył bowiem sceny fabularne z obróbką dokumentalną. Grani przez aktorów uczestnicy akcji ratowniczej zostali tu wymieszani z wziętymi z medialnych kronik autentycznymi postaciami. Dzięki zabiegowi nałożenia na siebie fabuły i dokumentu dynamiczną i prowadzoną rytmicznie akcją filmu traktujemy jak bezpośrednią relację z przebiegu akcji gaszenia pożaru i ratowania bezcennych relikwii. Dramatyczne działania indywidualnych bohaterów dramatu – strażaków, urzędników, duchownych – przeplatają się tu ze scenami zbiorowymi: reakcjami zebranego przed płonąącą katedrą tłumu turystów i modlących się katolików. W ten sposób Annaud świetnie pokazał narastający żywioł pożaru oraz bohaterstwo i pomysłowość ratowników. Jednocześnie

autor skrytykował opieszałość władz w organizowaniu akcji ratowniczej, a także, jak w kinie sensacyjnym, zaprezentował przerażające korki na ulicach Paryża, utrudniające dojazd do katedry.

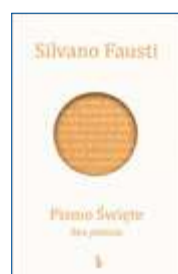
Najbardziej wartościowym elementem wymowy filmu Annaud wydaje się jednak wielki szacunek twórcy dla katolickiej tradycji katedry Notre Dame i symboliki znajdujących się tam relikwii, głównie uratowanej w ostatniej chwili korony Chrystusa. Biorąc pod uwagę lewackie i antychrześcijańskie poglądy elity politycznej Francji, taki sposób realizacji filmu był aktem pewnej odwagi reżysera. Tymczasem z przerażeniem dowiadujemy się o debatach na temat zakończenia wciąż trwającej odbudowy Notre Dame. Komitet odbudowy, ministerstwo kultury i osobiście prezydent Macron nie podjęli jeszcze decyzji, jaki kształt ma mieć odbudowana katedra. Czy ma być nadal katedrą katolicką, czy jakimś wielokulturowym i wieloreligijnym obiektem, czymś w rodzaju wielkiego domu kultury (sic!). Być może sukces filmu Annaud stanie się argumentem za szacunkiem dla chrześcijańskiej historii Francji. Polecając czytelnikom film „Notre Dame płonie”, mamy nadzieję na pozytywne zakończenie francuskiej debaty o losie odbudowanej katedry.

„Notre Dame płonie”
(„Notre-Dame brûle”). Francja, 2022.
Reżyseria – Jean-Jacques Annaud. Wykonawcy
– Samuel Labarthe, Jean-Paul Bordes,
Mickael Chirinian, Maximilian Seweryn i inni.
Dystrybucja – Monolith Films, Rafael Film

KONKURS

Jak czytać Biblię? – radzi Silvano Fausti, jezuita, filozof, biblista i teolog, w książeczce „Pismo Święte bez patosu” (Bratni Zew). Opisuje ją jako małą bibliotekę z księgami o różnym charakterze: narracyjnymi i mądrościowymi, poetyckimi i prorockimi, liturgicznymi i sądowymi, epistolarnymi i moralizatorskimi. Łączy je jedno – zostały spisane dla świeckich. Autor uzasadnia ten dyskusyjny argument świeckością samego Jezusa, który nie należał do bogatej klasy kapłanów czy pobożnej klasy faryzeuszów. Nie był nawet uczonym w Piśmie. A pobożne czytanie Biblii, objawionej przecież nie uczonym lub ekspertem, ma przynieść pożytek ludziom prostym, stawiającym czoła codziennym wyzwaniom. Warto przy tym dodać, że Biblia to nie tylko Ewangelia w czterech zapisach, ale również inne Księgi, w tym również te pisane przez duchownych i dla duchownych. Bo Biblia jest dla wszystkich!

Wśród czytelników, którzy 22 sierpnia między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **W jakich językach Piłat napisał tytuł Jezusa?** – rozlosujemy 3 egzemplarze książki. Odpowiedź na pytanie konkursowe 33: Św. Jakub nazywany jest synem gromu. Zwycięzcom gratulujemy!

Kazimierz Dadak

Mamy do czynienia z hegemonem oraz mocarstwem roszcującym sobie prawo do zajęcia jego miejsca. Czy konflikt amerykańsko-chiński jest nieunikniony?

to, że dwa z owych czterech odmiennych przypadków miały miejsce ostatnio. Szczególnie istotne było to, że rywalizacja USA i ZSRR zakończyła się bez bezpośredniej konfrontacji, co mogłoby oznaczać nuklearną zagładę.

Po rozpadzie Związku Radzieckiego wydawało się, że nastąpił „koniec historii” – jak to obwieścił Francis Fukuyama – i na świecie zapanuje „jednobiegunowy” porządek. Ten stan rzeczy nie przetrwał nawet ćwierć wieku i dziś, jak w starożytnej Grecji, mamy do czynienia z hegemonem oraz mocarstwem roszcującym sobie prawo do zajęcia jego miejsca.

RÓWNORZĘDNY PRZECIWNIK

Jak podaje CIA, w 2020 r. PKB Chin, liczony w cenach porównywalnych, był większy od amerykańskiego o mniej więcej 16 proc. Wszelkie prognozy zakładają

jenną, a także drony, wywiad satelitarny, sztuczną inteligencję i walkę w cyberprzestrzeni. Naczelnym celem tego programu jest zapewnienie bezpieczeństwa szlaków komunikacji morskiej (tą drogą płyną do Chin ogromne ilości niezbędnych surowców) i odzyskanie kontroli nad Tajwanem.

JEDNE CHINY?

W trakcie swej liczącej pięć tysięcy lat historii Chiny doświadczyły długich okresów rozbicia dzielnicowego, które cechowały się nieustannymi walkami, w konsekwencji biedą i głodem. Te historyczne doświadczenia do dziś skutkują poglądem, że konieczne jest istnienie silnej centralnej władzy, która zapewni obywatelowi bezpieczeństwo. Na czasy okrutnych bratnich walk nałożył się okres obcych najazdów i de facto podziału Chin na strefy wpływów. Szczególnie agresywnie postę-

Amerykańsko-chińska pułapka Tukidydesa

„Jeśli tradycyjne podejście do sztuki prowadzenia polityki międzynarodowej to jest wszystko, na co stać obecne amerykańskie i chińskie rządy – a to jest dokładnie to, czego doświadczyliśmy w zeszłym tygodniu – to nie powinniśmy oczekiwać niczego innego niż tradycyjny rozwój wypadków. Niestety, tradycyjny rozwój wypadków oznaczałby katastrofalny konflikt zbrojny, który mógłby doprowadzić do zagłady obu państw” – tak w wolnym tłumaczeniu na łamach dwutygodnika „The National Interest” podsumował wizytę Nancy Pelosi na Tajwanie jeden z najznakomitszych przedstawicieli tak zwanej szkoły realistów w polityce międzynarodowej prof. Graham Allison.

Tukidydes z Aten, słynny starożytny historyk, w swym wiekopomnym dziele „Wojna peloponeska” stwierdził, że starcie pomiędzy Spartą (hegemonem) i Atenami (pretendentem do hegemonii) było nieuniknione, ponieważ pierwsi obawiali się utraty dominacji. Prof. Allison wyszedł od tego stwierdzenia i ukuł termin „pułapka Tukidydesa”. Przeanalizował przypadki podobnej rywalizacji w świecie zachodnim i stwierdził, że w zdecydowanej większości (dokładnie w 12 z 16 przypadków) takie zmagania prowadziły do wojny pomiędzy rywalizującymi potęgami. Pociągając jest

dalsze zmiany na korzyść Kraju Smoka. Dla większości państw Chin są największym partnerem gospodarczym, co daje im ogromne wpływy i znaczenie na arenie międzynarodowej. Program jeden pas i jedna droga wiąże z chińskim kolosem nie tylko Eurazję, ale także Afrykę i Amerykę Południową. Jak do tej pory rozpoznała przez prezydenta Donalda Trumpa wojna gospodarcza z Chinami przyniosła większe straty USA niż przeciwnikowi.

Prezydent Xi Jinping wydaje się w pełni świadomy chińskich sukcesów, które w wielkim stopniu są jego zasługą. To jego kampania oczyszczenia partii komunistycznej ze skorumpowanych działaczy pozwoliła jej odzyskać wiarygodność w kraju. Dodatkowym spoiwem jest forsowany nacjonalizm, który pozwala przezwyciężyć poważne różnice dzielące Chińczyków pochodzących z różnych prowincji.

W ostatnich dekadach Chinę poczyniły znaczące postępy w zakresie reorganizacji i dozbrojenia swej armii. Ogromne środki są przeznaczane na broń rakietową, w tym hiperdźwiękową, marynarkę wo-

powal ich azjatycki sąsiad, Japonia, która w 1895 r. oderwała od Chin wyspę, wówczas noszącą portugalską nazwę Formoza, czyli dzisiejszy Tajwan.

Po klęsce Japonii w II wojnie światowej Tajwan powrócił pod panowanie chińskie i właśnie tam w 1949 r. schronił się rząd Czang Kaj-szeka (Kuomintang) po przegranej wojnie domowej z komunistami. Przez kolejne prawie cztery dekady na wyspie panował stan wyjątkowy i żelazną ręką rządził Czang Kaj-szek, a po jego śmierci jego syn Chiang Ching-kuo.

Czang i Chiang byli chińskimi nacjonalistami i twardo stali na stanowisku, że Chiny są jedne

i niepodzielne. Oczywiście mieli nadzieję, że do zjednoczenia dojdzie na ich warunkach, mimo tego, że pod względem obszaru wyspa nie stanowi nawet pół procent powierzchni Chin kontynentalnych, a w zakresie liczby ludności niecałe dwa procent. Te złudne nadzieje podtrzymywał fakt, że do końca lat 60. ubiegłego wieku Tajwan cieszył się mocnym amerykańskim poparciem i reprezentował całe Chiny w Radzie Bezpieczeństwa ONZ.

Z punktu widzenia Chin Tajwan jest „zbuntowaną prowincją”, która wcześniej czy później musi zostać przywołana do porządku.

Sytuacja uległa ogromnej zmianie po objęciu rządów w USA przez Richarda Nixona – oficjalnie zacieklego antykomunistę. Latem 1971 r. sekretarz stanu USA Henry Kissinger odbył tajną podróż do Chin i spotkał się z komunistycznym premierem Zhou Enlaiem. Zaledwie trzy miesiące później, bez amerykańskiego weta, Zgromadzenie Ogólne ONZ uchwaliło rezolucję przyznającą komunistycznym Chinom, zamiast władz Kuomintangu (KMT), miejsce stałego członka Rady Bezpieczeństwa. Był to oczywisty sygnał, że szala jednoznacznie przechyliła się na korzyść komunistów, ale KMT niezmiennie stał na stanowisku niepodzielności kraju.

KMT sprawował rządy aż do roku 2000. Był to okres, w którym Chiny były słabe militarnie i niezdolne do siłowego rozstrzygnięcia sporu. Niemniej Tajwan nie zdobył się na krok, który dziś wydawałby się oczy-

dyplomatycznych komentarzy, jakie wyszły z jego ust po odlocie Pelosi. Chiny nie ograniczyły się do słów, ale niezwłocznie rozpoczęły zakrojone na ogromną skalę manewry wojskowe wokół wyspy, włącznie z odpaleniem rakiet, które przeleciały nad terytorium Tajwanu.

Z punktu widzenia Chin Tajwan jest „zbuntowaną prowincją”, która wcześniej czy później musi zostać przywołana do porządku. Przez długi czas Pekin był gotów czekać, aż sami Tajwańczycy postanowią to uczynić, ale ostatnio zaczął podkreślać, że jeśli zajdzie taka potrzeba, to użyje siły.

Ta zmiana stanowiska odzwierciedla rozwój sytuacji na samej wyspie, a nie tyl-

lokalne siły. Jednak niebawem przybyły posiłki z Chin i wojska KMT dokonały rzezi rebeliantów. W wyniku represji skazano na śmierć tysiące Tajwańczyków. Wyroki wykonano. Zatem trwający na wy-

spie przez kolejne prawie cztery dekady stan wyjątkowy, w trakcie którego skazano na śmierć kolejnych kilkuset podejrzanych o „separatyzm”, nie tylko był skierowany przeciw możliwości komunistycznej infiltracji, ale miał też na celu utrzymanie w ryzach rdzennych mieszkańców.

Demokracja zawitała na Tajwan dopiero w 1991 r., a reprezentująca pierwotnych mieszkańców Demokratyczna Partia Postępu (DPP) po raz pierwszy wygrała wybory w 2000 r. Prezydent Chen Shui-bian podważył zasadę jednych Chin, ale jego wysiłki zmierzające do umocnienia niezależności wyspy były nieustannie torpedowane przez będącą w opozycji KMT. Dopiero ponowne dojście DPP do władzy w 2016 r. przyniosło poważne zmiany. Pani prezydent Tsai Ing-wen nie uznaje idei „jednych Chin”, ale świadoma zagrożenia ze strony Pekinu nie ogłasza niepodległości. Niemniej za jej rządów Tajwan bardzo zaaktywizował polityczne kontakty z USA i UE. Wizyta p. Pelosi nie była odosobnionym wydarzeniem.

Zaledwie dwa miesiące temu prezydent Biden na pytanie o to, czy USA wystąpią zbrojnie w obronie Tajwanu, odparł, że oczywiście tak. Chociaż jednocześnie potwierdził, że jego rząd nadal stosuje się do zasady jednych Chin, to z punktu widzenia Pekinu wizyta Pelosi była kolejnym krokiem w kierunku ogłoszenia niepodległości przez Tajwan.

Taki krok byłby ciosem w samo serce chińskiej polityki i strategii wojskowej, bo Tajwan blokuje wyjście na szerokie wody Pacyfiku. Bez posiadania Tajwanu (czy też innej części składowej tak zwanego pierwszego łańcucha wysp) działania chińskiej marynarki wojennej mogą być łatwo zablokowane.

Xi Jinping z jednej strony zdaje sobie sprawę z tego, że jego kraj jest jeszcze militarnie słabszy od USA, szczególnie w zakresie broni atomowej, ale z drugiej strony nie może sobie pozwolić na to, żeby „utracić” Tajwan. Czy wpadnie w pułapkę Tukidydesa, jeśli sprawy zostaną postawione na ostrzu noża? Zdanie prof. Allisona nie daje wielkich podstaw do optymizmu.

Autor jest emerytowanym profesorem ekonomii w Hollins University w stanie Wirginia w USA

Zapytany, czy USA wystąpią zbrojnie w obronie Tajwanu, Biden odparł, że oczywiście tak. Jednocześnie jego rząd nadal stosuje się do zasady jednych Chin.

Okręty bojowe tajwańskiej marynarki wojennej

fol. PAP/EPA/Ritchie B. Jongo

wisty – ogłoszenie niepodległości. Do takiego kroku nie parli też Amerykanie, bo Nixon uznał zasadę „jednych Chin” i jego następcy utrzymywali w mocy to stanowisko. Ponadto, pomimo masakry na placu Tian'anmen, panowało przekonanie, że Chiny da się ugłaskać, że osiągnąwszy dobrobyt, potulnie zajmą miejsce w szeregu, które wskaże im hegemon. Tym sposobem Tajwan stał się zapalnikiem, który dziś może zdetonować wojnę atomową.

WIZYTA NANCY PELOSI

Tego typu spekulacje zrodziła podróż marszałka izby niższej Kongresu, Nancy Pelosi, do Azji, w tym na Tajwan. „Tajwan nie jest częścią USA, tylko Chin” – ta wypowiedź chińskiego ministra spraw zagranicznych Wang Yi należała do najbardziej

ko na arenie międzynarodowej. Trzeba pamiętać, że Tajwan został przyłączony do Chin dopiero w końcu XVII w., a w końcu XIX w. stał się prowincją japońską. Odzyskanie kontroli przez Chiny w 1945 r. było połączone z ostrym sporem pomiędzy rdzennymi mieszkańcami a przedstawicielami KMT. Ci drudzy zagarnęli cały majątek, który uprzednio należał do Japończyków, a pierwotnych mieszkańców traktowali jak obywateli drugiej kategorii. Z tego powodu 28 lutego 1947 r. doszło do, jak to się elegancko określa, „incydentu”. Do demonstrującego tłumy siły porządkowe otworzyły ogień i padli zabici. To wydarzenie dało początek rebelii rdzennych mieszkańców przeciw reprezentantom Czang Kaj-szeka. W ciągu kilku dni prawie cały Tajwan został opanowany przez

Ziemie polskie pod zaborem pruskim były w drugiej połowie XIX w. areną walki Polaków z germanizacją. Wielki wkład w obronę polskości mieli wielkopolscy księża. Wśród nich jednym z najwybitniejszych był ks. Piotr Wawrzyniak.

Ignacy Masny

no-wychowawczej wśród ludności robotniczej i rolniczej, zwłaszcza że żywe było już przekonanie, że masom zagraża utrata wiary.

Instytucje wielkopolskie zajmujące się pracą organiczną zrzeszały wielu duchownych. W najstarszej z nich – Towarzystwie Naukowej Pomocy – już w drugim roku istnienia działało 366 księży. Około 300 zaangażowanych było w Towarzystwie Czytelni Ludowych. Książd był wśród założycieli Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Niemal co trzecie kółko rolnicze założyli przedstawiciele duchowieństwa. W okresie od 1848 do 1918 r. w parlamentach pruskim i niemieckim jako posłowie zasiadało 42 księży.

Ks. Piotr Wawrzyniak, który był m.in. posłem, dyrektorem banku i szefem wielkiego wydawnictwa, uważał, że taka sytuacja jest na dłuższą metę niekorzystna

odbiorą naszą pracę, do której dzisiaj nie wystarczają. Wtedy z chęcią pójdziemy niepodzielnymi do kościoła i stamtąd błogosławić będziemy uczciwej świeckiej pracy”. Sam jednak musiał dźwigać podwójny ciężar intensywnej pracy świeckiej i duchownej.

BANKIER NA STRAŻY POLSKOŚCI

„Ulicą Wilhelmską [dziś Aleje Marcinkowskie w Poznaniu – I.M.] kroczy wysoki i barczysty mężczyzna. Spod długiego płaszcza wygląda rewerenda. (...) gdy idzie, zatrzymują go co chwila znajomi (...). Tu zatrzymuje go dyrektor jednego z polskich banków, tam urzędnik drugiego; rzuci-

szy krótkie zapytanie i otrzymawszy zwięzłą odpowiedź, rusza dalej”.

Codziennosc ks. Wawrzyniaka opisał przez współczesnego mu dziennikarza

Z upragnieniem oczekujemy czasów, gdy świeccy odbiorą naszą pracę, do której dzisiaj nie wystarczają – pisał ks. Wawrzyniak.

Piotr Wawrzyniak – król czynu

Okres ten charakteryzował się powstaniem mnóstwa organizacji społecznych działających dla rozwoju gospodarki i oświaty. Instytucje parające się tzw. pracą organiczną zyskiwały na popularności po kolejnych nieudanych wyzwoleniach zrywach militarnych Polaków. Kilka czynników miało wpływ na fakt, że w tych stowarzyszeniach ogromną rolę odegrali księża. Przede wszystkim duchowni stanowili wówczas trzon inteligencji wielkopolskiej. Niewielu było ludzi świeckich zdalnych do kierowania organizacjami społecznymi. Przez pewien czas pruska (a po procesie zjednoczenia Niemiec zakończonym w 1871 r. – niemiecka) polityka germanizacji ludności polskiej była połączona z agresywną postawą wobec Kościoła katolickiego (tzw. Kulturkampf). Walka o prawa Kościoła łączyła się więc z walką o prawa narodu polskiego. Koniec XIX w. był też w Kościele czasem intensywnego zainteresowania się masami robotniczymi i chłopskimi, czego najdobitniejszym przykładem jest encyklika „Rerum novarum” z 1891 r., zapoczątkowująca współczesną naukę społeczną Kościoła. Księża byli zachęceni do nadawania właściwego kierunku pracy moral-

Franciszka Morawskiego wydaje się bliższa wyobrażeniom o życiu współczesnego menedżera w korporacji niż katolickiego kapłana. Jednym z najbardziej angażujących go zadań było kierowanie Bankiem Związku Spółek Zarobkowych. Bank ten, założony w 1885 r. przez innego wielkiego księdza organicznika, Augustyna Szamarzewskiego, będący początkowo skromną inicjatywą o kapitale 40 tys. marek, pod kierownictwem ks. Wawrzyniaka osiągnął w 1910 r. obrót ogólny 637 682 662 marki. W okresie międzywojennym był to drugi najsilniejszy prywatny bank w Polsce.

Mylna byłaby jednak ocena, że ks. Wawrzyniak zajął się przede wszystkim mnożeniem kapitału. Cała działalność zarówno banku, jak i Związku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych, którym ks. Wawrzyniak kierował, nastawiona była na stworzenie Polakom takich warunków ekonomicznych, by mogli oprzeć się germanizacji. Związek koordynował ruch spółdzielczy w zabrze pruskim. Spółdzielnie, które zrzęszał, zapewniały Polakom kredyt na rozwój średniej przedsiębiorczości, pomagały w obrocie ziemią w warunkach agresywnej polityki państwa niemieckiego, dążącego do wykupu ziemi z rąk polskich

zarówno dla duchowieństwa, jak i dla społeczeństwa: „(...) z upragnieniem oczekujemy czasów, gdy nasze współpracownictwo stanie się zbyteczne, gdy nam świeccy

właścicieli, zrzeszały rolników, dając im lepszą pozycję w kontaktach z pośrednikami handlowymi.

Ks. Wawrzyniak kierował związkiem od 1891 do 1909 r. Liczba spółek należących do związku wzrosła niemal trzykrotnie, liczba członków – ponad czterokrotnie, obrót kapitałów – dwunastokrotnie. Osobiste zasługi ks. Wawrzyniaka na tym polu są nie do przecenienia. Za najważniejsze osiągnięcie uznaje się doprowadzenie do jednoci organizacyjnej i centralizacji związku przez przeformowanie zmian w statucie. W czasie jego niezliczonych podróży kształtowała się wielkopolska spółdzielczość. Sam założył przynajmniej 58 spółek z 247, które należały do związku.

PEŁNE RĘCE

Ks. Wawrzyniak wbrew pozorom – był bowiem mężczyzną potężnej postury – nie był okazem zdrowia. Wiedział, jakie ryzyko niesie jego nadmiernie intensywna praca. Nie śmierci się jednak obawiał, tylko zmarnowanego życia. Tak pisał do swojego lekarza: „Ta kwestia – czy pracować wolniej a dłużej, czy też z całym wysileniem, choćby krótko, zdecydować się nie da – któż wie, jak długo pożyję, a żyć krótko i nic nie robić – strach, gdyby przyszło stanąć z pustymi rękami”.

Za przykład, jak radził sobie z tym strachem, może posłużyć jego praca w wielkopolskim Śremie. Jako 23-latek Wawrzyniak w 1872 r. został tam wikarym. Niedługo później obrano go prezesem Towarzystwa Przemysłowego, skupiającego się na edukacji miejscowych rzemieślników. Powołał tam szkołę wieczorową dla rzemieślników, a dla kobiet szkołę gospodarstwa kobiecego. Poza tym stworzył Stowarzyszenie Czeładzi Katolickiej i bibliotekę Towarzystwa Oświaty Ludowej. Przejął też po ks. Florianie Stablewskim (późniejszym prymasie Polski) śremski Bank Ludowy, który wspaniale rozwinął. Prowadził także Kółko Rolnicze, a nawet Towarzystwo Śpiewu Kościelnego. Rok przed opuszczeniem Śremu, w 1897 r., powiedział: „Prawie wszyscy Polacy tu mieszkający ujęci są w towarzystwa”.

Sposób działania w śremskich warunkach

przeniósł na ziemię całego zaboru pruskiego, później do Berlina, a z czasem i do Ameryki, gdzie pracował z Polonią. Chodziło o zorganizowanie i mobilizację lokalnych społeczności do aktywności gospodarczej lub oświatowej. Nie zawsze zresztą się udawało. Do najmniej udanych można zaliczyć jego przygodę z parlamentaryzmem.

Związek Spółek Zarobkowych i Gospodarczych, kierowany przez ks. Wawrzyniaka, koordynował ruch spółdzielczy w zaborze pruskim.

fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

Uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku czci ks. Piotra Wawrzyniaka na kościele św. Marcina w Poznaniu

Nie odnalazł się w roli posła w pruskim sejmie – nie wygłosił żadnej mowy, w skuteczność polskich protestów w sejmie nie wierzył. Czas spędzony w Berlinie wołał wykorzystać na duszpasterstwo polskich emigrantów. Jak utrzymywali tamtejsi Polacy, ks. Wawrzyniak więcej wygłosił tam kazań i wysłuchał spowiedzi niż wszyscy inni księża posłowie razem wzięci.

JĄDRO I ŁUPINA

Ks. Piotr Wawrzyniak nie zaniedbał obowiązków kapłańskich, choć świeckie zadania odrywały go często od codziennej pracy w parafii. Poza mieszkaniem na plebanii w Śremie, a od 1898 r. w Mogilnie, gdzie został proboszczem, miał także mieszkanie w Poznaniu. Wiele czasu spędzał w podróży, podczas kontroli lokalnych spółdzielni. Sposób łączenia tych ak-

tywności dziś pewnie budziłby wiele zastrzeżeń – nieraz ks. Wawrzyniak odprawiał w parafii najwyższą niedzielą sumę. Nie opuszczał nigdy parafii w Wielkim Poście – godzinami wtedy tkwił w konfesjonale. Na polu duszpasterskim także osiągnął wielkie sukcesy organizacyjne. Jako dyrektor wydawnictwa Księgarnia św. Wojciecha

zapewnił mu dynamiczny rozwój i nadał wyraźny profil społeczny. W 1910 r. dał początek zakopiańskiej „Księżówce”, jako miejscu formacji i odpoczynku księży polskich z trzech zaborów.

„Nie żądajcie ode mnie (...), abym wyliczał i opisywał wszystkie jego dzieła. Aniby potrafił to uczynić, ani też byłby stąd pożytek dla sprawy. Zresztą imię i nazwa czynu to łupina, a ja wam chcę podać jądro” – mówił ks. Józef Kłos w czasie uroczystości żałobnych po śmierci ks. Wawrzyniaka w 1910 r. Rzeczywiście, nie sposób wymienić wszystkich jego przedsięwzięć.

Sam Wawrzyniak znacznie więcej zostawił pism o organizacji zarządu spółdzielni niż o sobie samym. Z tych niewielu zapisków, które zostawił, widać jednak, że całą swoją działalność oparł na życiu wewnętrznym, od którego jakości uzależniał powodzenie wszystkich innych aktywności. „Król czynu”, jak go nazywano, jeden z największych polskich bankowców, był francuskojęzycznym tercjarzem. Potrafił przerywać rozmowę, gdy nadchodziła pora modlitwy. Oddany był różańcowi i nabożeństwu do Serca Jezusowego. „Człowiek (...) jeżeli chce drugim się przysłużyć – pisał – wprzód żyć swój winien uznać. (...) Gdy zasady oprą się na żywocie czystym i niepokalanym, niechaj idzie z Bogiem naprzód, bo nie na próżno działanie rozpocznie”.

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej jest pod opieką zakonu dominikanów. Nie jest to jedyne miejsce, które warto zobaczyć w położonym nad Sanem mieście o tysiącletniej historii.

fot. xhz

Barbara Stefańska

Bolesna Matka z Jarosławia

Malownicza miejscowość leży około 30 km na północny zachód od Przemyśla. Przyjmuje się, że tysiąc lat temu istniał tu warowny gród wzniesiony przez ruskiego księcia Jarosława Mądrego. Pierwsze pisemne wzmianki o Jarosławiu pochodzą z kroniki ruskiej z 1152 r. W XIV w. miejscowość uzyskała prawa miejskie, a książę Władysław Opolczyk przeniósł ją na pobliskie wzgórze.

Spacerując po uroczych zakątkach dzisiaj niespełna czterdziestotysięcznego miasta, można dostrzec ślady dawnej świętości. Położony na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych Jarosław miał w minionych wiekach istotne znaczenie gospodarcze. W XVI i XVII w. był znany dzięki jarmarkom, uważanym za jedno z największych w ówczesnej Europie. Do dziś turystów zachwyca tamtejszy ry-

nek z zabytkowym ratuszem. W zachodniej części miasta wznosi się ufortyfikowane barokowe sanktuarium Matki Bożej Bolesnej.

OD KAPLICY DO BAZYLIKI

Historia sanktuarium sięga XIV w., kiedy to pasterze szukający trzody w pobliskim lesie zobaczyli na dzikiej gruszy figurkę Matki Bożej trzymającej na kolanach martwe ciało Jezusa. Wedle podań po przeniesieniu do kościoła parafialnego figura sama powróciła na miejsce, w którym została znaleziona. Obok wytrysnęło źródło. Powstała tam drewniana kaplica, do której przybywali pątnicy; wśród nich królowa Jadwiga modląca się o zwycięstwo w bitwie pod Stubnem. W pierwszej połowie XV w. zbudowano gotycki kościół, który lepiej mógł służyć pielgrzym-

mom. Wydana w 1611 r. książka zawierała opisy łask otrzymanych za wstawiennictwem Matki Bożej.

W pierwszej połowie XVII w. opiekę duchową nad sanktuarium od diecezjalnego duchowieństwa przejął zakon jezuitów. Stało się to za sprawą ówczesnej właścicielki Jarosławia Anny Ostrogskiej. Wysokie mury, okalające świątynię wraz z zabudowaniami, świadczą o potrzebie obrony świątyni przed najeżdżającymi te ziemie oddziałami kozackimi, tatarskimi, tureckimi i szwedzkimi. Kościół zaczęto rozbudowywać z końca XVII w., a po pożarze z początku XVIII w. wykonano nowy wystrój świątyni. Było to możliwe dzięki darom rodzin szlacheckich, hojnie wspierających to miejsce. Do Matki Bożej pielgrzymowali m.in. król Jan Sobieski wraz z małżonką Marią. Wiele moźnych rodów uczestniczyło wraz z tysiącami wier-nych w wielkim wydarzeniu – koronacji

**Przed Jarosławską
Panią modlili się
królowa Jadwiga oraz
król Jan III Sobieski.**

figury Matki Bożej koronami papieskimi w 1755 r.

Jezuici, którzy rozslawili Jarosławską Panią, opuścili sanktuarium po kasacie ich zakonu. Wtedy pieczę nad miejscem objęli dominikanie. Działo się to w trudnym czasie początku rozbiorów i reform józefińskich w zaborze austriackim. Klasztor przetrwał dwie wojny światowe, choć przez pewien czas był przekształcony m.in. na magazyn maki. W 1966 r. papież Paweł VI nadał kościołowi Matki Bożej Bolesnej w Jarosławiu tytuł bazyliki mniejszej. Funkcjonowało tutaj również Małe Seminarium Dominikańskie.

CUDOWNA PIETA

Rzeźba Matki Bożej z martwym ciałem Chrystusa wykonana z drewna lipowego, uznana przez biskupa przemyskiego za cudowną już w XVII w., znajduje się w niszy ołtarzowej, wyłożonej srebrnymi blachami. Figura była dwukrotnie rekononowana – raz korony skradziono, innym razem spadły. Druga rekononacja odbyła się w 2013 r. na rynku w Jarosławiu. Rzeźba odsłaniana jest na rozpoczęcie nabożeństw przy dźwiękach dzwonek i pieśni „Gwiazdo śliczna, wspaniała, Jarosławska Maryjo”.

W przejściu tuż za ołtarzem można obejrzeć liczne wota oraz przeczytać na tabliczkach wiele świadectw otrzymanych łask, w tym uzdrowień za przyczyną Matki Bożej Bolesnej. Sanktuarium nie przyciąga rzesz pielgrzymów, ale – jak mówi o. Dominik Zelek OP – „wielki jest kult Matki Bożej w sercach ludzi”, część pielgrzymów przybywa tu z daleka. Miejsce to zwane jest wzgórzem pobożności, a miejscowi mówią też, że udają się „do Panny Maryi”. Zamieszkujący klasztor dominikanie mają pod swoją opieką także kilkutysięczną parafię.

Nawa główna świątyni, pięcioprzęsłowa, wznosi się na wysokość 20 m. Wnętrze bazyliki jest bogato zdobione malowidłami prezentującymi sceny z Pisma Świętego. – Tu mamy całe streszczenie Biblii – mówi o. Dominik. Niegdyś ludzie nie potrafili czytać i dzięki malowidłom mogli sobie przypominać

historię objawienia, Stary i Nowy Testament. Obecnie boczne ściany prezbiterium są w remoncie.

W przedniej części kościoła po stronie wschodniej znajduje się Kaplica Relikwii Świętych. Umieszczono tam... prawie dwieście relikwii różnych osób, świętych

i męczenników z III–XVII w., w większości sprowadzonych prawdopodobnie z Rzymu. Są tam m.in. kości i części garderoby. Z polskich świętych i błogosławionych w ołtarzu znajdu-

ją się relikwie bł. Wincentego Kadłubka oraz św. Stanisława Kostki, a także części szaty św. Wojciecha Biskupa. W 2011 r. umieszczono w kaplicy relikwie krwi św. Jana Pawła II. Z kolei w oszklonej trumnie spoczywają szczątki rycerza – św. Teofila.

Na uwagę zasługują także liczne zabytkowe kaplice rozmieszczone w bocznych nawach kościoła, wśród nich kaplica św. Dominika, a także dwukondygnacyjny chór z organami, miejscem na orkiestrę oraz śpiewaków.

Pielgrzymi odwiedzający to miejsce zaglądają także do znajdującego się na te-

Wnętrze bazyliki jest bogato zdobione malowidłami będącymi swoistym streszczeniem Biblii.

Figura Matki Bożej Bolesnej

fol. xhz

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Jarosławiu

Klasztor oo. dominikanów
ul. Dominikańska 25
37-500 Jarosław
tel. 16 624 55 25

Dni odpustowe: Matki Bożej Bolesnej 15 września oraz Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 15 sierpnia

www.jaroslaw.dominikanie.pl

W okolicy warto zobaczyć m.in.: rynek w Jarosławiu, kolegiata Bożego Ciała

renie sanktuarium cudownego źródła, skąd zabierają wodę, tak jak z Lourdes.

Na jednym z budynków na terenie sanktuarium umieszczono tablicę bł. Michała Czartoryskiego, dominikanina urodzonego pod Jarosławiem. Zginął w czasie powstania warszawskiego, pełniąc służbę w szpitalu polowym. W 2005 r. uchwałą rady miasta bł. Michał Czartoryski został ustanowiony patronem Jarosławia.

SPACEREM PO MIEŚCIE

Oprócz sanktuarium Matki Bożej Bolesnej warto odwiedzić imponującą kolegiatę Bożego Ciała. W świątyni w stylu renesansowym szczególnie cenią otaczany jest pochodzący z XVI w. wizerunek Matki Bożej Śnieżnej, której pierwowzorem jest cudowny wizerunek Salus Populi Romani z bazyliki Matki Bożej Większej w Rzymie. Od 2007 r., na podstawie dekretu abp. Józefa Michalika, metropolity przemyskiego, obraz obdarzony jest tytułem Najświętszej Maryi Panny Królowej Rodzin.

Kolegiata leży nieopodal opactwa sióstr benedyktynek, greckokatolickiej parafii Przemienienia Pańskiego, a także jarosławskiego rynku. Po obejrzeniu ratusza i zabytkowych kamienic – Orsetich i Attavantic – można również przejść się trasą podziemną pod kamienicami na rynku. Spacerując po Jarosławiu, łatwo jest także dostrzec ślady kultury żydowskiej.

Melomani z pewnością kojarzą Jarosław z festiwalami muzyki dawnej „Pieśń naszych korzeni”, gromadzącymi artystów z różnych krajów. W tym roku to prestiżowe wydarzenie jest zaplanowane na 22–28 sierpnia. Koncerty w ramach festiwalu odbędą się w różnych kościołach Jarosławia, m.in. w kolegiacie Bożego Ciała oraz sanktuarium Matki Bożej Bolesnej.

PIERWSZY

Czasem można usłyszeć opowieści o czymś sprytnym: jak ktoś bystrą odpowiedzią zamknął komuś usta, jak łatwo pozyskał majątek czy udowodnił drugiemu, że jest od niego lepszy. Często bijemy brawo bohaterom takich opowiadań, trochę pewnie marząc, żeby samemu kiedyś stać się takim przebojowym. Umyka nam właściwe znaczenie opowiadanych historii, pojawiające się w nich nieprawości – potraktowanie bliźniego obcesowo, okradzenie kogoś czy poniżenie. Kiedy natomiast nazwiemy rzecz po imieniu, często słyszymy: „Proszę, jaki sprawiedliwy się znalazł!”.

„Odstąpcie ode mnie wszyscy sprawcy nieprawości” – mówi Jezus. On nie boi się zostać sam, nawet jeśli go opuszczą wszyscy, którzy za nim chodzili. To do nich jest przecież skierowana ta przypowieść. „Jedliśmy z Tobą i piliśmy. Na ulicach naszych miast nauczałeś”. To mowa o tych, którzy szli za Jezusem w Jego drodze do Jerozolimy. To o nas, na których ulicach stoją kościoły, gdzie On naucza i gdzie zasiadamy z Nim do stołu ofiary eucharystycznej. Lepiej usłyszeć od ludzi kpinę z naszego pragnienia bycia sprawiedliwym niż od Jezusa wyrzut, że byliśmy sprawcami nieprawości. Prędzej czy później i tak będziemy ostatni w oczach ludzi tego świata, którzy będą pierwsi.

Zbawienie jest dla każdego. Jezus często mówi, że to nie jest łatwe, ale możliwe. To jak wejście przez ciasną bramę, a nie szeroką. Jak przypilnowanie i zabezpieczenie lamp, żeby nie zgasły. Jak inwestowanie pieniędzy ofiarowanych przez władcę. Pan Bóg jest dobrym pedagogiem – stawia wysokie wymagania, ale na miarę naszych możliwości. Tam, gdzie są wysokie wymagania, tam i możliwości stają się coraz większe. Coraz większa szansa, że nie pójdziemy z prądem, z innymi ludźmi w stronę łatwej ścieżki, że będziemy wiedzieli, co trzeba zrobić, żeby lampy nie zgasły, itd. Sprawa zbawienia to kwestia nauczania się pewnych rzeczy, wyrobienia w sobie cnót.

Trzeba tylko zacząć już dziś. O zbawienie nie można zacząć troszczyć się w ostatniej chwili, kiedy pozafatwimy wszystkie inne sprawy. Nie nauczmy się sprawiedliwości na łożu śmierci. Warto zobaczyć to przez analogię do starzenia się. Im człowiek starszy, tym ciężiej jest mu nauczyć się czegoś nowego. W pewnym wieku, przy obłożeniu chorobami, jeszcze zaczynają wychodzić z człowieka jego wady. Nie pozwólmy sobie zestarzeć się w naszych wadach. Może uda nam się wtedy dostać do nieba, ale droga do niego będzie bardzo długa. Tak jak długa (może nawet niemożliwa do pokonania) jest droga do nauczania starszaka zupełnie nowej umiejętności.

Zbawienie często jest porównywane do uczty. To oczywiście obraz, który nie oznacza, że całą wieczność będziemy siedzieli przy stole. Uczta to miejsce, gdzie można się nasycić. Zaspokoić nasze głody, które nękają nas za życia, np. głód bycia akceptowanym przez innych albo głód bogactwa. Miejsce, gdzie nie trzeba już za niczym się uganiać, bo wszystko będzie nam dane.

ks. Jakub Sędek

Autor jest wikariuszem parafii św. Kazimierza Królewicza w Kobylce

XXI NIEDZIELA ZWYKŁA

21 sierpnia 2022

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

66, 18-21

Tak mówi Pan: „Ja znam ich czyny i zamysły. Przybędę, by zebrać wszystkie narody i języki; przyjdą i ujrzą moją chwałę. Ustanowię u nich znak i wysłę niektórych ocalałych z nich do narodów Tarsisz, Put, Lud, Meszek i Rosz, Tubal i Jawan, do wysp dalekich, które nie słyszały o mojej sławie ani nie widziały mojej chwały. Oni rozgłoszą chwałę moją wśród narodów.

Z wszelkich narodów przyprowadzą jako dar dla Pana wszystkich waszych braci – na koniach, na wozach, w lektykach, na mułach i na dromaderach – na moją świętą górę w Jeruzalem – mówi Pan – podobnie jak Izraelici przynoszą ofiarę pokarmową w czystych naczyniach do świątyni Pana. Z nich także wezmę sobie niektórych jako kapłanów i lewitów” – mówi Pan.

Psalm responsoryjny

117, 1b-2

Refren: Całemu światu głoscie Ewangelię.

Chwalcie Pana, wszystkie narody,
wysławiajcie Go, wszystkie ludy,
bo potężna nad nami Jego łaska,
a wierność Pana trwa na wieki.

Czytanie z Listu do Hebrajczyków

12, 5-7. 11-13

Bracia: Zapomnieliście o napomnieniu, z jakim Bóg się zwraca do was jako do synów: „Synu mój, nie lekceważ karcenia Pana, nie upadaj na duchu, gdy On cię doświadcza. Bo kogo miłuje Pan, tego karci, chłoscze zaś każdego, którego za syna przyjmuje”. Trwajcie w karności! Bóg obchodzi się z wami jak z dziećmi. Jakiż to bowiem syn, którego by ojciec nie karcił?

Wszelkie karcenie na razie nie wydaje się radosne, ale smutne, potem jednak przynosi tym, którzy go doświadczyli, błogi plon sprawiedliwości. Dlatego wyprostujcie opadłe ręce i osłabłe kolana! Proste ślady czynicie nogami, aby kto chromy, nie zbłądził, ale był raczej uzdrowiony.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Ja jestem drogą i prawdą, i życiem.

Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej
jak tylko przeze Mnie.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza 13, 22-30

Jezus przemierzał miasta i wsie, nauczając i odbywając swą podróż do Jerozolimy. Raz ktoś Go zapytał: „Panie, czy tylko nieliczni będą zbawieni?”. On rzekł do nich: „Usiłujcie wejść przez ciasne drzwi; gdyż wielu, powiadam wam, będzie chciało wejść, a nie zdołają.

Skoro Pan domu wstanie i drzwi zamknie, wówczas, stojąc na dworze, zaczniecie kołatać do drzwi i wołać: «Panie, otwórz nam!», lecz On wam odpowie: «Nie wiem, skąd jesteście». Wtedy zaczniecie mówić: «Przecież jadaliśmy i piliśmy z Tobą, i na ulicach naszych nauczaleś». Lecz On rzecze: «Powiadam wam, nie wiem, skąd jesteście. Odstąpcie ode Mnie wszyscy, którzy dopuszczacie się niesprawiedliwości!» Tam będzie płacz i zgrzytanie zębów, gdy ujrzycie Abrahama, Izaaka i Jakuba, i wszystkich proroków w królestwie Bożym, a siebie samych precz wyrzuconych.

Przyjdą ze wschodu i zachodu, z północy i południa i siądą za stołem w królestwie Bożym. Tak oto są ostatni, którzy będą pierwszymi, i są pierwsi, którzy będą ostatnimi”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 22 sierpnia

Wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Królowej

Czytania mszalne: 2 Tes 1, 1-5. 11b-12; Ps 96, 1-5; Mt 23, 13-22

Wtorek, 23 sierpnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Róży z Limy, dziewczyny, albo wspomnienie bł. Władysława Findysza, prezbitera i męczennika

Czytania mszalne: 2 Tes 2, 1-3a. 14-17; Ps 96, 10-13; Mt 23, 23-26

Środa, 24 sierpnia

Święto św. Bartłomieja Apostoła

Czytania mszalne: Ap 21, 9b-14; Ps 145, 10-13. 17-18; J 1, 45-51

Czwartek, 25 sierpnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Ludwika, albo wspomnienie św. Józefa Kalasantego, prezbitera

Czytania mszalne: 1 Kor 1, 1-9; Ps 145, 2-7; Mt 24, 42-51

Piątek, 26 sierpnia

Uroczystość Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej

Czytania mszalne: Prz 8, 22-35 albo Iz 2, 2-5; Ps 48, 2-3b. 9-11. 13-14c. 15a; Ga 4, 4-7; J 2, 1-11

Sobota, 27 sierpnia

Wspomnienie św. Moniki

Czytania mszalne: 1 Kor 1, 26-31; Ps 33, 12-13. 18-21; Mt 25, 14-30

Źródło: PAP/EPN/Vatican Media i Handout

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

NAJLEPSZE DOPIERO PRZED NAMI

Starość to czas sprzyjający wzruszającemu i radosnemu świadectwu owego oczekiwania. Staruszek i staruszka trwają w oczekiwaniu, w oczekiwaniu na spotkanie. W starości uczynki wiary, które zbliżają nas i innych do królestwa Bożego, są już ponad siły energii, słów i porywów młodości i dojrzałości. Ale właśnie w ten sposób czynią jeszcze bardziej wyrazistą obietnicę prawdziwego przeznaczenia życia. A jakie jest prawdziwe przeznaczenie życia? Miejsce przy stole z Bogiem, w Bożym świecie. Ciekawe byłoby, jeśli w Kościołach lokalnych pojawiły się jakieś konkretne odniesienia mające na celu ożywienie tej szczególnej posługi – jest to posługa, posługa oczekiwania na Pana, zachęcająca do korzystania z indywidualnych charyzmatów i cech wspólnotowych osoby starszej. Starość pochłonięta przygnębieniem z powodu niewykorzystanych szans przynosi rozczarowanie dla siebie i dla wszystkich. Natomiast starość przeżywana z łagodnością, przeżywana z poszanowaniem dla życia realnego, definitywnie rozwiązuje nieporozumienia związane z władzą, zmuszoną, by wystarczała sama sobie i swojemu sukcesowi. Rozwiązuje także dwuznaczność Kościoła, który dostosowuje się do kondycji światowości, myśląc w ten sposób o definitywnym zarządzaniu doskonałością i spełnieniem. Gdy uwolnimy się od tego poczucia wyższości, okres starzenia się, który daje nam Bóg, już sam w sobie jest jednym z tych „większych” dzieł, o których mówi Jezus. To prawda, jest to dzieło, którego Jezusowi nie było dane wypełnić. Jego śmierć, zmartwychwstanie i wniebowstąpienie uczyniły je możliwym dla nas! Pamiętajmy, że „czas przewyższa przestrzeń”. Jest to prawo wprowadzenia. Nasze życie nie ma się zamykać w sobie, w wymaginowanej ziemskiej doskonałości: jego przeznaczeniem jest wyjście poza nią, poprzez przejście śmierci, bo śmierć jest przejściem. Istotnie, nasze trwałe miejsce, nasz punkt dojścia nie jest tutaj, lecz jest u boku Pana, tam gdzie On mieszka na zawsze. [...]

Drodzy bracia i siostry, starość przeżywana w oczekiwaniu na Pana może stać się spełnioną „apologią” wiary, która uzasadnia wszystkim naszą nadzieję (por. 1 P 3, 15). Starość bowiem czyni obietnicę Jezusa przejrzystą, kierując się ku Świętemu Miastu, o którym mówi księga Apokalipsy (rozdziały 21-22). Starość jest tym etapem życia, który najlepiej nadaje się do głoszenia radosnej nowiny, że życie jest wprowadzaniem do ostatecznego spełnienia. Starcy są obietnicą, świadectwem obietnicy. A najlepsze dopiero przed nami. A najlepsze dopiero przed nami – to jak przesłanie wierzących starca i staruszki: najlepsze dopiero przed nami! Oby Bóg dał nam wszystkim starość do tego zdolną!

Podczas audiencji generalnej 10 sierpnia

DO POLAKÓW

Serdecznie pozdrawiam pielgrzymów polskich. Życzę wam, aby okres wakacji był dla was czasem odpoczynku, ale również okazją do ożywienia więzi z Bogiem i z ludźmi. Nie zaniedbujcie codziennej modlitwy, uczestnictwa w niedzielnej Eucharystii i dzielenia czasu z innymi. Kontemplujcie piękno stworzenia, wielbiąc miłość Stwórcy. Niech wam towarzyszy Jego błogosławieństwo.

Podczas audiencji generalnej 10 sierpnia

ks. Przemysław Artemiuk

w którym żyjemy, rozumieć powinniśmy jako rewolucję w sensie ścisłym, tj. jako obrót koła, zarówno w obszarze moralności, jak i ontologii. Od drugiej połowy wieku XX, szczególnie zaś od lat 60., nasze hierarchie moralne uległy dosłownemu odwróceniu. W przeciagu kil-

nie chrześcijaństwo, wszystko upadnie wraz z nim, to absurd. Rządy chrześcijaństwa już teraz są zastępowane – nie przez nic – ani przez burzę, ale przez dobrze znane prymitywniejsze i bardziej nieokrzesane formy historyczne. Za upadłym chrześcijaństwem kroczą moralność

liczna i nie ma nic wspólnego z religią. „Panuje w naszych telewizorach, zamieszkuje ogół produkcji kinowych naszych czasów, rządzi w szkołach i na podwórkach, w rodzinach. Kiedy trzeba ją naprostować lub nadać jej odpowiedni kierunek, czynią to elity rządzące.

Koniec Kościoła, jaki znamy

fot. Barbara Stęfńska

Zachodnia cywilizacja została ukształtowana przez chrześcijaństwo. Na naszych oczach następuje koniec tego świata.

Na ten temat wypowiadają się filozofowie i publicyści. Wybitna francuska filozof Chantal Delsol w głośnym wykładzie „Koniec chrześcijańskiego świata” wieści, że nadchodzi zmierzch cywilizacji, która liczy sobie szesnaście stuleci. „Uważam, że moment,

ku lat w odniesieniu do zachowań jednostek oraz aktów społecznych zło nierzadko stawało się dobrem i odwrotnie, niegdyś odrzucane wzorce są teraz wychwalane, zaś niegdyśjsze ideały – kwestionowane”.

Zdaniem francuskiej filozof „chrześcijanie od dawna wierzyli, a wielu wciąż wierzy, że ich religię zastąpić mogą jedynie ateizm, nihilizm lub oba powyższe. Innymi słowami – formy negatywne, sięjące jedynie mrok i burzę. Jest to równoznaczne z opinią, że jest się niezastąpionym”. Tak jednak się nie dzieje. „Przekonanie lub rojenia, że gdy upad-

stoicka, pogaństwo i różne odmiany duchowości azjatyckiej”.

Chantal Delsol wskazuje na ważne przesunięcie, które

Istota wiary pozostaje niezachwiana. Wobec przemian cywilizacyjnych i kulturowych zmianie ulegnie sposób funkcjonowania Kościoła i jego struktury.

dokonało się wśród chrześcijan. Ich moralność jest postewange-

Władcy Europy reprezentują pod tym względem urzędniczy namiot spotkania. Krótko rzecz biorąc, powróciliśmy do sytuacji typowej dla pogaństwa: nasza moralność jest państwowa”.

W KIERUNKU STUDNI

Kluczowe pytanie, jakie stawia filozof, dotyczy przyszłości Kościoła. Co się z nim stanie, jeśli zostanie pozbawiony świata chrześcijańskiego? Jej zdaniem, najczęstszą postawą, zwłaszcza wśród duchownych, jest rezygnacja i wycofanie. Delsol ze smutkiem zauważa: „personel Kościoła, rozbrojony na wszelkie sposoby, nie tylko zaprzestał

roszczenia sobie pretensji do utraconej władzy i pokutuje za jej używanie oraz nadużywanie. Przywódcy Kościoła to dziś cisi i dyskretni apostołowie, tak dalecy od prozelitów, do których przyzwyczaiła nas tradycja. Nie ma już mowy o podboju, zastępuje go pokorne świadectwo, ku niemu kierujemy również tych, którzy skłonni byłiby do ewangelizowania w dawnym stylu, wchłoniętego przez propagandę uprawianą w złym stylu. Religii zakazano podboju, podobnie jak zakazano go państwom”.

Kim są wierzący w tak naznaczonym Kościele? „Sprowadzeni do statusu milczących świadków, dzisiejsi chrześcijanie skazani są na bycie żołnierzami w przegranej wojnie. Ich walki, szczególnie dotyczące kwestii społecznych – a te są najważniejsze, jako że dotyczą zasad i cnót – prowadzą donikąd, a przy tym nie mają szans, by przynieść owoce. Nie jestem pewna, czy to słuszne działanie. Chrześcijanie niestrudzenie protestujący, by zapobiec wprowadzeniu bandyckich praw dotyczących aborcji czy wspomaganego rozrodu, mogą wygrać jedynie w przypadku, kiedy najpierw przeprowadzą rewolucję duchową. Nawróćmy ludzi na chrześcijaństwo, na integralną godność każdego poczętego dziecka, a wtedy będziemy mogli zakazać aborcji. Próby uczynienia tego w kierunku odwrotnym będą jak usiłowanie narzucenia wyznania ludom niekatolickim: terrorystycznym absurdem. Wiara i przestrzeganie zasad poprzedzają ustanowienie praw”.

Warto podkreślić, że – zdaniem Delsol – nowoczesność „nie jest przeciwko chrześcijaństwu jako takiemu”, lecz rozumianemu jako cywilizacja; „sprzeciwia się władzy religii, nie jej samej”. „Chrześcijaństwo wciąż pozostaje na swój sposób duchem opiekuńczym naszego świata” – dodaje.

Francuska filozof w ostatnich słowach wykładu zaznacza, że zadanie chrześcijan nie polega na tworzeniu społeczeństw, w których „Ewangelia rządzi państwami”. Chrześcijanie powinni raczej „iść powolut-

ku w kierunku studni” (A. de Saint-Exupéry).

ROZPAD STRUKTUR

Publicysta Tomasz P. Terlikowski zauważa z kolei, że przyszły dla Kościoła czas bardzo trudny. Jego zdaniem zmiany wynikają nie tylko z nieskutecznego głoszenia Ewangelii, hipokryzji chrześcijan czy skandali seksualnych. Chodzi raczej o coś zdecydowanie głębszego. Terlikowski ma na myśli rewizję myślenia i odczuwania, rewolucję filozoficzną i ideową dokonującą się we współczesnym świecie. Publicysta przywołuje tutaj określenie Marcina Kędzierskiego, który całe zjawisko określa mianem „rozpadu katolickiego imaginarium”.

Zdaniem Terlikowskiego „na naszych oczach umiera i rozspina się to, co znaliśmy jako katolicyzm ukształtowany przez ostatnie pięćset lat. Ta śmierć struktur, które znamy, nie oznacza końca Kościoła w ogóle, gdzieś na horyzoncie widać już bowiem zarys nowego rozumienia, postrzegania i ukształtowania chrześcijaństwa i katolicyzmu. Zuchwałością byłoby już teraz opisywanie, jakie ono będzie, jakie formy przyjmie papieżstwo, jaki model życia kapłańskiego stanie się dominujący i wreszcie, jak będą wyglądać struktury. Jedno jest pewne: już teraz widzimy, jak to, w czym wielu z nas się ukształtowało, przechodzi do historii”.

Katolicyzm zmienia się na naszych oczach. Nie oznacza to w żadnym razie końca Kościoła. Teologowie, filozofowie czy publicyści analizujący zmiany są w tym względnie zgodni. Istota wiary pozostaje niezachwiana. Natomiast wobec przemian cywilizacyjnych i kulturowych zmienne ulegnie sposób funkcjonowania Kościoła i jego struktury.

Rozpada się katolickie imaginarium, do którego przez wieki Kościół był przyzwyczajony. Ewangelia przestaje rządzić państwami. Chrześcijanie zaś zostają zaproszeni do tego, by iść w kierunku źródła, czyli pogłębiać wiarę.

Izabela Pakulska

Na czym smażyć?

Smażenie nie jest zdrowe. Właściwe pytanie powinno brzmieć: na czym smażyć, żeby jak najmniej zaszkodzić?

Do smażenia nie nadają się tłuszcze zawierające dużo wielonienasyconych kwasów tłuszczowych omega-3 i omega-6. Są bardzo zdrowe tylko wtedy, kiedy są spożywane na zimno, podgrzane szkoda! Wytwarzają szkodliwe substancje. Poza wymienione przed tygodniem olejami trzeba tu wspomnieć o oleju słonecznikowym, który także zawiera dużo wielonienasyconych kwasów tłuszczowych. Powinien być spożywany tylko na zimno, nie nadaje się do smażenia!

Do smażenia wybierać trzeba tłuszcze, które zawierają dużo jednonienasyconych kwasów tłuszczowych, a kwasów omega-3 i omega-6 mają jak najmniej. Należą do nich oliwa z oliwek, olej rzepakowy czy olej z awokado.

Królową tłuszczu jest bez wątpienia właśnie oliwa z oliwek; jest podstawą diety śródziemnomorskiej, bardzo zdrowej. Najcenniejsza jest oliwa z oliwek extra virgin, czyli z pierwszego tłoczenia, nierafinowana. Zawiera polifenole, nasycone kwasy tłuszczowe i aż 72 proc. jednonienasyconych kwasów tłuszczowych omega-9; kwasy omega-3 i omega-6 występują w ilości ok. 10 proc. Oliwa z oliwek jest bardzo zdrowa na zimno, ale może być też używana do smażenia. Mimo obecności wielonienasyconych kwasów tłuszczowych jest odporna na utlenianie i dobrze znosi nawet długotrwałe smażenie. Powinna być w każdej kuchni.

Do smażenia należy wybierać oleje rafinowane, czyli oczyszczane. Nie zawierają one cennych substancji, takich jak przeciwutleniacze czy witaminy E i A, ale przynajmniej nie są szkodliwe.

Kolejną ważną cechą tłuszczu do smażenia powinna być

jak najmniejsza zawartość cholesterolu, po podgrzaniu zamienia się on w utleniony cholesterol, który jest bardzo szkodliwy. To on sprzyja powstawaniu miażdżycy. Niestety, smalec i masło klarowane, a także olej palmowy i kokosowy cholesterolu mają dużo. Te tłuszcze powinny być stosowane sporadycznie, są jednak mniej szkodliwe niż podgrzane kwasy wielonienasycone.

Kolejnym czynnikiem, na który często zwraca się uwagę, jest temperatura (punkt) dymienia. To temperatura, w której w czasie podgrzewania tłuszcz rozkłada się na glicerol i wolne kwasy tłuszczowe, glicerol jest przekształcany w akroleinę – wiadać wówczas niebieskie opary w czasie smażenia, to szkodliwy, rakotwórczy produkt. Najwyższy punkt dymienia ma smalec (230 stopni Celsjusza), potem masło klarowane (205), oliwa z oliwek (190–210), olej rzepakowy (180–190). Jednak przy domowym gotowaniu ten czynnik nie ma większego znaczenia, bo przy smażeniu w domu nie przekraczamy temperatury 160 stopni.

Ważne, żeby smażyć jak najkrócej. Dobrze jest kłaść potrawę na rozgrzany olej. Pannierka wchłania dużo tłuszczu, lepiej jej unikać. Usmażone potrawy dobrze kłaść na ręczniku papierowym, który wchłonie chociaż część tłuszczu. Nie wolno smażyć na starym tłuszczu! Trzeba zmieniać olej i myć patelnię, odgrzewany tłuszcz jest bardzo szkodliwy.

Autorka jest lekarzem

A niezły był z niego herbatnik...

dr hab. Tomasz Korpysz

Przypomniany w poprzednim odcinku *Współczesny słownik frazeologiczny* Piotra Flicińskiego w zamierzeniu autora zawiera takie konstrukcje, które rzeczywiście funkcjonują obecnie w polszczyźnie. Są wśród nich frazeologizmy zarówno mające długą, nawet kilkusetletnią historię,

jak i takie, które powstały w ciągu ostatnich kilkudziesięciu czy nawet kilkunastu lat. I choć nie zawsze zgadzam się z proponowanymi w tym leksykonie opisami znaczeń nowszych związków frazeologicznych, to chciałbym zaproponować Państwu lekturę wybranej grupy takich właśnie, stosunkowo nowych frazeologizmów, a raczej całych opisujących je haseł słownikowych. Zachowuję wszelkie odsyłacze, by można było zapoznać się z przyjętym we *Współczesnym słowniku frazeologicznym* sposobem opisu materiału.

– akcje czyjeś idą w górę ‘być bardziej cenionym, popularnym niż dotychczas; znacznie poprawiać swoją pozycję’: *Wielokrotnie próbował dobić do najlepszych, ale nie był dotychczas zauważany ze względu na brak błyskotliwości. W końcu szefowie zaczynają doceniać jego pracowitość i lojalność. Akcje Karola idą w górę i można się spodziewać, że wkrótce awansuje na kierownicze stanowisko.*

– a niezły był z niego herbatnik *żartobliwie* ‘wyrażając udawany żal po człowieku, w którego życiu dochodzi do radykalnej zmiany, np. wstępuje on w związek małżeński, obejmuje wysokie stanowisko itp., co nie pozwala na kontynuację dotychczasowego stylu życia, zwłaszcza w sferze towarzyskiej’ zob. niezły był z niego herbatnik.

– ani me, ani be (ani kukuryku) ‘nie odzywać się, nie zabierać głosu; zaniemówić’: *Siedzieliśmy przy jednym stoliku na zabawie sylwestrowej z sąsiadami spod trójki. Rozumiem, że kiedy spotykamy się w sklepie, to może wystarczy konwersacja w stylu „dzień dobry” i „dzień dobry”, ale na imprezie to chyba można się wysilić, choćby na jakiś żart. A oni cały wieczór ani me, ani be, ani kukuryku. Produkowałem się sam do dwunastej, ale potem mi się sprzykrzyło i przy najbliższej okazji przenieśliśmy się do stolika nowo zapoznanej pary z naszego osiedla. Wariant rozwinięty do postaci ani me, ani be, ani kukuryku autorstwa Lecha Wałęsy.*

– a świstak siedzi (i zawija w te sreberka) ‘bagatelizować wypowiedzi innych, nie dowierzać komuś’: *I tak ci nie uwierzę, że w przyszłym tygodniu zabierzesz się za sprzątanie garażu. A świstak siedzi i zawija w te sreberka.*

– będzie się działo ‘wiele się wydarzy; zdarzenie niezwykłe, niecodzienne’: *Już w środę kolejny konkurs na dużej skoczni. Oj, będzie się działo. Cała Polska będzie ścisła kciuki za Adama Małysza. Wariant = oj, będzie się działo. Frazeologizm spopularyzowany przez Jerzego Owsiaka.*

– bliskie spotkania (trzeciego stopnia) z czymś/z kimś ‘zetknąć się z czymś lub kimś osobiście, mieć z czymś lub z kimś bezpośredni kontakt’: *Koledzy zaciągnęli mnie na wieczór autorski podobno najlepszego polskiego współczesnego poety. Ponieważ z dala trzymałem się od form wierszowanych, nigdy nie uczestniczyłem wcześniej w takim wydarzeniu na polu artystycznym, na polu religijnym. Pierwszy raz przeżyłem bliskie spotkania trzeciego stopnia z rozentuzjazzowanym tłumem fanatycznych wyznawców rymowania. Po autorskiej recytacji dwóch pierwszych tekstów miałem gotową diagnozę sytuacji. To była literatura najwyższych lotów.*

Za tydzień – kolejna partia przykładów.

Nowy dodatek węglowy

Edyta Pisarczyk-Kulon

Jeszcze trwają prace nad ostatecznym kształ-

tem dodatku, który ma zrekomensować wysokie koszty ogrzewania w nadchodzącym sezonie. Z uwagi na poprawki Senatu konieczne są dalsze prace w Sejmie nad ustawą z 22 lipca 2022 r. o dodatku węglowym. Kwota dodatku to 3000 zł na jedno gospodarstwo domowe.

Dziś obowiązuje ustawa o dopłatach do zakupu węgla i paliw stałych. Można więc skorzystać z zakupu węgla po cenie gwarantowanej 996 zł. Jednak dopłata do zakupu węgla wyklucza wniosek o dodatek węglowy. Trzeba wybrać jedną z tych form wsparcia.

Niezależnie od dalszych losów ustawy o dodatku wę-

glowym główne jej założenia pozostaną bez zmian. Dodatek przysługuje jednorazowo, w kwocie 3000 zł na gospodarstwo domowe. Przysługuje na wniosek złożony w gminie miejsca zamieszkania wnioskodawcy. A termin jego złożenia to 30 listopada 2022 r. Jeżeli zostanie złożony po tym terminie, wnioskodawca – nawet jeżeli spełni warunki – nie otrzyma dodatku.

Dodatek węglowy wypłaca się w terminie do miesiąca od dnia złożenia wniosku o jego wypłatę. Wniosek o wypłatę dodatku węglowego składa się na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. W tej drugiej formie należy podpisać go kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo uwierzytelnić z wykorzystaniem profilu zaufanego.

Wniosek będzie analizowany, w szczególności w zakresie zgłoszenia lub wpisania głów-

nego źródła ogrzewania w centralnej ewidencji emisyjności budynków. Pozytywne rozpatrzenie wniosku nie wymaga decyzji, natomiast odmowa przyznania dodatku – już tak.

Wnioskodawca otrzyma z gminy informację o przyznaniu dodatku węglowego na adres poczty elektronicznej, dlatego warto podać go we wniosku. W przypadku gdy wnioskodawca nie wskazał adresu poczty elektronicznej we wniosku o wypłatę dodatku węglowego, przy składaniu wniosku powinien otrzymać informację o możliwości osobistego odebrania decyzji/informacji z gminy.

Jeśli wniosek o wypłatę dodatku węglowego dla gospodarstwa domowego wieloosobowego złożyła więcej niż jedna osoba, dodatek ten otrzyma wnioskodawca, który złożył wniosek jako pierwszy. Dodatek węglowy nie

przysługuje osobie w gospodarstwie domowym, na którego potrzeby zostało zakupione paliwo stałe, czyli np. węgiel, po cenie i od przedsiębiorcy, który sprzedaje po cenie preferencyjnej.

Zgodnie z treścią ustawy uchwalonej przez Sejm przez paliwa stałe rozumie się węgiel kamienny, brykiet lub pelet zawierające co najmniej 85 proc. węgla kamiennego. Dodatek węglowy przysługuje osobie w gospodarstwie domowym, w przypadku gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane paliwami stałymi, wpisane lub zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków. Na ostateczną wersję ustawy trzeba jeszcze zaczekać do zakończenia prac Sejmu i podpisu Prezydenta.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/EPMAuri Raitainen

Puchar Królewskich

Po raz piąty w historii piłkarze Realu Madryt sięgnęli po Superpuchar UEFA, pokonując w Helsinkach drużynę Eintracht Frankfurt (2:0). Bramki dla „Królewskich” strzelili David Alaba i Karim Benzema. Od sezonu 1999/2000 do walki o Superpuchar stały zespoły, które triumfowały w Lidze Mistrzów i Lidze Europy.

fot. PAP/EP/Sebastian Nogier

Wiek nie gra roli

Świetną formę podczas mitingu Diamentowej Ligi w Monako pokazała Shelly-Ann Fraser-Pryce. 35-letnia Jamajka mimo wieku regularnie osiąga sukcesy. W biegu na 100 m

osiągnęła najlepszy w tym roku wynik na świecie (10,62 s), a po raz szósty w sezonie pobięła w czasie krótszym niż 10,7 s. Jedyny Polak startujący w Monako, Damian Czykier, zajął siódmą lokatę w biegu przez płotki na 110 m.

Rzymskie mistrzostwa

Podczas pierwszego dnia finałów mistrzostw Europy w pływaniu Alberto Razetti wywalczył złoto na 400 m stylem zmiennym. Z kolei w sztafetach 4 ×

fot. PAP/EP/Claudio Lami

200 m stylem dowolnym mistrzowski tytuł zdobyli Węgrzy, a w rywalizacji kobiet – Holenderki. Polskę reprezentowali, choć bez sukcesów, m.in. Dawid Wiekiera, Karol Ostrowski czy Konrad Czerniak.

Islandzki koszmarny

Wyjątkowo gorzki smak dla Lecha Poznań miało ostatnie zwycięstwo z Vikingurem Reykjavik (4:1) i awans do kolejnej rundy eliminacji Ligi Konferencji. Mistrzowie Polski notorycznie tracili bramkowe okazje, a chaos narastający w zespole zaowocował golem przeciwnika w końcówce meczu i dogrywką. Kolejny mecz „Kolejorz” rozegra z luksemburskim zespołem Football 1991 Dudelange.

fot. PAP/Jakub Kaczmarczyk

LATO PIŁKARSKICH WSPOMNIENI

Mariusz Jankowski

Piękne rocznice i wyjątkowe wspomnienia za nami. 1982 rok. Polska zajmuje trzecie miejsce na piłkarskich mistrzostwach w Hiszpanii. 1992 rok. W tym samym kraju, w Barcelonie, biało-czerwoni sięgają po wicemistrzostwo olimpijskie. To dwa ostatnie wielkie sukcesy polskiej piłki nożnej. I oba pamiętam, chociaż ten pierwszy wyczyn, sprzed czterdziestu lat, tylko wyrzykowo. Mundial Espana '82 zostawił w pamięci trzy obrazy. Pierwszy to kupiona wtedy przez mamę książka o historii mistrzostw świata. To z niej uczyłem się nazwisk, dat, wyników. Była dla mnie jak encyklopedia. Dopiero z czasem się dowiedziałem, że zawierała sporo błędów. Na szczęście nie dotyczyły one spraw najistotniejszych. Do dziś ją mam, chociaż w stanie nieużywalnym. Obraz drugi dotyczy meczu z Peru. Wygranego aż 5 do 1. Wszystkich goli nie widziałem, bo... ważniejsza była zabawa z kolegami w czołg. Byliśmy oczywiście załogą znaną wszystkim z filmu „Cztery pancerni i pies”. Czworonoga na pokładzie nie było, a za czołg służyły nam korzenie rozłożystej lipy. Trzeci obraz związany jest z wygranym 3 do 0 spotkaniem z Belgią. Trzy gole Zbigniewa Bońka, które mocno przybliżyły nas do półfinału. I widziałem je wszystkie, bo wcześniej tak długo płakałem, że dla świętego spokoju pozwoliło mi oglądać mecz. Dziś wiem, że warto było wylać to morze łez.

Dużo więcej mam wspomnień sprzed trzydziestu lat. Lato było wtedy gorące nie tylko w Barcelonie. Pamiętam to doskonale, bo drugi raz w życiu siedłem wtedy z Gdańska w pieszkiej pielgrzymce do Częstochowy. Ta wyprawa była trudna właśnie z powodu upałów. Dla mojego rozwoju duchowego miała niezwykle znaczenie. To był ważny czas. I trudny czas. Dlaczego? Proszę sobie wyobrazić zakochanego w piłce nożnej nastolatka, który nie może oglądać wszystkich meczów świetnie grającej olimpijskiej reprezentacji Polski. Nie zawsze bowiem mieliśmy dostęp do telewizorów w miejscach, gdzie były noclegi, a poza tym czasami obowiązki pielgrzyma nie pozwalały na taką rozrywkę. Na szczęście dwa najważniejsze spotkania, półfinałowe z Australią oraz finał z Hiszpanią, udało się obejrzeć. Emocje niezapomniane. Na ich intensywność wpływał też fakt, że oglądaliśmy te mecze w towarzystwie ludzi poznanych zaledwie kilka godzin wcześniej. I muszę się Państwu przyznać, że piękny był to czas. Na pewno niezapomniany. Dziś, po trzech dekadach od tamtych chwil, niezmiennie czekam na kolejne wyjątkowe momenty. Oczywiście pytanie, czy w ogóle ich doczekam. Jeśli się uda – będzie wspaniale. Bo pięknych piłkarskich wzruszeń i wspomnień nigdy dość.

Autor jest dziennikarzem TVP

Pożegnania na kortach

Kanadyjskie korty nie były łaskawe dla czołowych tenisistek rankingu. Po trzygodzinnej batalii Iga Świątek ostatecznie uległa Brazylijce Beatriz Haddad Mai (4:6, 6:3, 5:7) w 3. rundzie turnieju WTA 1000. Z kolei Serena Williams w pierwszym meczu po ogłoszeniu decyzji o zakończeniu kariery przegrała z Belindą Bencic (2:6, 4:6). Amerykanka planuje wystąpić po raz ostatni podczas US Open w Nowym Jorku.

fot. PAP/EP/Eduardo Lima

0,0%

Barbara Wiśniowska

Miałam szczęście, że moi najbliżsi nie nadużywali alkoholu, a z czasem zupełnie przestali go używać. Podobały mi się nasze rodzinne i sąsiedzkie imprezy. Mieszkaliśmy w ostatnim domu na końcu miasteczka. Na skrzyżowaniu dróg gruntowych rozpalaliśmy wielkie ognisko, schodziło się do niego co najmniej pięć rodzin. Piekliśmy kiełbaski i śpiewaliśmy. Nieraz słyszałam, jak rodzice grają po nocach w Eurobiznes albo oglądają dobre filmy.

Kiedy mój mąż postanowił dać dzieciom dobry przykład abstynencji, nie wahałam się długo. Alkoholu nie pijemy, nie kupujemy i nie częstujemy nim. Jesteśmy miłośnikami gier planszowych, rodzinnego czytania książek, wycieczek, śpiewu i tańca. Przyjaźnimy się z niepijącymi. Bawi nas odmawianie.

Zdarza się, że podczas wielkich stresów i małych smuteczków chciałabym mieć coś, co

jak magiczną różdżką skasuje przykre emocje. Wiele osób próbuje skasować je alkoholem, lecz to nie jest rozwiązywanie problemów – to zamiatanie ich pod dywan i proszenie się o następne. W takich momentach lykam kapsułki z szafrem i przypominam sobie, że przyrzeczenie abstynencji to nie było wyświadczenie łaski Panu Bogu. To była Jego ogromna łaska dla mnie i dla mojej rodziny.

Nie tęsknię za alkoholem, nie nie tracę.

Podobno wino ma kilka zalet, bo zawiera fosfor, żelazo, cynk, miedź, selen, potas, wapń, magnez, sód, witaminy A, B, C, H i PP, przeciwutleniacze i kwas salicylowy. Ma działanie zasadotwórcze. Na szczęście w prawie każdym sklepie można kupić wino bezalkoholowe 0,0%. Zostało poddane dealkoholizacji, ale wciąż posiada wszystkie witaminy i mikroelementy.

fot. Barbara Wiśniowska

SANGRIA BEZALKOHOLOWA

Składniki: 2 l wina czerwonego bezalkoholowego lub 2 kg wiśni ■ 2 l soku pomarańczowego ■ kłaczki świeżego imbiru ok. 3 × 3 cm (lub więcej, według uznania) ■ świeże owoce do wyboru: pomarańcze, jabłka, melon, ananas, arbuz, truskawki

Sposób przygotowania: Imbir obieramy i ścieramy na tarce. Gotujemy go przez 7 minut razem z gęstym kompotem wiśniowym (woda ma tylko zakryć owoce). Jeśli wybraliśmy wino bezalkoholowe, wystarczy zaparzyć imbir w filiżance wrzątku, poczekać, aż ostygnie, i precedzić. Następnie kroimy na kawałki owoce, wrzucamy do dużego dzbanka. Zalewamy sokiem, wywarem imbirowym i winem lub kompotem (przecedzonym, bez pestek). Wstawiamy na 3 godziny do lodówki.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – niezłe ziółko
- 1 G – bazie wierzy
- 2 E – część obrazu
- 3 A – grecka strofa
- 3 G – szukana rzecz
- 6 A – biletowa w kinie
- 6 H – karta dań
- 8 C – trąba powietrzna
- 9 A – egipskie kłeski
- 9 G – rezydencja króla
- 10 E – dawny fotoaparat
- 11 A – orzech palmowy
- 11 G – motyl nocny

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – znak pisarski
- C 1 – hołduje modzie
- C 8 – biała zasypka
- D 3 – biblijny kodeks
- E 1 – marka pojazdu
- E 8 – typ wybrzeża
- F 4 – cesarz rzymski
- G 1 – ssak z brodą
- G 8 – święty byk
- H 3 – skupisko gwiazd
- I 1 – wielki wysiłek
- I 8 – ciężki metal
- K 1 – rozpoczęcie roku

Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 2 września na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (4005) – telenowela TVP; **05.05** Sprawa dla reportera; **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl (33) – reportaż; **06.50** Słowo na niedzielę; **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce (109); **09.05** Weterynarze z sercem; **09.40** Moonraker – film sensacyjny, Francja/Wielka Brytania/USA 1979, reż.: Lewis Gilbert; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Więcej niż solidarni – cykl reportaży; **13.15** BBC w Jedyne: Szpiezy wśród zwierząt II, cz. 4. Obszary podbiegunowe – cykl dokumentalny; **14.15** Z pamięci; **14.25** Przyrodnik na tropie; **14.50** Ojciec Mateusz (341) – serial kryminalny TVP; **15.45** Jan Serce – serial TVP; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.30** Wojenne dziewczyny (38) – serial TVP; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.00** Pogoda **20.10** Mistrzostwa Europejskie 2022 – Monachium – lekkoatletyka, dzień 7 **21.45** Przetrawanie – film fabularny, USA 2011, reż.: Joe Carnahan, wyk.: Frank Grillo, Dermot Mulroney, Liam Neeson **23.50** Creed: Narodziny legendy – dramat, USA 2015, reż.: Ryan Coogler, wyk.: Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson **02.10** Tajemnice Manhattanu – thriller, USA 2016, reż.: Brian DeCubellis, wyk.: Adrien Brody, Yvonne Strahovski, Steven Berkoff, Linda Lavin **04.05** Forum – film dokumentalny **05.00** Z pamięci **05.05** Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Barwy szczęścia (2637) – serial obyczajowy TVP; **05.50** Barwy szczęścia (2638) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2639) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1663) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.45** Polska od kuchni; **12.15** Kino familijne: Bella i Sebastian 3 – film obyczajowy, Francja 2017, reż.: Clovis Cornillac, wyk.: Felix Bossuet, Clovis Cornillac, Tcheky Karyo, Thierry Neuvic, Margaux Chatelier; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Krystyna Giżowska i Andrzej Rybiński – widowisko muzyczne; **16.15** Big Music Quiz – teleturniej muzyczny; **17.05** Lajki!; **17.25** Rodzinka.pl (271) – serial komediowy TVP; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (192) – teleturniej; **18.50** Na sygnale (378) – serial fabularyzowany TVP; **19.25** Na sygnale (379) – serial fabularyzowany TVP **20.00** Lato, muzyka, zabawa. Waka-cyjna Trasa Dwójki 2022 – Zabrze – Niech żyje biesiada! cz. 1 **21.05** Lato, muzyka, zabawa. Waka-cyjna Trasa Dwójki 2022 – Zabrze – Niech żyje biesiada! cz. 2 **21.55** Lato, muzyka, zabawa. Waka-cyjna Trasa Dwójki 2022 **22.45** Lato, muzyka, zabawa. Waka-cyjna Trasa Dwójki 2022 **23.30** Kino bez granic – Na rozstaju uczuć – film obyczajowy, USA 2008, reż.: John Stockwell, wyk.: Susan Sarandon, Anton Yelchin, Eva Amurri Martino **01.15** Pomiędzy słowami – film fabularny, Polska/Niderlandy/Francja 2017, reż.: Urszula Antoniak, wyk.: Jakub Gierszał, Andrzej Chyra, Justyna Wasiłowska **02.55** Sezon na zabijanie – film akcji **04.30** Rodzinka.pl – serial komediowy **04.55** Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.23** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda; **14.59** Info Dzień weekend; **15.29** Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Info Dzień weekend; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Telexpress na deser; **17.45** Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Info Wieczór weekend; **18.50** INFO V4+; **19.05** Głębia ostrości **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** W pełnym świetle **21.24** Serwis Info Wieczór weekend **21.51** Pogoda **22.00** Serwis Info Wieczór weekend **23.00** INFO Wieczór **23.55** Serwis Info Wieczór weekend **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.52** Pogoda **01.05** Woronicza 17 **02.15** Minęła 20 **03.05** Pogoda **03.10** INFO V4+ **03.35** Głębia ostrości – Drakula **04.05** Film dla Stasia – film dokumentalny **05.13** Agrobiznes – podsumowanie **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Muzyczne chwile; **06.00** Jestem Mamą; **06.15** Gala Polskiej Muzyki Filmowej; **07.25** Mój brat papież; **07.40** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Rotmistrz Pilecki – przywrócenie pamięci; **09.00** Spotkania z lasem; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** Msza święta z Jasnej Góry; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Brat naszego Boga; **12.00** Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem; **12.15** Papież Polak do Rodaków; **12.40** Jestem Puszczą XXI w.; **13.35** Władysław hr. Zamoyski – Pan z Wielkopolski – Władca Tatr; **14.40** Lasy bliżej nas; **15.00** Wieś – to też Polska; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert żyćcy; **16.45** Prawda a Historia; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** Sekrety mnichów; **17.30** Sól Ziemi; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończzone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Opowieści z Księgi Knót **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Każde życie jest cudem **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Retrospekcja **21.45** Stan Bezpieczeństwa Państwa **21.55** Mój syn, mój zbawiciel **22.55** Święty na każdy dzień **23.00** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej **23.30** Tam, gdzie Bóg płacze **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.45 Był taki dzień – 21 sierpnia; **06.55** Nasz Profesor Papieżem – film dok.; **08.00** Msza greckokatolicka; **09.00** Alternatywy 4 (4) – serial komediowy TVP; **10.05** Informacje kulturalne; **10.30** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **11.10** Wojownicy czasu; **11.50** W poszukiwaniu Wikingów (3) – serial dok.; **12.50** Dzika przyroda Bliskiego i Środkowego Wschodu – Jordania: W piecu przyrody – serial dok.; **13.45** W kotle historii; **14.20** Modrzejewska – serial TVP; **15.50** Nie taka prosta historia; **16.15** Giganci historii; **17.10** Na kłopoty... Bednarski (5) – serial TVP; **20.00** Wielkie mity historii: Ocaleni przez plan Marshalla (3); **21.05** Brunet wieczorową porą – komedia kryminalna, Polska 1976, reż.: Stanisław Bareja, wyk.: Krzysztof Kowalewski, Bożena Dykiel, Mirosława Krajewska, Wojciech Pokora, Wiesław Gogas, Emilia Krakowska, Janina Traczykówna, Jan Kobuszewski, Józef Nałberczak; **22.50** Cristiada – dramat historyczny; **01.25** Bitwa Niemeńska 1920 – film dok.; **02.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Śpiewa Anna German – recital; **07.35** Rozrywka Retro: Na festiwalowej scenie – Anna German; **08.00** Nabożeństwo Kościoła Polskokatolickiego w Kottowie; **09.05** Z przytupem; **09.35** Kapelusze – film anim.; **09.40** Ten, który panował nad chmurami – film anim.; **09.45** Flipped – film anim.; **09.50** Na zdrowie! – film anim.; **09.55** Ptak sześcian – film anim.; **10.15** Trzeci punkt widzenia; **10.55** Szaleństwa Panny Ewy (2) – serial TVP; **12.05** Wielki pan – komedia obyczajowa; **14.05** I znowu zgryźliśmy, dobry Boże! – komedia; **15.55** Kromer Festival Biecz 2021: Klasika żywa – koncert; **17.15** Niedziela z... twórczością Zbigniewa Wodeckiego; **18.05** Niedziela z... Zbigniew Wodecki i jego goście, cz. 1; **19.00** Niedziela z... Szlakiem Kolberga – reportaż; **19.30** Informacje kulturalne; **20.00** Cztery wesela i pogrzeb – komedia; **22.05** Trzeci punkt widzenia; **22.45** Zobaczyć głos – film dok.; **00.30** Broken – dramat; **02.15** Informacje kulturalne; **02.40** Gangster – film sensacyjny; **04.50** Trzech lutników, troje skrzypiec – film dok.; **05.35** Teledyski; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.20 Uwaga!; **05.40** Ukryta prawda (915); **06.30** Kuchenne rewolucje 11 (11); **07.25** Nowa Maja w ogrodzie 6 (24); **07.55** Akademia ogrodnika (24); **08.00** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (11); **09.00** Dzień Dobry Wakacje (18); **11.30** Weekendowa metamorfoza 4 (7); **12.30** Co za tydzień; **13.15** Mask Singer (9); **14.45** Johnny English: Reaktywacja – komedia; **16.55** Evan wszechmogący – komedia, USA 2007, reż.: Tom Shadyac, wyk.: Steve Carell, Morgan Freeman, Lauren Graham, Johnny Simmons, Graham Phillips, Jimmy Bennett, John Goodman; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Pacific Rim – film przygodowy, USA 2013, reż.: Guillermo Del Toro, wyk.: Charlie Hunnam, Idris Elba, Rinko Kikuchi, Charlie Day, Ron Perlman; **22.50** Wydział – film s.f., USA/Kanada 2010, reż.: Miguel Sapochnik, wyk.: Jude Law, Forest Whitaker, Alice Braga, Liev Schreiber, Carice van Houten; **01.00** Kuchenne rewolucje 23 (9); **02.10** Uwaga!; **02.30** Noc Magii; **03.55** Kto was tak urządził; **04.25** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.30** Jak długo jeszcze? – film familijny; **11.30** Brzdąk w opałach – film familijny; **13.40** Garfield – komedia familijna; **15.15** Liga niezwykłych dzentelmenów – film fantasy, USA/Niemcy/Czechy/Wielka Brytania, 2003, reż.: Stephen Norrington, wyk.: Sean Connery, Shah Naseeruddin, Pete Wilson, Tony Curran, Stuart Townsend, Jason Flemyng, Richard Roxburgh, Shane West; **17.40** Nasz Nowy Dom (223); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** EARTH Festival. Gwiazdy dla Czystej Polski 2022 – koncert; **22.15** Piksele – film s.f., USA 2015, reż.: Chris Columbus, wyk.: Peter Dinklage, Josh Gad, Kevin James, Michelle Monaghan, Adam Sandler (1); **00.45** Strażnicy Galaktyki – film s.f., USA 2014, reż.: James Gunn, wyk.: Dave Bautista, Bradley Cooper, Vin Diesel, Chris Pratt, Zoe Saldana; **03.20** Świat według Kiepskich (188); **03.55** Świat według Kiepskich (186); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleshopping TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (699); **06.05** Wspaniałe stulecie (85); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Okiem Wiary – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (23) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (24) – serial kryminalny TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (278) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (579) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedyńce: Szpiedzy wśród zwierząt II, cz. 4; **14.00** Wspaniałe stulecie (86) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (700) – serial obyczajowy; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? (4827) – teleturniej muzyczny; **17.55** Wojenne dziewczyny (39) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM!

20.30 Leśniczówka (580) – serial obyczajowy TVP

21.05 Bolivar (66) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodriguez

22.00 Ekstradycja 2 (3) – serial TVP

23.10 Świat bez fikcji – Biuro 39. Dewizy dla Kima – film dok.

00.20 Kongresmen – dramat, USA 2015, reż.: Austin Stark, wyk.: Nicolas Cage, Connie Nelsen, Sarah Paulson

02.00 Łódź jest pełna – dramat, Austria/Szwajcaria/Niemcy 1981, reż.: Markus Imhoof, wyk.: Walter Ruch, Tina Engel

03.55 Sfora (2) – serial TVP

04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (192) – serial fabularyzowany TVP; **05.30** M jak miłość (1597) – serial TVP; **06.25** Pasterz – Maryja – serial dokumentalny; **06.35** Pasterz – Non possumus – serial dokumentalny; **06.55** Rodzinka.pl (159) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Złotopolscy (77) – telenowela TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (105) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (238) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Wydział kryminalny Kitzbühel (30) – serial; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (39) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (106) – serial obyczajowy

19.35 Barwy szczęścia (2639) – serial obyczajowy TVP

20.10 Miłość w Andaluzji – komedia romantyczna, Francja 2019, reż.: Stephane Malhuret, wyk.: Agustin Galiana, Maud Baecker, Constance Labbe, Victoria Olloqui

22.00 Ostatnia akcja – komedia sensacyjna

23.45 O mnie się nie martw (2) – serial komediowy TVP

00.45 Klient – dramat, Iran/Francja 2016, reż.: Asghar Farhadi, wyk.: Shahab Hosseini, Taraneh Alidoosti, Babak Karimi, Farid Sajjadi Hosseini

03.00 Na rozstaju uczuć – film obyczajowy, USA 2008, reż.: John Stockwell, wyk.: Susan Sarandon, Anton Yelchin, Eva Amurri Martino

04.40 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20

21.00 Nie da się ukryć

21.20 Serwis Info Wieczór

21.41 Pogoda

21.50 W tyle wizji

22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra

23.00 INFO Wieczór

23.30 W akcji

23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

01.05 Minęła 20

02.00 W tyle wizji

02.35 Serwis Info Wieczór

02.40 W tyle wizji Extra

03.06 Pogoda

03.12 O co chodzi

03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO

04.05 Podróże z historią

05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Jego śladami; **07.10** Z wędką nad wodę w Polsce i świat; **07.35** Lasy bliżej nas; **07.50** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.15** Chrystus w Biblii i Kodzie Leonarda da Vinci; **09.30** Opowieści z Księgi Cnót; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Stan Bezpieczeństwa Państwa; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Próba wiary; **15.20** Pianistą być!; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Spotkania z lasem; **17.05** Świądkowie

17.30 Spotkanie Rodziny Radia Maryja w sanktuarium w sanktuarium MB Fatimskiej – transmisja nabożeństwa

20.00 Informacje dnia

20.20 Różaniec

20.50 Serce dla Ukrainy – film dokumentalny

21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Mojżesz – 10 przykazań – serial fabularny

22.55 Śmiały duchem. Abraham Joshua Heschel – film religijny

23.55 Muzyczne chwile

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.30 Był taki dzień – 22 sierpnia; **06.45** Polskie drogi (4) – serial TVP; **08.00** Ex Libris (499); **08.30** Historia Polski: Moja Solidarność, cz. 2; **09.30** Informacje kulturalne; **09.50** Sensacje XX wieku: Tajemnica Heinricha Himmlera; **10.40** Dzikie krainy Australii – Alpy Australijskie – cykl dok.; **11.45** Szpital na peryferiach (8) – serial; **12.50** Winnetou w Dolinie Sępów – serial przygodowy; **14.40** Wszystkie kolory świata – Mauritius – serial dok.; **15.35** Dziką przyrodą Bliskiego i Środkowego Wschodu – Jordania – serial dok.; **16.30** Flesz historii (602); **16.50** Polskie drogi (5) – serial TVP; **18.15** Spór o historię; **18.50** Historia Polski: Z Gwiazdami podróż bez końca – film dok.; **20.15** Historia w postaciach zapisana: Cesarzowa Sissi – cykl dok.; **22.05** Łukasiewicz – nałęczarz, romantyk – dokument fabularyzowany; **23.15** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy: Ludwik XIV (1) – serial dok.; **00.10** Info Wilno; **00.30** Szerokie tory; **01.00** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.30** Sensacje XX wieku; **02.25** Encyklopedia II wojny światowej; **02.50** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.55** Wydarzenie aktualne; **08.25** Co dalej?; **09.05** Złote królestwo – dramat; **11.00** Chłopi (13) – serial TVP; **12.05** Doktor Ewa (1) – serial TVP; **12.55** Ameryka – film anim.; **13.30** Reżyserzy: Mervyn LeRoy; **14.30** Straszny sen Dżidzusia Górkiewicza – komediodramat; **16.35** Pętla – dramat, reż.: Wojciech Jerzy Has, wyk.: Gustaw Holoubek, Aleksandra Śląska, Teresa Szmigielówna, Tadeusz Fijewski; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Podróż za jeden uśmiech (2) – serial przygodowy TVP; **19.25** Podróż za jeden uśmiech (3) – serial przygodowy TVP; **20.00** Maudie – film obyczajowy; **22.10** Powidoki: Carl Schmitt; **22.40** Kobiety za kamerą (12) – cykl dok.; **23.55** Cztery wesela i pogrzeb – komedia; **02.00** Handlarz cudów – dramat; **03.55** To ja, złodziej – komedia sensacyjna, reż.: Jacek Bromski, wyk.: Zbigniew Dunin-Kozicki, Janusz Gajos, Daniel Olbrychski, Anna Romantowska, Jan Frycz, Krzysztof Globisz, Krystyna Feldman, Bożena Dykiel, Kinga Preis, Maciej Kozłowski; **05.35** Afisz kulturalny; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.20 Uwaga!; **05.35** Nowa Maja w ogrodzie 6 (25); **06.00** Akademia ogrodnika (25); **06.10** Ukryta prawda (1278); **07.05** Tajemnice miłości (53); **08.00** Kuchenne rewolucje 16 (13); **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.45** Ukryta prawda (1110); **12.55** Tajemnice miłości (54); **14.00** Ukryta prawda (1279); **15.05** Ukryta prawda (1072); **16.10** Ten moment (14); **16.45** Kuchenne rewolucje 16 (1); **17.55** Ukryta prawda (1111); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (32); **20.15** Na Wspólnej 20 (3475) – serial obyczajowy; **20.55** Milionierzy (518); **21.35** W morzu ognia – film sensacyjny, USA 1997, reż.: Félix Enriquez Alcala, wyk.: Steven Seagal, Marg Helgenberger, Kris Kristofferson, Harry Dean Stanton, Stephen Lang; **23.50** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (10); **00.55** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (11); **02.00** Co za tydzień; **02.45** Wewnętrzny wróg (9) – serial; **03.40** Uwaga!; **04.00** Noc Magii; **05.20** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (223); **09.10** Malanowski i Partnerzy (224); **09.40** Sekrety rodziny (229); **10.40** Dlaczego ja? (1097); **11.40** Gliniarze (300); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (953); **14.40** Dlaczego ja? (1079); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (583); **17.40** Sekrety rodziny (289); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Niezniszczalni 3 – film akcji, USA/Francja, 2014, reż.: Patrick Hughes, wyk.: Antonio Banderas, Harrison Ford, Mel Gibson, Dolph Lundgren, Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone, Jason Statham, Wesley Snipe; **22.50** Wojna żeńska-męska – komedia, Polska 2011, reż.: Łukasz Palkowski, wyk.: Maja Bohosiewicz, Sonia Bohosiewicz, Tomasz Karolak, Wojciech Meczalski; **01.10** Liga niezwykłych dzentelmenów – przygodowy/fantasy; **03.35** Świat według Kiepskich (221); **04.20** Kabaretowa Ekstraklasa (123); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (700); **06.00** Wspaniałe stulecie (86); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (24) – serial obyczajowy TVP; **09.45** Komisarz Alex (25) – serial kryminalny TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (279) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (580) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyne: Peru – kraina skrajności – Las deszczowy Amazonii – cykl dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (87) – serial kostiumowy; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (701) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Wojenne dziewczyny (40) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (581) – serial TVP **21.05** Bolivar (67) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodriguez **22.00** Ekstradycja 2 (4) – serial TVP **23.05** Ocaleni – reality show **00.10** Przebiegła gra – film akcji, Australia/Kanada/USA 2013, reż.: Brian Treanchar-Smith, wyk.: Cuba Gooding Jr., Emma-nuelle Vaugier, Evert McQueen **01.55** Wyrok za prawdę – dramat, USA 2014, reż.: Michael Cuesta, wyk.: Jeremy Renner, Robert Patrick, Andy Garcia, Paz Vega **03.55** Zaufać Światowej Organizacji Zdrowia – film dokumentalny **04.55** Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (193); **05.30** M jak miłość (1598) – serial TVP; **06.25** Wiara widziana oczami dziecka – reportaż; **06.55** Rodzinka.pl (160) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Złotopolscy (78) – telenowela TVP; **11.50** Złotopolscy (79) – telenowela TVP; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (106) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (239) – serial fabularny; **15.10** Wydział kryminalny Kitzbühel (31) – serial; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (40) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (107) – serial obyczajowy, Turcja 2019, reż.: Cem Tabak, Yasemin Erkul, wyk.: Emre Mete, Sonmez, Ali Yasin Özegemen, Gizem Arkan, Sezgin Irmak, Ozan Turan **19.35** Barwy szczyścia (2640) – serial obyczajowy TVP **20.10** Skarbiec – film kryminalny, USA 2016, reż.: Benjamin Brewer, Alex Brewer, wyk.: Nicolas Cage, Elijah Wood, Jerry Lewis, Steven Williams **21.55** Gra Endera – film science fiction, USA 2013, reż.: Gavin Hood, wyk.: Harisson Ford, Asa Butterfield, Hailee Steinfeld, Ben Kingsley **24.00** Ludzkie historie – Najbrzydszy samochód świata – film dokumentalny **01.05** Miłość w Andaluzji – komedia romantyczna, Francja 2019, reż.: Stephane Malhuret, wyk.: Agustin Galiana, Maud Baecker, Constance Labbe, Victoria Ollouqui **02.55** Epidemie: niewidzialny wróg **04.00** Rodzinka.pl – serial TVP **04.35** Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **01.05** Minęła 20 **02.00** W tyle wizji **02.35** Serwis Info Wieczór **02.40** W tyle wizji Extra **03.06** Pogoda **03.12** O co chodzi **03.36** Podróże z historią **04.50** wojsko-polskie.pl **05.18** Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Na zakrębie; **06.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **06.55** Siedem – cztery; **07.50** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Muzyczne chwile; **09.00** Papież Polak do Rodaków; **09.25** Rotmistrz Pilecki – przywrócenie pamięci; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w Wierze; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Gala Operetkowa; **15.40** Warkocz królowy Wisły; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.25** Chryste Ratuj; **16.50** Wakacje z Chopinem; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Zostań Żołnierzem RP; **17.50** Muzyczne chwile; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Każdy maluch to potrafi **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Serce dla Ukrainy **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojesz – 10 przykazań **22.55** Apokryfy **23.50** Pocztówka z Indii – Chennai – miasto św. Tomasza Apostoła **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 23 sierpnia; **06.50** Polskie drogi (5) – serial TVP; **08.15** Historia Polski: Z Gwiazdami podróż bez końca – film dok.; **09.30** Informacje kulturalne; **09.50** Flesz historii (602); **10.10** Sensacje XX wieku: Najważniejsza bitwa Churchilla – cykl dok.; **11.05** W szumie gwiazd jestem – film dok.; **12.15** Astronomia niepodległa. 100 lat polskiej astronomii (1) – film dok.; **12.45** Szpital na peryferiach (9) – serial; **14.00** Futbol w Rosji – tajna broń KGB – film dok.; **15.05** Historia w postaciach zapisana: Książę Karol, wieczny następca tronu; **17.05** Polskie drogi (6) – serial TVP; **18.40** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **19.05** Historia Polski: Defilada zwycięzców – film dok.; **20.10** Tragizm losu bliźniaka Titanica – katastrofa Britannica – film dok.; **21.15** Tajemnice III Rzeszy 2 (4) – cykl dok.; **22.10** Ranczo Wilkowyje – komedia; **23.45** Info Wilno; **24.00** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **00.35** Sensacje XX wieku; **01.30** Encyklopedia II wojny światowej; **02.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.40** Informacje kulturalne; **08.15** Powidoki: Carl Schmitt; **08.45** Którędy po sztuce; **09.05** Petla – dramat; **11.00** Doktor Ewa (2) – serial TVP; **11.55** Doktor Ewa (3); **12.55** Dwie Dorotki – film anim.; **13.30** Trzeci lutników, troje skrzypiec – film dok.; **14.35** Fachowiec – film obyczajowy; **16.35** Lisbon Story – film obyczajowy; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Podróż za jeden uśmiech (4) – serial przygodowy TVP; **19.25** Podróż za jeden uśmiech (5) – serial przygodowy TVP; **20.00** Porozmawiajmy o kobietach – film obyczajowy, USA 1971, reż.: Mike Nichols, wyk.: Candice Bergen, Art Garfunkel, Ann Margret, Rita Moreno, Cynthia O'Neal; **21.50** Co dalej?; **22.30** Portrety: Gene Kelly; życie i taniec – film dok.; **23.40** Maudie – film obyczajowy; **01.45** Informacje kulturalne; **02.15** Z klasyką przez Polskę – Bielawa – Pasiecznik/Nalewajek/Barna/Sommer – koncert; **03.30** Oczy Orsona Wellesa – film dok.; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.55 Uwaga!; **06.10** Ukryta prawda (1279); **07.05** Tajemnice miłości (54); **08.00** Kuchenne rewolucje 16 (1); **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (32); **11.50** Ukryta prawda (1111); **12.55** Tajemnice miłości (55); **14.00** Ukryta prawda (1280); **15.05** Ukryta prawda (1073); **16.10** Ten moment (15); **16.45** Kuchenne rewolucje 16 (2); **17.55** Ukryta prawda (1112); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (23); **20.15** Na Wspólnej 20 (3476) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.35** Ocean's Eleven: Ryzykowna gra – film sensacyjny, USA 2001, reż.: Steven Soderbergh, wyk.: George Clooney, Brad Pitt, Julia Roberts, Matt Damon, Andy Garcia, Don Cheadle, Eddie Jemison, Bernie Mac, Elliott Gould, Carl Reiner, Scott Caan, Casey Affleck, Shaobo Qin; **23.55** Kuba Wojewódzki 16 (11); **01.05** Zabójcza broń 2 (20) – serial; **02.10** Uwaga!; **02.30** Noc Magii; **03.55** Kto was tak urządził; **04.25** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził; **05.25** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (225); **09.10** Malanowski i Partnerzy (226); **09.40** Sekrety rodziny (230); **10.40** Dlaczego ja? (1098); **11.40** Gliniarze (301); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (954); **14.40** Dlaczego ja? (1080); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (584); **17.40** Sekrety rodziny (290); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Jack Reacher: Nigdy nie wróci – film akcji, USA/Chiny 2016, reż.: Edward Zwick, wyk.: Cobie Smulders, Danika Yarosh, Patrick Heusinger, Aldis Hodge, Tom Cruise; **22.45** Bez litości – film kryminalny, USA 2014, reż.: Antoine Fuqua, wyk.: Bill Pullman, Chloë Grace Moretz, Marton Csokas, David Harbour, Denzel Washington, Haley Bennett; **01.40** Niezniszczalni 3 – film akcji, USA/Francja, 2014, reż.: Patrick Hughes; **04.20** Kabaretowa Ekstraklasa (126); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (701); **06.00** Wspaniałe stulecie (87); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (25) – serial TVP; **09.45** Komisarz Alex (26) – serial TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (280) – serial TVP; **11.30** Leśniczówka (581) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Rok w ogrodzie Extra – magazyn; **12.50** Natura w Jedyńce: Peru – kraina skrajności – Andy i Altiplano; **14.00** Wspaniałe stulecie (88) – serial kostiumowy; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (702) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Wojenne dziewczyny (41) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM **20.30** Leśniczówka (582) – serial obyczajowy TVP **21.05** Bolivar (68) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodríguez **22.00** Ekstradycja 2 (5) – serial TVP **23.05** Ukraińcy (9) – serial dokumentalny **24.00** On na ciebie patrzy – film fabularny, USA 2018, reż.: Steven Brand, wyk.: Tilly Jones, Linsey Godfrey, Shi Ne Nielson **01.40** Super 8 – film s.f., USA 2011, reż.: J.J. Abrams, wyk.: Kyle Chandler, Elle Fanning, Joel Courtney, Gabriel Basso **03.40** wojsko-polskie.pl (33) **04.10** Film dokumentalny **05.00** Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (194) – serial fabularny TVP; **05.30** M jak miłość (1599) – serial TVP; **06.25** Pozyteczni.pl – magazyn; **06.55** Rodzinka.pl (161) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.50** Panorama; **11.00** Pytanie na śniadanie; **11.30** Msza Święta Kościoła Mariawitów – Płock 2022; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (107) – serial obyczajowy, Turcja 2019, reż.: Cem Tabak, Yasemin Erkul, wyk.: Emre Mete Sönmez, Ali Yasin Özegemen, Gizem Arıkan, Sezgin İrmak, Ozan Turan; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (240) – serial fabularny TVP; **15.10** Wydział kryminalny Kitzbühel (32) – serial; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (41) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque (195) – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (108) – serial obyczajowy **19.35** Barwy szczęścia (2641) – serial obyczajowy TVP **20.10** Wszystko gra – musical, reż.: Agnieszka Glińska, wyk.: Kinga Preis, Eliza Rycembel, Stanisława Celińska, Antoni Pawlicki, Sebastian Fabijański **21.55** Pokonać siebie – film obyczajowy, Niemcy 2019, reż.: Markus Welter, wyk.: Susanne-Marie Wrange, Sarah Spale, Martin Rapold **23.40** Medyceusze Wspaniali (8) – serial **00.50** Tintoretto. Człowiek, który zabił malarstwo – film dokumentalny **02.00** Archiwista (12) – serial TVP **02.50** Ostatnia akcja – komedia sensacyjna, reż.: Michał Rogalski, wyk.: Jan Machulski, Marian Kociniak, Barbara Krafftówna, Alina Janowska, Piotr Fronczewski, Wojciech Siemion, Karolina Gorczyca, Antoni Pawlicki **04.25** Rodzinka.pl – serial TVP **04.55** Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.57** Pogoda **01.05** Minęła 20 **02.00** W tyle wizji **02.35** Serwis Info Wieczór **02.40** W tyle wizji Extra **03.06** Pogoda **03.12** O co chodzi **03.35** Podróż z historią **04.50** INFO V4+ **05.17** Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Tam, gdzie Bóg płacze; **06.05** Żołnierz Niezłomny Kościół; **07.15** Pasjonat muzyki i malarstwa. Marcin Żarnicki; **07.40** Muzyczne chwile; **07.50** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starego Testamentu; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audycja Generalna; **11.00** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** *Anioł Pański*; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Muzyczne chwile; **13.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Polacy w Bitwie o Anglię; **15.15** Opowieść o świętym Augustynie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie **16.30** Wyszyński – historia **16.55** Filmowe zyciorysy **17.30** Przyroda i ludzie **17.55** Poczet Wielkich Polaków **18.00** *Anioł Pański* **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Brat Franciszek **20.00** Informacje dnia **20.20** *Różaniec* **20.50** Mysłąc Ojczyzna **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja* **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojżesz – 10 przykazań **22.50** PSL – skradziona tożsamość **23.40** Katolicki głos – program religijny **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.15 Był taki dzień – 24 sierpnia; **06.25** Polskie drogi (6) – serial TVP; **08.00** Działka Polska: Matka Joanna od natury – serial dok.; **08.35** Historia Polski: Defilada zwycięzców – film dok.; **09.30** Informacje kulturalne; **09.45** Sensacje XX wieku: Wallenberg; **10.45** Al Pacino, gwiazda mimo woli – film dok.; **11.50** Alfabet Andrzeja Dobosza; **12.10** Szpital na peryferiach (10) – serial; **13.10** Opowieści o Yellowstone (3) – cykl dok.; **14.10** Tajemnice III Rzeczy 2 (4) – cykl dok.; **15.15** Tragiczny los bliźniaka Titiana – katastrofa Britannica – film dok.; **16.15** Flesz historii – ekstra (42); **16.25** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **16.50** Polskie drogi (7) – serial TVP; **18.35** Nie taka prosta historia; **19.10** Historia Polski: Odtajnione powstanie – film dok.; **20.05** Ostatnie chwile I wojny światowej; **21.05** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy: Ludwik XIV (1); **22.10** Austria – dramat; **23.55** Info Wilno; **00.15** 17 dni – film dok.; **01.00** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.35** Sensacje XX wieku; **02.35** Encyklopedia II wojny światowej; **03.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.55** Informacje kulturalne; **08.25** Trzeci punkt widzenia; **09.00** Lisbon Story – film obyczajowy; **11.00** Doktor Ewa (4) – serial TVP; **11.55** Doktor Ewa (5) – serial TVP; **12.45** Co mówią lekarze – film dok.; **14.45** Wielki Buster – film dok.; **16.40** Loveling – dramat; **18.30** Informacje kulturalne; **18.45** Podróż za jeden uśmiech (6) – serial przygodowy TVP; **19.20** Podróż za jeden uśmiech (7); **20.00** Magiczne noce – film; **22.15** 78/52. „Psychoza” Hitchcocka – film dok.; **24.00** Porozmawiajmy o kobietach – film obyczajowy; **01.50** Scena Klasyczna: Aleksandra Świąt – koncert; **02.45** Informacje kulturalne; **03.15** Performer – film obyczajowy; **04.30** Bellissima – film TVP, reż.: Artur Urbański, wyk.: Ewa Kasprzyk, Maria Góralczyk, Paweł Wilczak, Maria Morin-Kielar, Andrzej Czulowski, Bernard Hanaoka; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.55 Uwaga!; **06.10** Ukryta prawda (1280); **07.05** Tajemnice miłości (55); **08.00** Kuchenne rewolucje 16 (2); **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (23); **11.50** Ukryta prawda (1112); **12.55** Tajemnice miłości (56); **14.00** Ukryta prawda (1281); **15.05** Ukryta prawda (1074); **16.10** Ten moment (16); **16.45** Kuchenne rewolucje 16 (3); **17.55** Ukryta prawda (1113); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (21); **20.15** Na Wspólnej 20 (3477) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (520); **21.35** Piekna głębia – film sensacyjny, USA 1999, reż.: Renny Harlin, wyk.: Saffron Burrows, Thomas Jane, LL Cool J, Samuel L. Jackson, Michael Rapaport, Stellan Skarsgård, Jacqueline McKenzie, Aida Turturro; **23.50** 300 (300) – film przygodowy, USA 2006, reż.: Zack Snyder, wyk.: Gerard Butler, Lena Headey, Dominic West, David Wenham, Vincent Regan, Michael Fassbender, Rodrigo Santoro; **02.20** Wewnętrzny wróg (9) – serial; **03.25** Uwaga!; **03.45** Noc Magii; **05.05** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (227); **09.10** Malanowski i Partnerzy (228); **09.40** Sekrety rodziny (231); **10.40** Dlaczego ja? (1099); **11.40** Gliniarze (302); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (955); **14.40** Dlaczego ja? (1081); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (585); **17.40** Sekrety rodziny (291); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Och Karol 2 – komedia, Polska, 2011, reż.: Piotr Weresniak; **22.20** Glupi i głupszy bardziej – komedia, USA 2014, reż.: Bobby Farrelly, Peter Farrelly, wyk.: Jim Carrey, Jeff Daniels, Rob Riggle, Kathleen Turner, Laurie Holden; **00.50** Jack Reacher: Nigdy nie wróci – film akcji, USA/Chiny, 2016, reż.: Edward Zwick, wyk.: Cobie Smulders, Danika Yarosh, Patrick Heusinger, Aldis Hodge, Tom Cruise; **03.20** Świat według Kiepskich (229); **04.00** Świat według Kiepskich (217); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (702); **06.00** Wspaniałe stulecie (88); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Pełnia Wiary – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (26) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (27) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (281) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (582) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się oplaca – magazyn; **12.50** Natura w Jedyńce: Peru – kraina skrajności – Wybrzeża Pacyfiku (3); **14.00** Wspaniałe stulecie (89) – serial kostiumowy; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (703) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Wojenne dziewczyny (42) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Leśniczówka (583) – serial obyczajowy TVP
21.05 Bolivar (69) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodriguez
21.55 Sprawa dla reportera
22.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.35 Magazyn kryminalny 997
00.30 Kierowca – film fabularny, reż.: Jérôme Lasserre, wyk.: Christopher Lambert, Agnieszka Grochowska, Andrei Chadow, Piotr Adamczyk, Lesław Żurek
02.10 Głina (24) – serial TVP
03.05 Głina (25) – serial TVP
04.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.25 Notacje: Lidia Ziental. Dziewczyna z „Batalionu Zośka”
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (195) – serial fabularyzowany TVP; **05.30** M jak miłość (1600) – serial TVP; **06.20** Smaki świata – po iberyjsku (34); **06.55** Rodzinka.pl (162) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Ostoja (6) – magazyn przyrodniczy; **11.50** Złotopolscy (80) – telenowela TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (108) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (241) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Wydział kryminalny Kitzbühel (33) – serial; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (42) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (109) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2642) – serial obyczajowy TVP
20.10 Zawłóści ucuć – film obyczajowy, Niemcy 2017, reż.: Niels Laupert, wyk.: Sylvia Hoeks, Alexander Beyer, Fahri Yardim
22.05 Ukojenie – dramat, USA 2015, reż.: Alfonso Poyart, wyk.: Anthony Hopkins, Colin Farrell
23.55 Skarbiec – film kryminalny, USA 2016, reż.: Benjamin Brewer, Alex Brewer, wyk.: Nicolas Cage, Elijah Wood, Jerry Lewis, Steven Williams
01.40 Gra Endera – film s.f., USA 2013, reż.: Gavin Hood, wyk.: Harrison Ford, Asa Butterfield, Hailee Steinfeld, Ben Kingsley
03.45 Gomorra (25) – serial
04.40 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.57 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.06 Pogoda
03.12 O co chodzi
03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.08 Podróże z historią
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Cierpliwa ufność; **06.00** Audycja Generalna Ojca Świętego Franciszka z Watykanu; **07.00** Filmowe życiorysy; **07.35** Muzyczne chwile; **07.50** Karta z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Poznajemy Polskę; **08.50** Święty na każdy dzień; **09.00** Na zdrowie; **09.20** Brat Franciszek; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.10** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **13.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Bł. Maria Teresa Ledóchowska; **15.25** Żeby być świętym; **15.45** Słowo życia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i świat
16.35 Porady Medyczne Bonifratrów
17.05 Akademia pro-life
17.15 Sursum Corda – W Górę Serca! **17.30** Odpowiedzialni za Kościół
17.55 Poczet Wielkich Polaków
18.00 Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec*
20.50 Serce dla Ukrainy
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.50 Anioł Dobroci
23.50 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.10 Był taki dzień – 25 sierpnia; **06.25** Polskie drogi (7) – serial TVP; **08.05** W kotle historii; **08.40** Historia Polski: Odtajnione powstanie – film dok.; **09.30** Informacje kulturalne; **10.00** Sensacje XX wieku: 24 godziny Igora Guzenko – cykl dok.; **10.55** Sierpień – film dok.; **11.35** Nie taka prosta historia; **12.05** Szpital na peryferiach (11) – serial; **13.10** Amsterdam, Londyn, Nowy Jork. Wspaniała trójka; **14.15** Amerykańskie dynastie. Ród Bushów (3); **15.10** Ostatnie chwile I wojny światowej; **16.05** Astronomia niepodległa. 100 lat polskiej astronomii (1) – film dok.; **16.35** Polskie drogi (8) – serial TVP; **18.20** Archiwum zimnej wojny; **19.00** Historia Polski: Szczeciński Sierpień 1980 – film dok.; **20.00** Indeks i karabin. Tajne nauczanie – film dok.; **21.00** Giganci historii; **21.55** Andrzej Kołodziej. Bardzo polska opowieść – film dok.; **23.20** Nasze Hollywood, czyli początki kina w Polsce – film dok.; **00.20** Info Wilno; **00.35** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.05** Sensacje XX wieku; **02.00** Encyklopedia II wojny światowej; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.55** Informacje kulturalne; **08.25** Księga Przestrzeni; **09.10** Loveling – dramat; **11.00** Doktor Ewa (6) – serial TVP; **11.50** Doktor Ewa (7) – serial TVP; **12.50** Sowa odyseja – film anim.; **13.30** Mali bohaterowie – film dok.; **15.10** Louise nad morzem – dramat; **16.40** Akcja pod Arsenalem – dramat; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Detektywi na wakacjach (1) – serial przygodowy TVP; **19.25** Detektywi na wakacjach (2) – serial przygodowy TVP; **20.00** Teatr Telewizji: Nie mam ci nic do powiedzenia; **21.15** Tamte lata, tamte dni: Andrzej Titkow; **21.55** Wściekły Byk – dramat, USA 1980, reż.: Martin Scorsese, wyk.: Robert De Niro, Cathy Moriarty, Joe Pesci, Frank Vincent, Theresa Saldana; **00.10** Berlin Live – Katie Melua – koncert; **01.25** Robby Müller, mistrz świata – film dok.; **03.05** Magiczne noce – film, Włochy 2018, reż.: Paolo Virzi, wyk.: Mauro Lamantia, Giovanni Toscano, Irene Vettere; **05.20** Teledyski; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.55 Uwaga!; **06.10** Ukryta prawda (1281); **07.05** Tajemnice miłości (56); **08.00** Kuchenne rewolucje 16 (3); **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (21); **11.50** Ukryta prawda (1113); **12.55** Tajemnice miłości (57); **14.00** Ukryta prawda (1282); **15.05** Ukryta prawda (1075); **16.10** Ten moment (17); **16.45** Kuchenne rewolucje 16 (4); **17.55** Ukryta prawda (1114); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (12); **20.15** Na Wspólnej 20 (3478) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy (521); **21.35** Kuchenne rewolucje 23 (10); **22.45** Sąsiedzi – komedia, USA 2014, reż.: Nicholas Stoller, wyk.: Seth Rogen, Zac Efron, Rose Byrne, Christopher Mintz-Plasse, Dave Franco; **00.45** Zabytci i wściekli VII – film sensacyjny, USA/Japonia 2015, reż.: James Wan, wyk.: Vin Diesel, Paul Walker, Jason Statham, Michelle Rodriguez, Jordana Brewster, Tyrese Gibson, Dwayne Johnson, Kurt Russell, Gal Gadot, Djimon Hounsou; **03.35** Uwaga!; **03.55** Noc Magii; **05.15** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (229); **09.10** Malanowski i Partnerzy (230); **09.40** Sekrety rodziny (232); **10.40** Dlaczego ja? (1100); **11.40** Gliniarze (303); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (956); **14.40** Dlaczego ja? (1082); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (586); **17.40** Sekrety rodziny (292); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Misz masz, czyli Kogel-mogel 3 – komedia, Polska 2019, reż.: Kordian Piwowarski, wyk.: Grażyna Błęcka-Kolska, Aleksandra Hamkało, Ewa Kasprzyk, Katarzyna Łaniewska, Anna Mucha, Nikodem Rozbicki, Katarzyna Skrzynecka, Zdzisław Wardęja, Maciej Zakościelny; **22.10** Randka na weselu – komedia, USA 2016, reż.: Jake Szymanski, wyk.: Adam Devine, Anna Kendrick, Audrey Plaza, Stephen Root, Zac Efron; **00.20** Och Karol 2 – komedia, Polska 2011, reż.: Piotr Weresniak; **02.55** Świat według Kiepskich (207); **03.45** Świat według Kiepskich (234); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (703); **06.05** Wspaniałe stulecie (89); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape – magazyn; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (27) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (28) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (282) – serial kryminalny TVP; **11.25** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda – magazyn; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce: Ocean – nowe Eldorado – film dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (90) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (704) – serial obyczajowy; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Wojenne dziewczyny (43) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 Siatkówka mężczyzn – mistrzostwa świata, Katowice: Polska – Bułgaria (Studio)
20.20 Siatkówka mężczyzn – mistrzostwa świata, Katowice: Polska – Bułgaria
22.45 Tylko dla twoich oczu – film sensacyjny, USA 1981, reż.: John Glenn, wyk.: Roger Moore, Carole Bouquet, Chaim Topol
01.00 Eksperyment – thriller, USA 2010, reż.: Paul Schauring, wyk.: Adrien Brody, Forest Whitaker, Clifton Collins Jr
02.40 Dzień w Middleton – komedia, USA 2013, reż.: Adam Rodgers, wyk.: Andy Garcia, Vera Farmiga, Taissa Farmiga
04.20 S. W. A. T. – Jednostka specjalna (46) – serial
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (196) – serial fabularzowany TVP; **05.30** M jak miłość (1601) – serial TVP; **06.25** Anna Dymna – spotkajmy się: Anna Ługowska; **06.55** Rodzinka.pl (163) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.20** Polska od kuchni – widowisko; **11.50** Złotopolscy (81) – telenowela TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (109) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (242) – serial fabularzowany TVP; **15.10** Wydział kryminalny Kitzbühel (34) – serial; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (43) – serial obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (110) – serial obyczajowy; **19.35** Barwy szczęścia (2643) – serial obyczajowy TVP

20.10 Postaw na milion – teleturniej
21.10 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki
22.20 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Zabrze – Niech żyje biesiada!
23.25 Witamy na Hawajach – komedia, USA 2016, reż.: Cameron Crowe, wyk.: Bradley Cooper, Emma Stone, Rachel McAdams, Bill Murray, Alec Baldwin
01.20 Zawiloci uczu – film obyczajowy, Niemcy 2017, reż.: Niels Laupert, wyk.: Sylvia Hoeks, Alexander Beyer, Fahri Yardim
03.15 Pokonać siebie – film obyczajowy, Niemcy 2019, reż.: Markus Welter, wyk.: Susanne-Marie Wrage, Sarah Spale, Martin Rapold
05.00 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
05.25 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.57 Pogoda
01.05 Forum
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.06 Pogoda
03.12 O co chodzi
03.45 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.30 Dzika Polska – Pełna energii
05.38 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Filmowe życiorysy. Drukarz na wodzie – Alojzy Szabelski; **06.50** Wystarczy Sobą Być; **07.50** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Jestem Mamą; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Muzyczne chwile; **10.30** Warszawska Pielgrzymka do Częstochowy – 1961 rok; **11.00** *Msza święta z Jasnej Góry*; **13.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **13.10** Ziemia Obiecana; **14.00** Stefan Kardynał Wyszyński – Troskliwy Duszpasterz Jasnogórski; **14.30** Zrozumieć Antycwilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** *Koronka do Bożego Miłosierdzia*; **15.20** Mocni w Wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy Sakrament; **16.40** Prosto o gospodarce; **17.00** Życie z Pasją; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Geopolityka; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** *Anioł Polski*

18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
19.00 Warto zauważyć... w mijającym tygodniu
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec*
20.50 Serce dla Ukrainy
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”
23.00 Siła modlitwy
23.50 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.25 Był taki dzień – 26 sierpnia; **06.35** Polskie drogi (8) – serial TVP; **08.15** Kuchnia dwudziestolecia (20); **08.45** Historia Polski: Szczeciński Sierpień 1980 – film dok.; **09.30** Informacje kulturalne; **09.55** Sensacje XX wieku: Śmierć marszałka – cykl dok.; **10.50** Indeks i karabin. Tajne nauczanie – film dok.; **11.55** Alfabet Andrzeja Dobosza; **12.20** Szpital na peryferiach (12) – serial; **13.20** Cztery pory roku w Barcelonie – serial dok.; **14.35** Wynalazki, które zmieniły świat – Teleskop (1); **15.40** Geniusze i marzyciele. Ludwik Hirsztel – film dok.; **16.40** Ex Libris (500); **17.05** Polskie drogi (9) – serial TVP; **18.50** Amerykańskie dynastie. Ród Bushów (3); **19.40** Historia Polski: Chłopski bunt; **20.45** Zachodni szlak – western, USA 1967; **22.50** Wielkie mity historii – Mao – założyciel współczesnych Chin (4); **23.45** Info Wilno – 742; **00.10** Pan Am – lot przez Pacyfik (1); **01.15** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.45** Sensacje XX wieku; **02.40** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.55** Informacje kulturalne; **08.30** Tamte lata, tamte dni: Andrzej Tiłkow; **09.10** Akcja pod Arsenałem – dramat, reż.: Jan Łomnicki, wyk.: Cezary Morawski, Mirosław Konarowski, Magdalena Wolfejko, Jan Englert, Lidia Korsakówna, Zbigniew Zapasiewicz, Tadeusz Łomnicki, Piotr Dejmek; **11.00** Doktor Ewa (8) – serial TVP; **11.50** Doktor Ewa (9) – serial TVP; **12.40** Czula noc – film anim.; **13.05** Wakacje – dramat; **13.30** Hitchcock/Truffaut – film dok.; **15.05** Cyrano de Bergerac – film kostiumowy; **17.30** Scena muzyczna – AstorArte – koncert; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Reżyserzy: Nicolas Roegille; **20.00** Janosik – film przygodowo-historyczny; **22.20** Hal Ashby, wolny duch amerykańskiego kina – film dok.; **00.05** Wściekły Byk – dramat, USA 1980, reż.: Martin Scorsese; **02.20** Kinematograf – film anim.; **02.30** Połączenie – film dok.; **03.05** Informacje kulturalne; **03.35** Na północ od Kalabrii – film dok.; **04.55** Teledyski; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.55 Uwaga!; **06.10** Ukryta prawda (1282); **07.05** Tajemnice miłości (57); **08.00** Kuchenne rewolucje 16 (4) – program kulinarno-rozrywkowy; **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.40** Doradca smaku 16 (12); **11.50** Ukryta prawda (1114); **12.55** Tajemnice miłości (58); **14.00** Ukryta prawda (1283); **15.05** Ukryta prawda (1076); **16.10** Ten moment (18); **16.45** Kuchenne rewolucje 16 (5) – program kulinarno-rozrywkowy; **17.55** Ukryta prawda (1115); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** Szybcy i wściekli VIII – film sensacyjny, Chiny/Japonia/USA 2017, reż.: F. Gary Gray, wyk.: Vin Diesel, Jason Statham, Dwayne Johnson, Michelle Rodriguez, Tyrese Gibson, Charlize Theron, Kurt Russell; **22.50** Pacific Rim – film przygodowy, USA 2013, reż.: Guillermo Del Toro, wyk.: Charlie Day, Ron Perlman; **01.35** Kuba Wojewódzki 16 (11); **02.40** Uwaga!; **03.00** Noc Magii; **04.25** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (231); **09.10** Malanowski i Partnerzy (232); **09.40** Sekrety rodziny (233); **10.40** Dlaczego ja? (1101); **11.40** Gliniarze (304); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (957); **14.40** Dlaczego ja? (1083); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (587); **17.40** Sekrety rodziny (293); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Exodus: Bogowie i królowie – widowisko epickie, USA/Wielka Brytania 2014, reż.: Ridley Scott, wyk.: Christian Bale, Ben Kingsley, Ben Mendelsohn, Joel Edgerton, Paul Aaron, Sigourney Weaver, John Turturro; **23.20** X-Men: Ostatni bastion – film s.f., USA 2006, wyk.: Hugh Jackman, Halle Berry, Ian McKellen, Ben Foster, Famke Janssen, Vinnie Jones, Kelsey Grammer, Anna Paquin, Patrick Stewart; **00.50** Misz masz, czyli Kogel-mogel 3 – komedia; **03.50** Świat według Kiepskich (195); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkopy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (4006) – telenowela TVP; **05.30** Klan (4007); **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** **Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.40** Rok w ogrodzie; **08.05** Rok w ogrodzie Extra – magazyn; **08.20** wojsko-polskie.pl (34) – reportaż; **08.45** Pełnosprawni (464) – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.15** Sprawa dla reportera; **10.20** Fascynujący świat: Nasza Królowa Elżbieta, cz. 2 – serial dokumentalny; **11.30** Rolnik szuka żony – reality show; **12.35** Dobrowa jednostka – komedia, USA 1964, reż.: Edward Montagne, wyk.: Ernest Borgnine, Joe Flynn, Tim Conway; **14.10** Z pamięci – felieton; **14.25** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **14.55** Komisarz Alex (211) – serial kryminalny TVP; **15.55** Jan Serce (9) – serial TVP; **17.00** Telexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.30** Wojenne dziewczyny (44) – serial TVP; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.35 Komisarz Alex (212) – serial kryminalny TVP
21.30 Hit na sobotę: Creed II – film fabularny, USA 2018, reż.: Steven Caple Jr., wyk.: Sylvester Stallone, Michael B. Jordan, Dolph Lundgren, Tessa Thompson, Wood Harris
23.50 Dzień w Middleton – komedia, USA 2013, reż.: Adam Rodgers, wyk.: Andy Garcia, Vera Farmiga, Taissa Farmiga
01.40 Księga ocalenia – film fabularny, USA 2010, reż.: Albert Hughes, Allen Hughes, wyk.: Denzel Washington, Gary Oldman, Mila Kunis, Ray Stevenson
03.45 Film dokumentalny
04.20 Z pamięci – felieton
04.25 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2639) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2640) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1663) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.30** Rodzinny ekspres; **12.05** Kino familijne: Klub detektywów i kłatwa czarnego króla – film przygodowy, Niemcy 2017, reż.: Christian Theede, wyk.: Leo Seppi, Lilly Barshy, Ruben Storck; **14.00** Familia – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Mieczysław Fogg – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (850) – serial TVP, reż.: Adam Guziński, wyk.: Mateusz Janicki, Piotr Garlicki, Emilia Komarnicka-Klynstra, Michał Żebrowski, Marek Kalita, Marta Żmuda-Trzebiatowska, Katarzyna Skrzynecka, Joanna Gryga, Mariusz Dręzek, Sylwia Nowicewska; **17.20** Smaki świata – po iberyjsku (35); **17.45** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Postaw na milion – teleturniej; **19.35** Lajk!
20.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Sopot – Wielki Jubileusz. Pytanie na śniadanie, cz. 1
21.05 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Sopot – Wielki Jubileusz. Pytanie na śniadanie, cz. 2
21.55 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Sopot – Wielki Jubileusz. Pytanie na śniadanie
23.30 Hity wszech czasów
00.35 Jak dogryźć mafii – film fabularny, USA 2017, reż.: Mark Cullen, wyk.: Bruce Willis, John Goodman
02.20 Ukojenie – dramat, USA 2015, reż.: Alfonso Poyart, wyk.: Anthony Hopkins, Colin Farrell
04.10 Rodzinka.pl – serial TVP
04.50 Rodzinka.pl – serial TVP
05.15 Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.24** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.50** Bezpieczna jazda; **08.00** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda; **14.59** Info Dzień weekend; **15.29** Info Dzień; **16.45** Info med; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Info Wieczór weekend; **18.30** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.15 Śledczym okiem
21.40 Serwis Info Wieczór weekend
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 INFO Wieczór
24.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Salon dziennikarski
02.00 Minęła 20
02.52 Pogoda
03.25 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.25 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.28 Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy Sakrament; **05.30** Święty na każdy dzień; **05.35** Żyjemy u zarania przyszłości; **07.00** Savionalia; **07.50** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **09.45** Muzyczne chwile; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Orłem być...; **10.40** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć... w mijającym tygodniu; **12.50** Siódmy Sakrament; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Natura Obiektywem; **14.55** Słowo życia; **15.00** Regal; **15.30** Wierzę w Boga; **15.45** Muzyczne chwile; **15.55** Święty na każdy dzień; **16.00** Informacje dnia; **16.10** VI Rajd Maczka; **17.00** Rotmistrz Pilecki – przywrócenie pamięci; **17.30** Wolność Słowa; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** **Anioł Pański**
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Manna z Nieba
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec**
20.50 Serce dla Ukrainy
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Głos serca
22.45 Święty na każdy dzień
22.50 Sanktuarium Maryi Matki Słowa w Kibeho w Rwandzie
23.45 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.10 Był taki dzień – 27 sierpnia; **06.20** Cud w Sokółce; **07.20** Przyrodnik na tropie; **07.50** Wojownicy czasu; **08.30** Alternatywy 4 (5) – serial komediowy TVP; **09.30** Informacje kulturalne; **10.00** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **10.40** Amsterdam, Londyn, Nowy Jork. Wspaniała trójka; **11.45** Wszystkie kolory świata: Korsyka, piękna i dzika – serial dok.; **12.45** Dzikie krainy Australii – Lasy deszczowe (3) – cykl dok.; **13.45** Kuchnia dwudziestolecia (21); **14.20** Modrzejewska – serial TVP; **15.50** Tu wszystko jest Polską (12); **16.20** Cztery pory roku w Barcelonie – serial dok.; **17.30** Spór o historię; **18.10** Na kłopoty... Bednarski (6) – serial TVP; **19.00** Giganci historii; **19.50** Rok 1982. Kalendarium (34); **20.05** Winnetou i król nafty – serial przygodowy; **21.45** Historia w postaciach zapisana: Arcyksiążę Franciszek Ferdynand – cykl dok.; **23.45** Mury runą, cz. 2 – cykl dok.; **00.50** Seksmisja – komedia, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Jerzy Stuhr; **02.55** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Scena muzyczna: AstorArte – koncert; **08.00** Informacje kulturalne; **08.25** Słobrobranie – magazyn; **09.00** Rafael – książkę sztuki – film dok.; **10.45** Tamte lata, tamte dni: Marta Lipińska; **11.20** Czarne chmury (1) – serial TVP; **12.25** Czarne chmury (2) – serial TVP; **13.30** Wydarzenie aktualne; **14.00** Janosik – film przygodowo-historyczny; **16.05** Muzyka Skalnego Podhala; **16.25** Napad na bank – komedia, Francja 1963, reż.: Jean Girault, wyk.: Louis de Funes, Anne Doat, Jean Pierre Marielle, Yvonne Clech, Michel Tureau, Claude Pieplu, Jean Valmont, Catherine Demongeot; **18.00** Co dalej?; **18.40** Legendy Rocka: Little Richard; **19.05** Legendy Rocka: Patti Smith; **19.30** Informacje kulturalne; **20.00** Smak życia – komedia, Francja/Hiszpania 2002, reż.: Cedric Klapisch, wyk.: Romain Duris, Judith Godreche, Audrey Tautou; **22.10** Krokus in concert. Balaise Session 2019 – koncert; **23.25** Obietnica – dramat; **01.15** Co dalej?; **01.55** Fighter – film obyczajowy; **04.00** McQueen – film dok.; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.30 Uwaga!; **05.45** Ukryta prawda (916); **06.35** Kuchenne rewolucje 11 (12); **07.30** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (12); **08.25** Kobieta na krańcu świata 12 (3); **09.00** Dzień Dobry Wakacje (19); **11.30** Na Wspólnej Omnibus 20 (886) – serial; **13.25** MasterChef Junior 7 (9); **15.05** Totalne remonty Szelągowskiej 4 (7); **16.10** Weekendowa metamorfoza 4 (7); **17.15** Kobieta na krańcu świata 12 (4); **17.50** Kuchenne rewolucje 23 (10); **18.55** Raport Speedway Grand Prix – extra (3); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.30** Raport Speedway Grand Prix (7); **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Sekretne życie zwierzków domowych – komedia; **21.55** Millerowie – komedia, USA 2013, reż.: Rawson Marshall Thurber, wyk.: Jennifer Aniston, Jason Sudeikis, Emma Roberts, Will Poulter, Ed Helms; **00.15** Egzekutor – film sensacyjny, USA 1996, reż.: Charles Russell, wyk.: Arnold Schwarzenegger, James Caan, Vanessa Williams, James Coburn, Robert Pastorelli; **02.40** Uwaga!; **03.00** Noc Magii; **04.25** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.25** Mikołajek – film familijny; **10.10** Ewa gotuje (364); **10.40** Bogate dzieciaki bez kasy (9); **11.40** Bogaty Dom – Biedny Dom (32); **12.45** Górale (7); **13.15** Górale (8); **13.45** Drwale i inne opowieści Bieszczad (107); **14.15** Drwale i inne opowieści Bieszczad (108); **14.40** Rolnicy. Podlasie (19); **15.45** Więzienie (96); **16.15** Więzienie (97); **16.40** Więzienie (98); **17.10** Więzienie (99); **17.45** Chłopaki do więzienia (261); **18.15** Chłopaki do więzienia (262); **18.50** Wydarzenia: **19.15** Prezydenci i Premierzy; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Przeboje Lata 30-lecia Polsatu i Radia ZET; **22.30** Strażnicy Galaktyki 2 – film s.f., USA 2017, reż.: James Gunn, wyk.: Dave Bautista, Bradley Cooper, Vin Diesel, Chris Pratt, Kurt Russell, Zoe Saldana, Sylvester Stallone; **01.30** X-Men: Ostatni bastion – film s.f., wyk.: Hugh Jackman, Halle Berry, Ian McKellen, Ben Foster, Famke Janssen, Winnie Jones, Kelsey Grammer, Anna Paquin, Patrick Stewart; **03.55** Świat według Kiepskich (203); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Ozajka

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 10 VIII 2022 r.

Urlop w dialogu

Turnusy wakacyjne ruchu Spotkań Mażeńskich przypominają rekolekcje i zarazem wczasy grupowe, choć nie są ani jednym, ani drugim. Uczestnicy mówią o nich „wakacje z Panem Bogiem”. Ruch promuje dialog małżeński, dlatego też rozmowa we dwoje na zadane tematy jest jedynym obowiązkowym punktem programu. Codziennie jest też możliwość udziału we Mszy świętej i krótkiej modlitwie wieczornej z dziećmi. Późnym wieczorem odbywają się zabawy i rozmowy integracyjne dla chętnych dorosłych. Pozostały czas jest przeznaczony dla rodziny – na zwiedzanie, sport, zabawę, opalanie się. Na turnus mogą pojechać małżeństwa z dziećmi lub bez, które uczestniczyły w weekendzie podstawowym Spotkań Mażeńskich i poznały tam zasady prowadzenia dobrego dialogu.

Tatiana i Maciej Florkowie po weekendzie podstawowym chcieli nadal rozwijać swój dialog małżeński, pozostać w tej wspólnotce. Szukali też rekolekcji nad morzem dla rodzin z dziećmi. „Wakacje z Panem Bogiem” spełniały oba te kryteria. Cieszyli się, że mogą zwiedzać, wypoczywać, być blisko Boga, nawiązywać wspaniałe relacje, poważnie rozmawiać, wieczorami śpiewać przy ognisku i pokazać dzieciom, że istnieją ludzie, którzy wyznają podobne wartości jak oni. – To były najbardziej owocne wakacje w naszym życiu –

fol. Barbara Wiśniowska

przyznaje Tatiana. – Bardzo dużo dostaliśmy, zapragnęliśmy dawać coś od siebie innym.

Na kolejnym wyjeździe zostali koordynatorami i logistykami: znaleźli ośrodek wczasowy w Grzybowie nad morzem, kapłana chętnego do pomocy i animatorów, zbierali zapisy uczestników, przydzielali im pokoje, planowali wspólne wycieczki i tematy spotkań.

Małgorzata Kędziora od 30 lat uczestniczy z mężem w wyjazdach wakacyjnych Spotkań Mażeńskich, a od ponad 10 lat koordynuje co roku po kilka takich turnusów. W tym roku będzie logistyką na turnusie w Skorzeszycach o interesującym tytule „(Samo)wychowanie do odpowiedzialności”, a jej mąż wraz z parą przyjaciół będą animatorami.

Małgorzata, choć kocha spokój, ciszę i lubi spędzać czas w samotności, od lat służy uczestnikom turnusów. Zazwyczaj na ich koordynację poświęca cały swój urlop. – Patrę na tych małżonków – przyjeżdżają cisi, onieśmieni, czasami nawet wyglądają na trochę skłóconych. Na koniec wyjeżdżają zadowoleni, podbudowani, zachęci do pracy nad sobą i związkiem. Widzę, ile sami z mężem i dziećmi zyskaliśmy na tych wyjazdach. Czasami przychodziło zmęczenie, zwątpienie, marzyłam o wyjeździe na zwykłe wczasy, ale dzięki nauce dialogu pokonałam wiele kryzysów małżeńskich – mówi.

Więcej informacji na stronie www.spotkaniamalzenskie.pl.

Barbara Wiśniowska

W bliskości z Panem

Oaza od kilku lat stanowi centralny punkt wakacji, na który z niecierpliwością czekam cały rok. Tym razem w roli animatorki byłam na Oazie Nowej Drogi I stopnia, na który przyjeżdżają zwykle osoby w wieku 13 lat. Rekolekcje odbywały się w niewielkiej miejscowości Świdnik, położonej w województwie małopolskim. To 15 dni pełnionych wartościowymi treściami, bliskością Pana Boga oraz doświadczeniem wspólnoty.

Choć pojechałam tam jako animator, razem z uczestnikami przeżywałam wszystkie treści na nowo i razem z nimi doświadczałam duchowego wzrostu. Każdy dzień rozpoczynaliśmy i kończyliśmy wspólną modlitwą. Tematyce poszczególnych dni odpowiadały konkretne tajemnice różańca – radosne, bolesne i chwalebne. Rozważaliśmy

takie tematy, jak: godność człowieka i jego miejsce w Bożym planie zbawienia w zależności od płci, kultura i tradycja, emocje, wypełnianie woli Bożej, kształtowanie charakteru i postaw, powołanie i dary otrzymane od Boga. Ponadto poznawaliśmy zagadnienia z zakresu liturgiki, a spotkania pn. Ewange-

liczna rewizja życia pomagały spojrzeć na nasze życie z perspektywy wiary. Centrum rekolekcyjnych przeżyć stanowiła codzienna Eucharystia, poprzedzona spotkaniem ze Słowem Bożym. Uczestnicy mocno przeżyli też nabożeństwo pokutne i sakrament spowiedzi.

Na oazie oczywiście nie zabrakło także wypraw w teren, zabaw, tańca i gier zespołowych. Każdego dnia towarzyszył nam inny patron – animatorzy przedstawiali życiorys wybranego świętego.

Uczestnicy podkreślają, że doświadczyli bliskości Boga, a zarazem nawiązali nowe, wspaniałe relacje. Dla niektórych z nich była to kolejna oaza, dla innych – pierwsza. Fenomen polega jednak na tym, że każdego z nas podczas tych dni Pan Bóg dotknął, w indywidualny sposób. Wszyscy jesteśmy zgodni co do jednego: wyjazd na oazę wakacyjną nigdy nie jest czasem straconym i zawsze otwiera nas na działanie Boga.

Aleksandra Plichta

fol. Aleksandra Plichta

zaraz
ich powołał...

Mk 1, 20a

myślisz
chcesz
czujesz

Wyższe Seminarium Duchowne
Diecezji Warszawsko-Praskiej
pw. Matki Bożej Zwycięskiej

REKRUTACJA DO SEMINARIUM

1 czerwca - 31 sierpnia 2022

www

wsddwp.edu.pl/rekrutacja

/wsddwp

515 232 327

kontakt@wsddwp.edu.pl

PACHNĄ MORSKĄ BRYZĄ

**SMAKUJĄ
JAK PODCZAS
NAJLEPSZYCH
EGZOTYCZNYCH
PODRÓŻY**

**Dostępne
w sklepach
LIDL i ALDI**

